

Pozdrav

VISOKEMU GOSTU!

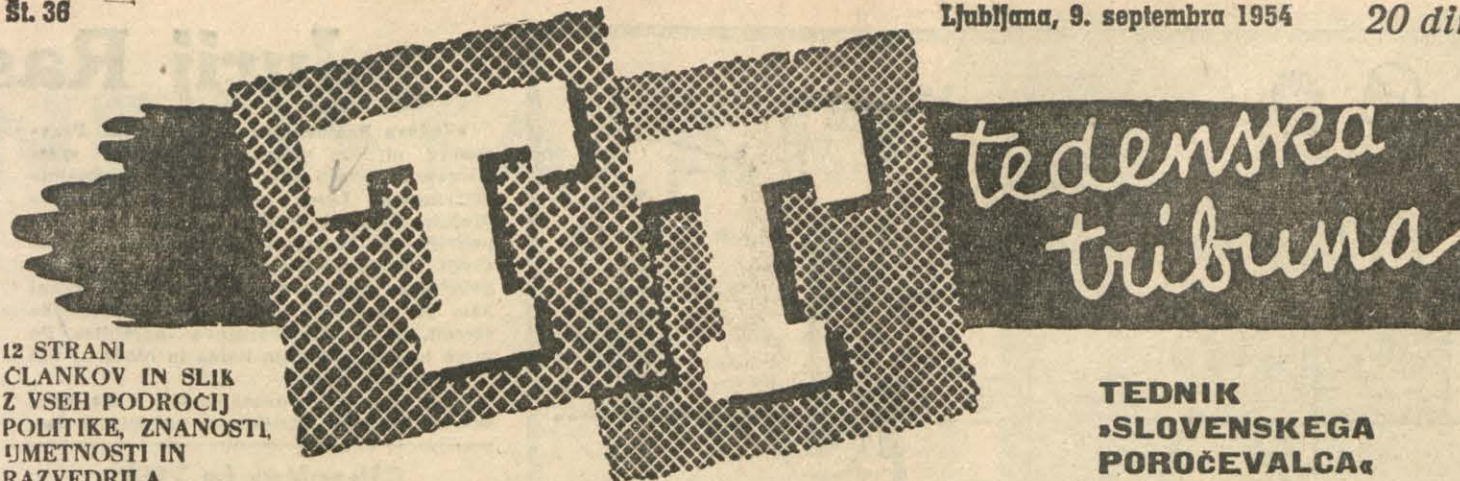
Predsednik zavezniške Turčije g. Dželal Bayar, ki je na obisku v Jugoslaviji na povabilo predsednika Tita, se mudi v naši domovini že teden dni. V tem času je obiskal Reko, Beograd, Sarajevo, Zagreb in še druge kraje in se je sestel z našimi najvišjimi državnimi funkcionarji, si ogledal mnoge kulturne in zgodovinske znamenitosti Jugoslavije, potovne uspehe naših narodov, videl je tudi del obrambnih sil naše države na paradi v Zemunu — spoznal pa je na vsej svoji poti tudi izredno prisrčnost, s katero ga naši narodi sprejemajo na vsakem koraku.

V zdravici, ki jo je gospod Bayar naslovil na predsednika Zvezne ljudske skupščine Mošo Pijade, je med drugim dejal:

»Zelo težko mi bo opisati svoje občutke o simpatiji in pozornosti, ki sta nam bili izkazani od prvega dne našega obiska v Jugoslaviji. Videl sem, da ima jugoslovansko ljudstvo, prav tako kakor turško, zaupanje v trojno zvezo, ki smo jo sklenili skupaj z Grčijo, da bi obranili mir v tem delu sveta. Prepričan sem se, da živi tu ljudstvo, polno poleta, ljudstvo, ki napreduje z gotovostjo in brez zastanka.«

Prisrčnost, s katero sprejemajo naši narodi predsednika Bayarja, pa ni samo odraz zadovoljstva zaradi zavezniških in prijateljskih vezi, s katerimi je Jugoslavija združena z Grčijo in Turčijo in to zlasti po blejskem paktu, ampak tudi odraz simpatij, ki jih naši narodi čutijo do osebnosti gospoda Dželala Bayarja, za katerega vedo, da je soustanovitelj sodobne Turčije in da ima velike zasluge za razvoj prijateljskih mednarodnih odnosov, zlasti v tem delu sveta ter se je poleg tega odkloval tudi na področju znanosti.

Ljubljana in z njo vsa Slovenija je navdušeno pozdravila predstavnika prijateljske in zavezniške Turčije. Ta pozdrav je veljal hkrati vsemu svobodnemu Balkanu!

12 STRANI
CLANKOV IN SLIK
Z VSEH PODROCIJ
POLITIKE, ZNANOSTI,
UMETNOSTI IN
RAZVEDRILA

tedenska tribuna

TEDNIK
SLOVENSKEGA
POROČEVALCA

Predsednik turške republike v Ljubljani, na Bledu in v Postojni

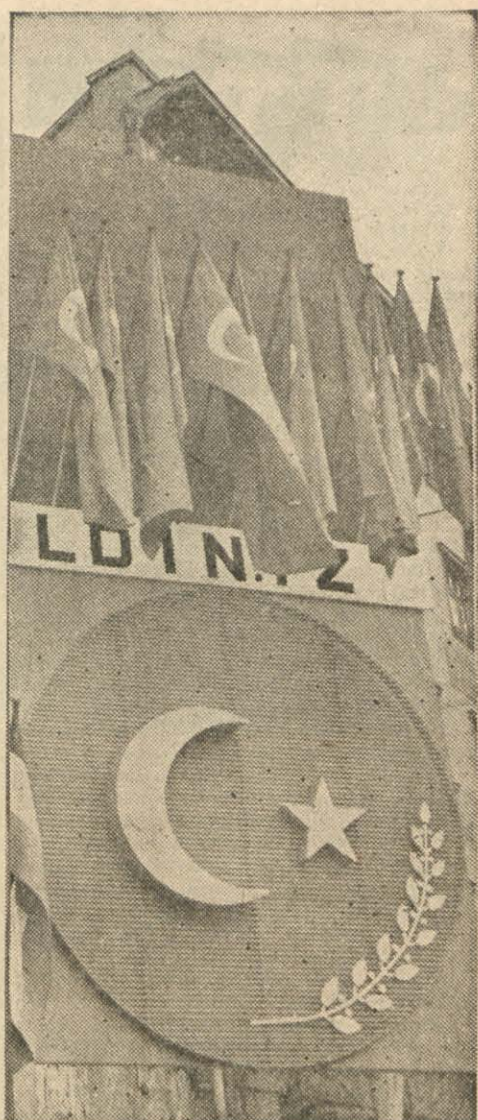
Navdušen sprejem g. Dželala Bayara in predsednika Josipa Broza - Tita v krajih, skozi katere sta potovala

V sredo ob 14.30 je predsednik republike Turčije g. Dželal Bayar v spremstvu predsednika Josipa Broza - Tita zapustil Ljubljano ter odpotoval v Postojno, kjer si je ogledal Postojnsko jamo. V veliki dvorani, ki je znana po svoji akustičnosti, je poslušal koncert orkestra in zbora Slovenske filharmonije.

Pred odhodom iz Ljubljane je predsednik Ljudske skupščine Slovenije Miha Marinko priredil v čast visokemu gostu slovesno kosilo, ki se ga je udeležil tudi predsednik Josip Broz - Tito.

je vojaška godba zaigrala obe himni, nato pa je turški državni predsednik v spremstvu maršala Tita pregledal častni bataljon. Pred odhodom z železniške postaje mu je tov. Miha Marinko predstavil najvišje predstavnike slovenskega javnega in kulturnega življenja.

Na vsej poti skozi Ljubljano in nato do Bleda so se vrstili pozdravi prebivalstva Gorenjske, na katere je predsednik republike Turčije ponekod stoji, ponekod pa z mahanjem roke odzdravljaj. Se posebno lep je bil pogled iz avtomobila zvečer, ko se je stemnilo. Iz teme se je nenadoma prikazal špalir ljudi, mahanje zastavic, glasni vzkliki

Poleg številnih turških zastav — rdeče barve z belim polmesecem in belo peterokrako zvezdo — so bili na vidnih mestih tako v Ljubljani kot v drugih krajih izobešeni jugoslovanski in turški emblemi. Na mnogih smo opazili napise v turškem jeziku, ki so izražali pozdrave turškim gostom.

in nato se je ponovno videla le dolga vrsta rdečih avtomobilskih lučk.

Ob devetih zvečer je predsednik republike Josip Broz-Tito priredil v vili Bled slovesen sprejem, ki so se ga poleg visokega gosta in njegovega spremstva udeležili podpredsednik zveznega izvršnega sveta Rodoljub Colakovič, predsednik ljudske skupščine LRS Miha Marinko, državni podsekretar za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler ter številni visoki funkcionarji in predstavniki kulturnega in javnega življenja Slovenije.

Ognjemet na Bledu

Točno ob desetih zvečer se je začel ognjemet, za katerega pravijo Blejčani, da je bil najlepši, kar so jih dosedaj videli. S starega gradu in z otočka sredi jezera so švigale proti nebu številne rakete najrazličnejših barv, pokale in razlivala čarobno svetlobo na prelepo okolico Bleda. Onstran jezera so se prav tedaj pojavile tudi številne lučke. Z lampioni okrašenimi čolni so se odpeljali pred vilo »Bled« godci in pevci, ki so gostom v vili priredili pravo gorenjsko podoknico. Predsednik Tito in predsednik Bayar sta bila tako dobro razpoložena, da sta se vsedia v čoln in se dlje časa vozila po jezeru. Po vožnji s čolnom pa je predsednik Tito povabil vse godce in pevce v vilo, kjer se je z njimi slikal, nato pa jih je povabil naj še ostanejo. Ognjemet se je končal nekaj po 23. uri.

V torek proti večeru je bilo na ljubljanskih ulicah vse živo: Ljubljanci so se zbrali na ulicah, da bi pozdravili goste iz Turčije. Na sliki: predsednik Dželal Bayar in predsednik Josip Broz-Tito se v odprtem avtomobilu peljeta skozi Ljubljano proti Bledu.

Je predsednika Bayara, ki sta ga spremljala predsednik Miha Marinko in dr. Marjan Dermastja, pozdravil v imenu vsega kolektiva predsednik upravnega odbora Jože Jager. Potem, ko si je visoki gost ogledal maketo tovarne, je odšel na ogled vseh obratov, kjer se je za vsako fazo delovnega procesa podrobno zanimal. Na vsej poti so g. Bayara pozdravljali delavci. Po ogledu tovarne so litostrojski delavci izročili gospodu Bayaru darilo, in sicer album s slikami o razvoju tovarne.

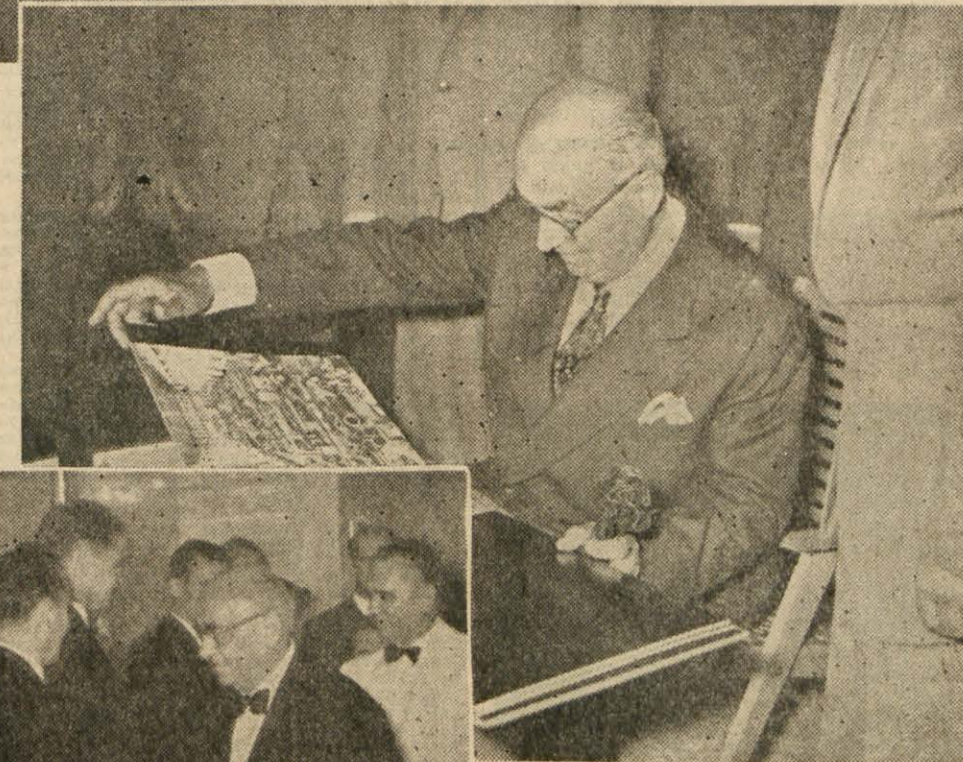
Po »Litostroju« je predsednik turške republike obiskal študentsko menzo na Miklošičevi cesti, kjer so ga pozdravili predstavniki študentskih organizacij. Ob tej priložnosti je g. Bayar dejal, da mu je žal, ker nima časa, da bi se dlje časa pogovarjal z njimi, ter je obljubil, da bo izročil njihove pozdrave turškim študentom. Predno je odšel, se je visoki gost z vsemi prisotnimi slikal.

Na ljubljanskem gradu

Na ljubljanski grad je g. Dželal Bayar prispel okoli pol 12. ure. Prisrčno ga je pozdravilo večje število Ljubljancov in odred pionirjev, ki so mu tudi izročili lep šopek nageljnov. Na ljubljanskem gradu je g. Bayara spremljal tudi prof. inž. Kobe, ki vodi obnovitvena dela. Visoki gost je nato krajši čas poselel v restavraciji na terasi gradu, od koder si je z zanimanjem ogledoval prekrasen razgled. Posamezne mestne znamenitosti sta mu pri tem razkazovala predsednik mestnega ljudskega odbora dr. Marjan Dermastja in prof. Kobe.

80.000 ljudi na ulicah

Ko sta predsednik republike Turčije in predsednik Josip Broz-Tito prispela večer ob 18. uri v Ljubljano, ju je pozdravilo nad 80.000 Ljubljancov. Prihod voditeljev obeh držav je pozdravilo 42 topovskih salv. Ko je predsednik republike Josip-Broz Tito predstavil g. Dželalu Bayaru predsednika Ljudske skupščine LRS Miho Marinko,

Predsednik turške republike, ki si je z velikim zanimanjem ogledal naprave v »Litostroju«, je rad prelistal tudi spominski album s slikami in podatki o uspehih te zgodovinske tovarne.

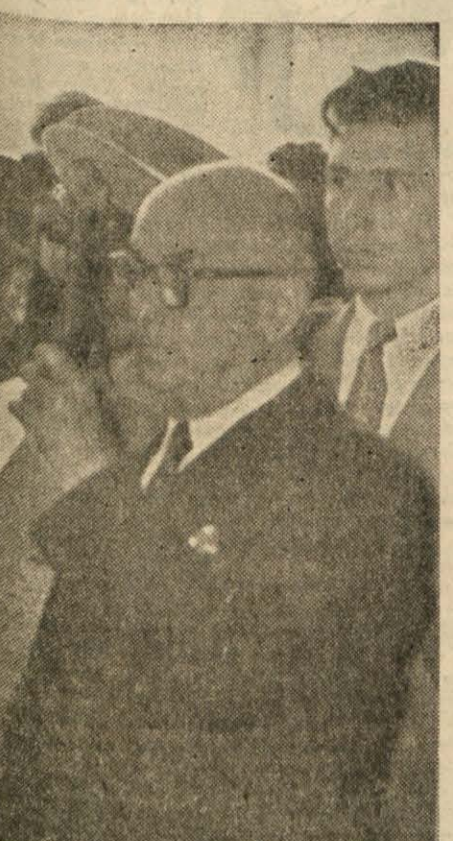
Na Bledu je bil v vili »Bled« prirejen sprejem v čast predsednika turške republike. Na sprejemu so bili g. Dželalu Bayaru in njegovemu spremstvu predstavljeni vodilni slovenski politični in kulturni delavci. Tako g. Bayar kot ostali turški gostje so se v prijetnem okolju po sprejemu zadržali pozno v noč.

Pozdrav Gorenjske

Visoki gost je odpotoval z Bleda, kjer je prebil noč, v Ljubljano ob devetih zjutraj. Na vsej poti od Bleda do Ljubljane so ga povsod, kjer so blizu glavne ceste večja naselja, čakali gosti špalirji ljudi, ki so ga pozdravljali, mu mahali z zastavicami in mu metali rože. Vsa Gorenjska se je za sprejem visokega gosta izredno lepo pripravila. Na vsej poti nismo videli ene same domačije, ki ne bi imela razobešene jugoslovanske zastave, mnoge pa so imele tudi turške zastave. Prav posebno prisrčen je bil sprejem v Kranju, kjer so stali ob cesti delavci v delovnih oblekah, in se je videlo, da so prihiteli naravnost z dela, da bi pozdravili dragega gosta.

V »Litostroju«

Od Sentvida do »Litostroja« je vozila dolga kolona avtomobilov skozi nepretrgan špalir pozdravljajočih ljudi, številnih zastav in z zelenjem okrašenih hiš. V »Litostroju«

V sredo zjutraj se je g. Dželal Bayar vrnil z Bleda v Ljubljano, kjer je obiskal najprej tovarno turbin »Litostroja«. Obisk moderne tovarne je zapustil pri turških gostih zelo zadovoljiv vtis. — Na sliki vidimo predsednika Turčije, kako z varovalnim steklom opazuje delo električnih peči.

TITO: „Naši narodi visoko cenijo domoljubnega duha in voljo za ohranitev neodvisnosti ter napredka, ki tako globoko prevetata turški narod.“

BAYAR: „Jugoslovansko-turško prijateljstvo je kakor seme, zasejano na zelo rodovitnih tleh... To seme se bo razraslo in rodilo obilne sadove.“

S tem, da je Evropska obrambna skupnost stopila v ozadje, se je zanimanje za dogodke svetovnega pomena osredotočilo okrog konference, ki se je v ponedeljek začela v Manili, prestolnici Filipinov.

Zamisel tega pakta ni nova. Že pred dobrimi tremi leti je na pripombo sira Winstonona Churchilla ameriško zunanje ministrstvo predložilo sestanku zainteresiranih držav, ki naj bi sklenile pogodbo o skupni obrambi.

Ameriški diplomaciji ni uspelo, da bi ta svoj načrt izvedla tako, kakor si ga je zamislila. Indija je namreč odklonila svoje sodelovanje, ker pa drugače gleda na azijske probleme in ker je mnenja, da je za Azijo bolj primeren sporazum na načelih »koekzistence«.

Letos so padle moje počitnice na najbolj vroče mesece marokanskega poletja. Preživel sem jih deloma doma, deloma pa ob bistrini vodah in obširnih jezirih pod velepegorjem Atlasa. Spet bo treba v službo, kar bo v prvih dnevih zelo težka zadeva zavojuju hude vročine.

Najbrž berete v vaših časopisih, ki so prav dobro urejani, tudi novice iz naših krajev. Mnogo bi lahko napisal, vendar pa je naša cenzura precej ostra. Lahko pa povem, da so atentati pri nas na dnevnem redu. Nepričakovano se razpokajo bombe na trgu, na shodih, v restavracijah in cerkvah, kar na dnevnem redu so tudi napadi na avtoбусe in železnice.

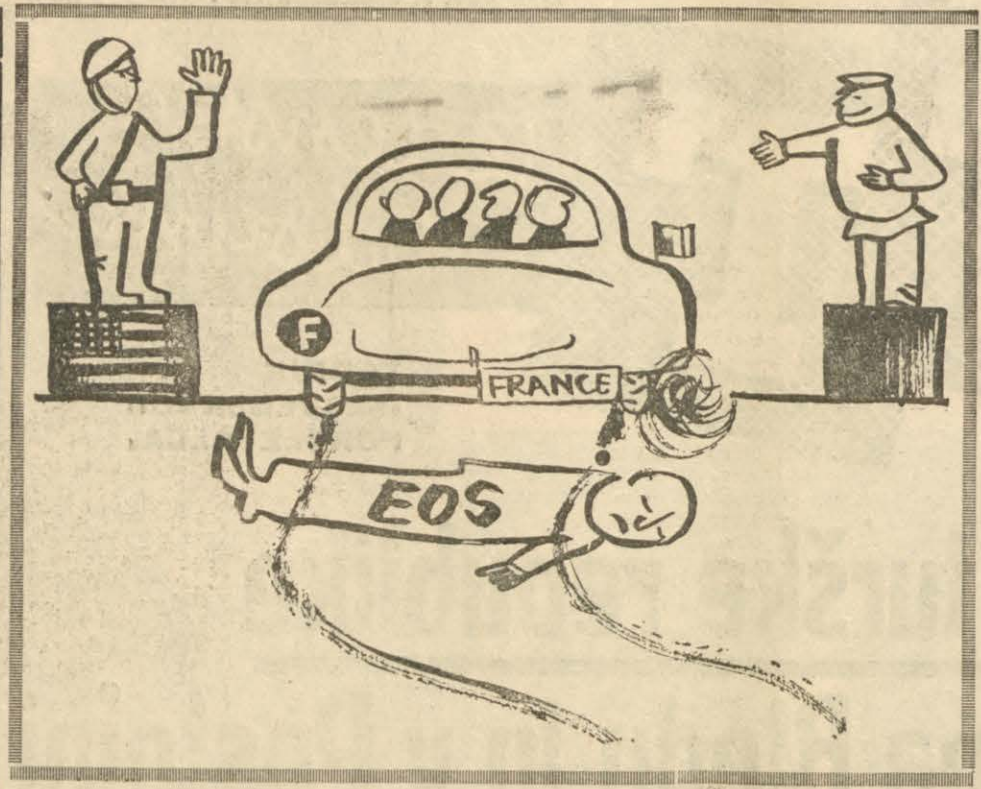
Ob robu konference v Manili pa je vredno napisati še nekaj besed o namenih Pekinga glede Formoze. Ni potrebno posebej poudarjati, da ima Formozo posebno mesto pri ameriških vojaških načrtih na Pacifiku. Na drugi strani je tudi jasno, da Peking ne more v nedogled mirno gledati, kako se na tem otoku kopirja Čankajšek s svojimi »osvojitelskimi«

Moje letošnje počitnice, ki jih preživljam pod imenom »Vročinski dopust« sem delno prebil doma, nekaj časa pa v gorah, kamor sem zahajal na športni ribolov. Nameraval sem v planinah taboriti nekaj dni. Nisem bojazljivec, toda zdelo se mi je neumno, da bi z orožjem v roki spal. Saj v gorah ni toliko nevarnosti, vendar pa se je včasih najde kak fanatik, ki na belega človeka »tupa«.

Kakor znano, je naš Fishing Club pred letom dobil od »Ribarstva Slovenije« 9.000 oplenjenih sulčnih iker. Ikre so potovale z letalom in prišle skoro nepoškodovane v naše vališče pod Atlasom. Po kakih 60 dnevih se je izvalil kar polni zaroč, smo ga tudi v nekaj dneh v planinski jezero Aguelman — de Sidi — All in nekatere potoke, ki izvirajo v Atlasu. V omenjenem jezeru gojimo tudi krpe. Vode so za gojitve zelo primerne, ker so bisire, polni kislinske in še niso zasajene po industrijskih odpadnih vodah. Ne mislite, da je tu v atlaških planinah vroče kakor v Sahari, klima je morda še ostrejša kot v Triglavskem pogorju, torej za salmonide izredno ugodna.

Kakšen vtis sem odnesel iz domačih krajev ob mojem zadnjem obisku? Ko sem hodil po rojstni zemlji, sem se razgovarjal seveda tudi s tujci. Vsi smo ugotovili, da se je v zadnjih letih marsikaj spremenilo. Dobiš vse, česar ti srce poželi, le življenjski standard je še malo predr. Tujci pa, četudi ni oborožen z dolarji, kar pomeni živ. Precej kritike sem slišal zaradi vaših cest. Sicer pa pridno delajo od Logatca proti Vrhniki. Na Dolenski in proti Hrvaški gre bolj počasi, kar je razumljivo, saj take gradnje stanejo veliko denarja.

Kar se tiče hrane v restavracijah »Ston« in »Union«, ni kaj pripomniti, ker je izvrstna. Na deželi pa, kjer sem se hranil nekoliko dni, tako pri »Louvru« na Bledu in pri »Zlatorogu« v Bohinju in tudi druge primanjkuje spremembe ali kratko receno, mesa je preveč, zelenjave pa premalo. Razen tega krompir je preveč mastno, kakor pravijo Francozi, ki so bolj vneti za olje in maslo. Taka hrana bolj ugaja njihovim

Pismo IZ FRANCOSKEGA MAROKA

Pred več kot 30 leti je vstopil mlad Slovenec Stanislav Kristan v francosko Tujsko legijo. Po burnih doživljajih na marokanskih bojiščih se je končno ustavil v mestu Fés, kjer danes živi kot vsi drugi poklicni uradniki. Ni pozabil svoje domovine ter se iskreno veselil njenega razvoja. Lani jo je po dolgih letih obiskal, o svojih vtisih in o življenju v francoskem Maroku pa poroča v pismu, ki ga v izvirku objavljamo.

razvajanem železodem. Porcije so povsod v Sloveniji precej velike. Vino je sorazmerno zelo drago, slabše plačanim ljudem težko dostopno. Vidi pa se tudi, da »čistost« nekaterih lokalov ni na primerni višini. Inozemski turisti vse to opazijo in pripovedujejo po vrnitvi domov. Treba bi bilo nekatera stvari izboljšati, da bi se Jugoslavija pokazala svetu takšna, kot jo po svoji lepoti in zanimivosti zasluži. Verjemite mi, da bi to bilo »e njej v korist, ker bi jo inozemski turisti preplavili. V francoskih revijah »A-vrde de L'eau« pišejo veliko o vaših krajih. Tudi kritike ne manjka. Včasih jim moram dati prav. Inozemski turisti se veliko zanimajo za športni ribolov, vendar pa so vaše dneвне takse malo predrage. Če hočeš na različnih krajih loviti, moraš kupiti dovolilnice za vse te kraje. To so sitnosti za inozemce, posebno pa za take, ki ne poznajo jezika. Turisti se razburjajo, ker je dovoljeno ubiti samo 6 postrvi na dan, v marokanskih vodah jih lahko upeniš 15. Takse, ki jih je preupal naš Fishing Club so mnogo nižje. Pri nas plačajo turisti samo 1.200 frankov. To je zelo vabljivo ter bi želel, da bi tudi vi vašo tarifo v tem smislu predrugčili. Kakor mi je znano, imate v Sloveniji blizu 5.000 športnih ribictev. Ker sem sam športni ribič in lovim v dobro nadzorovanih marokanskih vodah, mi je jasno, da imate velike stroške za ribogojstvo, za nadzorno osebje itd., vendar pa sem prepričan, da boste našli kakšen sprejemljiv izhod, če zadevo dobro pretehtate.

Vi pa hodite nova pota, ki jih ljudje na Zahodu še prav ne poznajo. Vsekakor pa morate marsikaj žrtvovati in se marsičemu odreči na poti v socializem. Opazil sem, da so ljudje na deželi in tudi v mestih kar čedno običeni, v vaših metropolah pa niti pariških modelov ne manjka. Bil sem na vrtu ljubljanske restavracije »Rio« in niti sedeža nisem dobil, ljudje pa so jedli in pili, kakor da je sodni dan. Na deželi sem opazil, da so gostilne kar dobro obiskovane in da gostje prav pogosto kličejo »štefan« na mizo. Harmonika pa poje in vzdihuje spremljalno staro pesem »Kranjski sin pije vino«. Videl pa sem tudi, da celo mladina pre-

Jurij Rastvorov

»Zadeva Rastvorov« je razčlunena. Prava zpravila ni bilo potrebno nikakršno »razčlunjevanje«, kajti ta primer ni bil posebno skrivnosten. Letos januarja je sovjetsko predstavništvo v Tokiju obvestilo japonsko policijo, da je izginil drugi tajnik sovjetske veleposlanstva. Preiskave japonske policije so bile naravno brezuspešne. Takoj nato je sovjetska vlada obtožila ameriške oblasti, da so Rastvorova »ugrabile«. Po vsem tem je zavladala tišina in nihče ni več omenjal tega imena.

Sele pred nekaj dnevi so bili v washingtonsko zunanje ministrstvo povabljeni šte-

Gibraltar in ZDA

Imenovanje gospoda Areilza za veleposlanika v Washingtonu kaže, da namerava Madrid še nadalje zahtevati povrnitev Gibraltarja. »Je izjavil predstavnik Francoske vlade. Areilza je namreč avtor knjige o »angleških uzurpacijah«, ki jo je napisal skupaj z veleposlanikom pri Vatikanu grofom Castellom. S tem, da je Washington privolil v imenovanje Areilza, je Francu omogočil revanžo, kajti pred dvema letoma so v Washingtonu odločno zavrnili imenovanje grofa Castella za veleposlanika Španije v ZDA. Nekaj se je torej spremenilo...

vilni tuji in domači novinarji. Da bi se ogledali Jurija Aleksandroviča Rastvorova, kako sedi v bližini zunanega ministra Fosterja Dullesa, pripravljen, da na tiskovni konferenci pove tisto, kar ve in kar so mu naročili.

Značilno je, da so ameriški novinarji neposredno vprašali zunanjega ministra, če Rastvorov morda ni »protiutež«, ki jo ZDA mečejo na tehtnico, da zmanjšajo neprijetni vtis, ki ga je zapustil pobjeg k Rusom dr. Otona Johna, šefa »F. B. I.« v Zahodni Nemčiji. Dulles je sicer to zanikal, toda kljub temu je bil namen Washingtona precej očiten.

Denacionalizacija britanske industrije

V teku je denacionalizacija velike jeklarške družbe »Stewarts and Lloyde«. Finančno stanje te družbe je baže zelo slabo. Dospel so bivšim lastnikom vrnil že nad dvajset milijard funtov. Ti prehodi v lastništvo slabo vplivajo na britansko industrijo. Še huje pa lahko šele pride, kajti laburisti resno upajo, da bodo spet prišli na oblast in tedaj bodo znova izvedli nacionalizacijo važnejših industrijskih panog.

zema stare napake pjančevanja in bilo mi je žal zanjo. Vzgoja bi morala preprečiti to zastrupljanje.

S terase moje stanovanjske hiše me vabijo hladni vrhovi nad 3.000 m visokega Atlasa. Zdi se mi, kakor da gledam Julijske Alpe ali Kamniške planine in vendar je slika čisto drugačna. Sicer pa, tudi arisko sonce lepo sijaje...

STANISLAV KRISTAN

Berberi, bojevito marokško pleme, se ob svojih praznikih razveseljujejo z bojnimi igrami

Posledice francoske racije v pristanišču Lyotey v Maroku so razbita vrata, nekaj bodal in jezni obrazi prizadetih domačinov

Dva tabora na konferenci Interparlamentarne unije

Na 43. konferenci Interparlamentarne unije na Dunaju sta se pojavila dva tabora: zahodni in vzhodni. Madžarski delegat Sandor Ronai je med debato političnega odbora napadal Atlantski pakt kot agresivno organizacijo. Govoril je tudi o veliki nevarnosti zahodno-nemškega militarizma. Bivši danski zunanji minister Kraft mu je odgovoril s poudarkom, da Atlantskemu paktu ni mogoče očitati agresivnosti, ker nima takih zvez in pogodb, kakršne združujejo dežele vzhodnega bloka. Ker so se oglašili še drugi predstavniki vzhodnih in zahodnih držav, je konferenca dobila videz razcepa na dva tabora, med katerima ne more priti do sporazuma.

Ker med obema vojnoma in tudi nekaj let po njih unija ni mogla delovati, ima zdaj šele svoje 43. konferenco. Dunaj je sedež konference že tretjič. Nekaj konferenc je bilo tudi izven Evrope. Lanska konferenca je bila v Washingtonu, in sicer že drugič, v Kairu je bila konferenca leta 1947, v Ottawi pa leta 1952. Na sedanji konferenci so zbrani člani parlamentov iz 37 držav.

Vatikan in kontrola rojstev

Britanska agencija »Reuter« sporoča iz Rima, da bo verjetno prišlo do velikega spopada med znanstveniki, ki delajo pod vplivom Vatikana, in ostalimi udeleženci na mednarodni konferenci o vprašanjih narasčanja prebivalstva. Ta konferenca se bo začela dne 1. v Rimu. Katoliški zdravniki se držijo namreč papeževih navodil in ostro nasprotujejo kakršnim koli mehaničnim sredstvom za preprečevanje zanositev. Med glavnimi zastopniki nasprotnega mnenja so zdravniki z Japonske in Portorika, ki dokazujejo ugodnost ob uporabi teh sredstev. Na rimski konferenci bo sodelovalo 400 predstavnikov iz 28 držav. Konferenco je organiziral OZN z namenom, da učenjaki znanstveno pregledajo nad stotino faktorjev, ki vplivajo na povečanje prebivalstva. Konferenci bodo prisostvovali tudi sovjetski akademiki.

Yma Sumac — nova čarovnica

Ko se je slavna pevka pred nedavnim izkrcala v New Yorku, potem, ko je prepotovala skoraj vse zahodno Evropo, so jo na obali zadržale vselitvene oblasti. Pozneje so jo predale perurjskemu konzulatu — brez kakršne koli izjave za občinstvo. Pevka sama pravi, da ni nikoli storila ničesar, kar bi škodovalo Združenim državam in da ji Mc Carthy klub »požrtvovalni« skrbi ne bo mogel ničesar dokazati.

Novo nemško »izkrcanje« na Norveškem

5.000 Nemcev je zaprosilo norveške oblasti za dovoljenje, da smejo obiskati Norveško. Večinoma gre za bivše nemške vojake, ki so bili med vojno na Norveškem, kjer so se mnogi poročili in imajo otroke. Predstavnik norveške vlade je glede tega prošnji izjavil: »Pregledali jih bomo z največjo natančnostjo.« Zaradi te izjave je nastal pravi vihar: Norvežani se še dobro spominjajo nemških vojakov, hkrati pa so listi objavili podatke, iz katerih je razvidno, da je Nemčija doslej plačala komaj 1% vojnega dolga Norveški. Drugi vzrok za ta javni odpor pa je film »Operacija Edelweiss«, ki so ga posneli v Zahodni Nemčiji in v katerem proslavljajo »uspehe« nemške vojske pri izkrcanju na Norveškem. Torej argumentov res ne manjka.

POLITIČNI PORTRETI

Strokovnjak za nemška vprašanja

Novi sovjetski veleposlanik v Zahodni Nemčiji Georgij Maksimovič Puškin je že dolga leta sovjetski strokovnjak za nemška vprašanja, v političnih krogih pa si je pridobil tudi sloves znanilca nove sovjetske politike. Kamor koli pride kot svetovalec ali kot uradni predstavnik svoje države, povsod se takoj po njegovem prihodu »sovjetski pritisk« poveča in zaostri.

V Nemčiji ga že dobro poznajo, kajti tam je bil najprej od leta 1949 do 1952 sovjetski veleposlanik in visoki komisar, pred nekaj meseci pa je bil kot strokovnjak za nemška vprašanja desna roka sovjetskega zunanjega ministra Molotova na berlinski konferenci. Kot sovjetski veleposlanik je prispeval v Vzhodni Berlin letos konec meseca julija. Njegova politična gesta, temveč program. V sovjetski coni Nemčije so prepričani, da se bo spet začela sovjetska politika »močne roke« po kratkem oddihu delovanja prejšnjega sovjetskega predstavnika Semjonova.

Kot znanilec politike »močne roke« se je Puškin izkazal že leta 1945 na Madžarskem. Takoj po njegovem prihodu v Budimpešto so se začeli politični procesi, med katerimi je bilo izrečenih in izvršenih več smrtnih obsodb. V Budimpešti je bil Puškin štiri leta, potem pa se je vrnil v Moskvo, od koder so ga kmalu poslali v sovjetsko cono Nemčije. Takrat je bila Vzhodna Nemčija je navadna okupirana dežela, popolnoma prepričena sovjetski oblasti, a ker so zadržali v Kremlju slovesno razglasili suverenost Demokratične republike Nemčije, je prišel tja Puškin zelo slovesno in tudi zelo vpludno kot predstavnik prijateljske države. Vsa ta slovesnost in prijaznost na seveda ne more prikriti dejstva, da je ostalo njegovo stališče do nemških problemov nespremenljivo.

Georgij Maksimovič Puškin je v Nemčiji že nekajkrat poudarjal, da je potomec velikega ruskega pesnika Puškina, o svoji preteklosti pa ne govori rad. Znano je samo to, da se je rodil leta 1906 kot sin nekoga uradnika carske Rusije. Pri tej starosti torej ne spada med staro gardo revolucije, bil pa je pozneje med tistimi mladimi ljudmi, ki so uživali posebno pokroviteljstvo in naklonjenost Stalina. Svoje sposobnosti za politiko »močne roke« prikrova z največjo eleganco, posebno rad nosi bele rokavice in tudi na raznih konferencah govori zelo »ljudno in previdno«.

Sovjetski avtomobili

Oktober bo odprta mednarodna avtomobilska razstava v Lyonu v Franciji. Pričakovanih je, da se bo to velike razstave udeležila tudi sovjetska zveza. Iz Moskve pa so sporočili, da letos ne bodo razstavljeni svojih modelov. Vzrok je dokaj jasen: pri prejšnjih razstavah so avtomobili ostre kritike na račun sovjetskih avtomobilov: okorna izdelava, velika potrošnja goriva, premajhna hitrost itd.

Advertisement for Palmira Orange balm. Text: 'Zelo sem zadovoljna z robno pasto Palmira Orange'. Includes a small illustration of a woman's face.

izdaja časopisno-saloziško podjetje SZDL »NAS TISK« v Ljubljani, direktor Rudi Janžaba. Urejuje uredniški odbor. Glavni urednik Branko Bahč, odgovorni urednik dr. Dušan Šavlik. Tiska tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani, predstavniki Franc Plevel.

OSTALA JE SAMO ŠE

„NEČISTA KRI“

Nemara ni nič lepšega kakor priti pod večer v mesto, o katerem si slišal samo pripovedovati. Prvi mrak, ki lega na zemljo, zabriše ostre potreze ljudi in pokrajine, nad hišami se razlije sivkasto-sinjava mehko bna tenčica in vse je videti prijaznejše kot sicer.

KOČIJAZ

Komaj stopi popotnik z vlaka na trg pred postajo, že si mora izbrati drugo vozilo, zakaj Vranje je daleč od železniške proge. Avtobus ali razmajan taksi z razbitimi šipami ali kočijo. Ne, to pravzaprav ni kočija, ampak prava pravcata čez, koleselj na dveh kolesih, v katerega je vpreženo kljuse. Kljuse je zgarano, kdove kolikokrat je že prehodilo vranjske klance. Tudi kočijaž je zdelan: zamuščene črne hlače, sefrana srajca in čezno oblečen telovnik, ki je brčkone preživel že dve vojni. Iz kosmatega obraza, poraščena z gostimi sivimi dlakami gleda par kalnih oči. Vožnja do mesta stane pet kovačev, hajd, prisedi popotnik, saj se čez ne bo sesedla, čeprav se bo šibila pod težo treh potnikov, kočijaža, ki si bo našel prostor nekje nad ojnčami in kovčkov.

Kljuse vleče po klancu vkreber, gore okoli Vranja se zagrinjajo v prvi mrak, ceste so na pol prazne, dokler ne pridemo do predmestja. Zdj se tlakovana cesta spušta nizdol proti mestnemu središču. Skozi odprta vrtna vrata obakraj ceste je videti cele preproge še zelene, sušečega se tobaka. Pred hišami posedajo ženske in starci. Čas dela je minil, napačila je ura počitka in zloznega pomenka s cigareto v ustih.

Sopotnica in njen štirinajstletni sin se čudita, kaj me je zaneslo v Vranje. Sem sta prišla na obisk k sorodnikom, ne bosta se dolgo mudila, ker ni kaj početi, niti videti. Kako da ne, ugovarjam, v mestu, kjer so nekoč živeli Bora Stanković, Sofka in Konašana, efendi Mita in gazda Marko, da ni kaj videti?

NOKTURNO

Res, ni več Koštane, ognjevitke ciganke, da bi spravila celj Vranje, staro in mlado, iz uma. Ni več Koštane, tega utelješenja burnega vselega življenja sredi sevda, vina in dvakrat žgane žganice. Kaj bi, njene črne oči so marsikatero moškega pripravile do tega, da je zapel v obupu neuslišane ljubezni.

»Mehandži, more mehandži.
Donesi vino, rakije.

Da pijem, da se napijem.
Dertovi*, da si razbijem.*

*Skrbi, tegobe ljubezni.

Pa tudi tistih okostenelih patriarhalnih razmer ni več, ki so gnale ljudi v obup, da so se vdali pijači, ker so jih oropali ljubezni in sreče. No, to je morda presplošno rečeno, kajti piše in poje se v Vranju še vedno, seveda, to sladkootožno ljubavno pesem je še slišati iz kavarn in restavracij in ljudje kdaj pa kdaj v pijanem zanosu še zmerom radi treščijo čašo ob tla. Zato so tudi na zidu restavracije obesili napis: »Za vsak namerno razbiti kozarec je treba plačati 200 din...«

Zdaj poje namesto Koštane, dekle v sivem krilu na zadrgo, v bližini iz pisane svile, že rahlo velega obraza in trudnih oči. Poetski rekviziti njenih pesmi so ostali isti — medena usta, črne oči, bela lica — spremljava pa drugačna: jazz boben, kontrabas in harmonika. Glas sodobne Koštane je šibak, zato poje v mikrofoni, in zvočnik potem v ojačani, hreščeti obliki prenaša njen glas po dvorani, po ulici. Gostje mirno dedo, pijejo skopsko pivo in žganje ali ružico ter prizgizujejo ljuto papirko. Nobenih znamenj ni, da bi zavoljo pevke izgubljali čustveno ravnovesje.

Tačas pa je na vranjski promenadi vse živo ljudi. Največ je mladine. Dekleta hodijo skupaj, fantje skupaj. Le redko vidiš kak parček. Dekleta so čedno oblečena, po modi — tudi v tem oziru ni več niti sledu o tistem Vranju, ki ga je opisoval Borisav Stanković.

Paše za oči je dosti in preveč. Ne potrebuješ pojasnila, da so v tem mestu doma izvečine mali rokodelci, en sam sprehod po mestu zadostuje za takšno ugotovitev.

Vse, domala vse se dogaja pred očmi »javnosti«. Skozi okna delavnic si lahko enako temeljito ogledaš večino izdelovalcev bonbonov in orientalskih slaščic, mizarjev, čevljarjev (po novi modi) in opankarjev (po stari modi), urarjev in advokatov, krojačev in klobučarjev, kovačev, ki psujejo muhastega konjčika, ker mu ni všeč nova podkev, kupecev, ki barantajo za kos usnja, in upoko-jencev, ki ob čašici žganja premelevajo dogodke včerajšnjega dne.

MESTO UPOKOJENCEV

V ranem dopoldnevu stopa po cesti priletel mož v črnem suknjiču, belih hlačah in z velikimi naočniki na mesnatem nosu. V roki nosi jerbasa, iz katerega štrli tehnik »Repu-

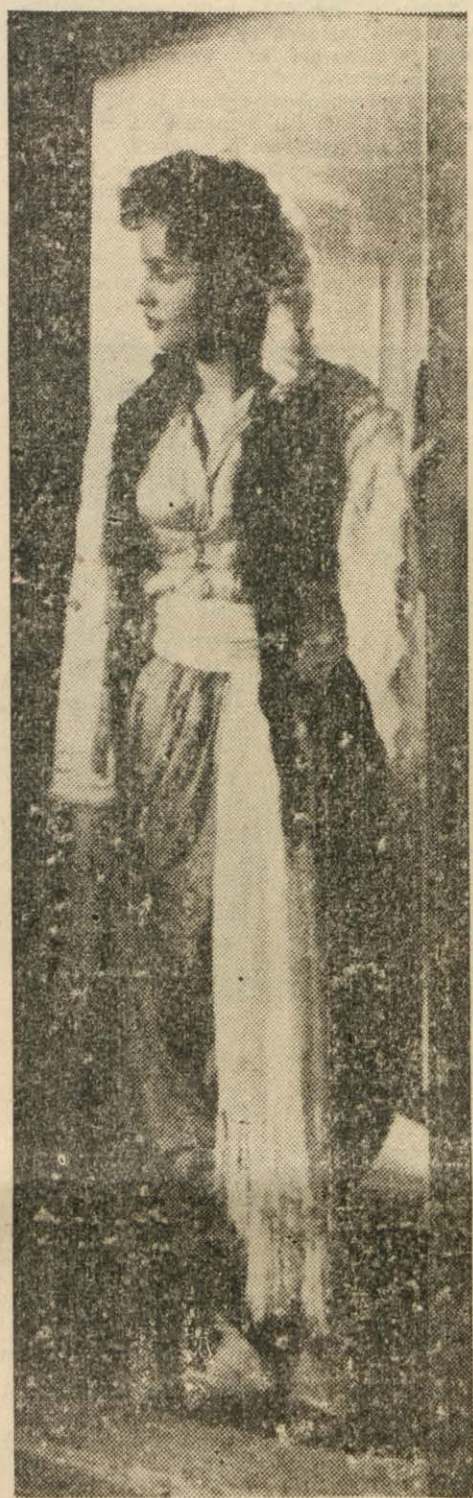
blika«. Vroče je že, sonce pripeka nad mestom, on pa ima vrat zavrt z velikim debelim volnenim šalom. Z zločnimi koraki meri ulico...

Vseposvods po Vranju je videti stare ljudi. Več jih je kot po drugih mestih. Stvar je takale: mlad Vrančan se zaposli v Leskovcu, Nišu ali Negotinu, preživi svojih 35 službenih let, po pisarnah Južne Srbije, potlej pa se, brž ko ga upokoje, vrne v rodno Vranje, preživet ostanek življenja.

TU SE JE KOPALA SOFKA

V romanu »Nečista kri« opisuje Stanković, kako se je Sofka po starem običaju šla pred poroko kopat v amam, turško kopališče. Ta amam še vedno stoji, toda zdaj ni več kopalk v njem. Voda ne teče več, para se ne dviga več pod strop parne kopeli in okolico pre-raščata osat in plevel.

V amam zdaj ni lahko priti. Polskati moraš vrzel v zidu, se splaziti skoznjico in

Pričakoval sem, da se bo med vrati pojavila Sofka

še leta potem lahko primerjaš opis v »Nečisti krvi« s sedanjo podobo amama.

V procelju, dvorani, kjer so se kopalce slačile, ni več otoman, ne blazin, ne rogocin. Tla so razdrapani, v stropu zavajo velike luknje, trse sili iz njega, omet na stebrih je odpadel. Ni več zavese, ne lesenih vrat s kladami, da bi se le-ta trdnje zapirala. V prostoru za parno kopel leže po tleh kosi marmornatih plošč, drobci opeke. Somračno je, čeprav je zunaj sončen dopolden. V kabinah, razvrčenih okrog parne kopeli, sredi katere je osmerokotni bazen, je še bolj temačno. Marmornata korita samejajo v kotu.

Tišina. Somrak. Zapuščeno. Kopalke, ki so vse razposajene vrislake in se obmetavale z obleko ali pa v navalu otožnosti pele:

»Ko bi vedel, ko bi vedel, dragi,
kak jaz venem zate...«

že zdavnaj počivajo na vranjskem pokopališču.

Ostal je samo dovršen Stankovićev opis amama, Sofke in ostalih kopalk v njem. Umetnost je, kakor vselej, preživela vse.

BOGU SE SLABO GODI

Zapusti, popotnik, neme, razpadajoče spomenike minulega življenja, obrni lice k sedanosti. Glej, tam gori na bregu, odmaknjena od ozkih ulic, nizkih hiš in mestnega vrveža, stoji pravoslavna cerkev. Visoki topoli jo obkrožajo pa hribi z vinogradi in pšeničnimi strnišči.

Cerkovnik prijazno odzdravi, takoj je voljan odpreti cerkev, da si jo ogledaš, potlej te pa povabi na pomenek pred hišo. Mlad je še, nekaj čez 25 let mu je, šajkačo nosi in v gumijaste opanke je obut. In Slovenijo pozna, kako da ne, saj je služil vojake v St. Petru na Krasu. Zeno ima in dva otroka, dve zaplati zemlje, posejani s koruzo, 5.000 din znaša njegova plača, sicer pa gre slabo.

»Narod batali crkvo,« poudari večkrat med kramljanjem. Ljudje zapuščajo cerkev. Za boga se ne zmenijo. Niti stari ne? Niti stari! Pomislite, komaj deset, petnajst vernikov pride ob nedeljah k službi božji, le redko kdo kupi svečo, pogledite, koliko sveč je še neprodanih, med tednom pa sameva cerkev prazna. In v drugih cerkvah je ravno tako? Ravno tako, v saborni in v vseh ostalih.

Da, bogu se v Vranju slabo godi. Kaj hočemo: narod batali crkvo!

Na poti v mesto sem srečal proto. S trga se je vračal. Belo brado ima, pristriženo kakor Victor Hugo, črn slammik na glavi, sicer pa običajno oblačilo pravoslavni duhovnikov. V desnici nosi šop spinace, v levici veliko kumaro. Nisem ga vprašal, kako se po njegovem mnenju bogu v teh krajih godi. Saj mi ne bi mogel odgovoriti drugače kot njegov cerkovnik...

ULICA BABA ZLATINA ŠTEV...

Spodnja mestna četrt. Nekod četrt stro-makov (v zgornji četrti je stanovala go-spoda). Baba Zlatina ulica. Kake štiri metre široka, ne več. Tlak je poševen. Sredi ceste je žleb, v katerega se steka deževnica. Zdj je suh. Prašen: že tri mesece v teh krajih ni padlo kaplje dežja. Vzdlolj ceste se vleče zid na obeh straneh. V zidu so vrata. Le katera so prava? Skozi katera je stopal Borisav Stanković? Počakaj, popotnik, da srečaš koga v tej dopoldanski pripeki, v tej samotni ulici. Naposled je prišlo črnolaso, nežnostaso dekletce z vrčem za vodo. Tamle je Stankovića hiša, tretja vrata na levi.

Vrata so odprta. S praga zajame pogled belo prtilično hišo s kamnitim stopniščem in verando. Okoli so brajde in porumenela trava in koruza raste ter paprika po vrtnih gredah.

Ob zidu je čadasta kuhinja, vsa zadimljena in črna. Pred njo sedi na nizkem trinožnem stolčku priletna ženska bledikavega, suhlja-

JUGOSLOVANSKA VAS Združenih narodov

Začelo se je v Organizaciji združenih narodov. Naši predstavniki so dokazovali v odborih za ekonomsko in tehnično pomoč, da je težko govoriti o resnejših uspehih Združenih narodov v ekonomsko nerazvitih državah, dokler se ne pobiljšajo pogoji življenja milijonov in milijonov kmetov. Po dveh treh letih se je našim predstavnikom posrečilo pridobiti za ta predlog tudi najhujše nasprotnike. V Ženevi so kasneje proučili način dajanja pomoči vasi v okviru programa OZN. Med drugim so sprejeli tudi predlog, da se v naši državi uredi s pomočjo organizacije OZN prvi mednarodni zgradni center za elektrifikacijo vasi in kmetijskih del.

Potem so začeli iskati vas, ki naj bi jo osrečili. Iskali so prav posebno vas. Predstavniki Združenih narodov so si skupno z našimi strokovnjaki zamislili to zgledno središče moderne tehnike v zaostali vasi, na področju, ki ni elektrificirano. Iskali so vas, kjer bi bile hiše ponekod strnjene druga ob drugi, ponekod pa razmetane po obronkih. Iskali so zemljo, ki ne bi bila najbolj plodna niti najslabša in bi bila razmeščena po hribovitih gozdnatih gorskih predelih. Poleg vsega tega pa je morala vas izpolniti še en pogoj: imeti je morala ugodne zveze do prvega večjega kraja. Po dolgem iskanju so odkrili v Sumadiji dve takšni naselji Jarmenovec in Satornja. Maja lani je predstavnik zveznega izvršnega sveta podpisal pogodbo skupno s predstavnikom organizacije OZN.

Kmetovalci, povrtinarji, sadjarji in živinorejci vasi Satornje in Jarmenovec bodo dobili v pičlem letu najsoodobnejše električne stroje za kuhanje in mešanje krme v svinjaki, pa električne ogrevalne naprave za svinjake in ventilatorje. Svinjaki bodo razsvetljeni deloma z navadno električno lučjo, deloma s fluorescentno razsvetljavo! Vasi bosta dobili modernen vodovod in sodobno kanalizacijo. Živinorejska farma bo začela svojo življenjsko pot s 400 kokošmi in 2000 piščanci.

Strokovnjaki žele urediti moderno, zgledno farmo, kjer bi prikazali, kje povsod lahko dandanes služi elektrika. Gnezda piščancev bodo pod vplivom infrardečih žarkov. Tudi tukaj bo električni tok služil za ogrevanje prostorov, razen tega pa bo pomagal še marsikje drugje, o čemer kmetje doslej niso imeli pojma. Pridelovalci zelenjave bodo dobili vrsto toplih gred. Električna bo tokrat služila za gretje zemlje in zraka, tako da bodo lahko v vsakem letnem času pridelovali najrazličnejšo zelenjavo in cvetlice. Clovek bo samo komandant. Vasi bosta dobili med drugim tudi električne molzne stroje, skratka to bosta prvi dve jugoslovanski vasi, ki bosta uporabljali najsoodobnejše stroje, kako se jim privajajo ljudje in še druge podrobnosti iz življenja najmodernejših vasi in o vplivu sodobne tehnike na vaščane.

Veliko pridobitev bosta za ti dve šumadinski vasi pomenili tudi pralnice in kopalnica. Zopet bo imela glavno besedo elektrika; ta bo pomagala oprati vse vaško perilo. Pranje, pred katerim imajo strah prav vse gospodinjke, bo tu menda najmanjše delo: v eni uri bo oprano in posušeno vse perilo. Razen kopalnice in pralnice bodo imeli prebivalci vasi svoje predale tudi v velikem hladilniku, kjer bodo lahko shranjevali hitro pokvarljiva jedila.

Tako je bilo na Vranjski »šesmi« ko je Bora Stanković pisal »Nečisto kri« in ko gte lahko tam še srečali vaško lepoticco Sofko

tega obraza. Z vrta prihaja stavec, ves sključen pod bremenom let.

V izbi, v kateri je živel mladi Bora Stanković, v kateri mu je babica Zlata pripovedovala o Kraljeviču Marku, o bojih med Srbi in Turki, o prebegih čez mejo, o šegah in navadah Vrančanov, mu pela pesmi — sedi zdaj na železni, s kocom pokriti postelji 77-letni Milan Popović, sedanjí hišni lastnik in kadeč nepretrgoma pripoveduje svojo zgodbo. Na steni je stara vinskirodeča preproga, fotografija njegovega očeta, papa (umrl je, ko sem se 1917. vrnil s solunske fronte) pa poročne fotografije njegovih hčera. Razen tega je v tej sobi še stara kmečka skrinja in omara.

Milan Popović pripoveduje o svojih sinovih in hčerah, o prvi in drugi ženi, o desetih vnukih in dveh pravnukih, izogiba pa se pomenku o Bori Stankoviću. Da, prej nastreška ni bilo, niti ne kamnitih stopnic pred hišo. Vse to je dogradil novi gospodar, njegov oče, ko so hišo pred kakimi petdesetimi leti kupili od Stankovičevih.

Zdj je njegov sin dobil odlok, da bo hišo država preuredila v muzej Borisava Stankovića.

O Stankoviću ve povedati le toliko, da je rad pogledal v kozarec (to je bolj pokazal z roko kot rekel). »Kaj hočemo, tako se je pač živelo takrat. In vse ljudi je poznal v Vranju, vse je vedel, kar se je v mestu zgodilo. Viš, tako je bilo z njim, sinko...«

Sicer pa ni v hiši nobenega sledu o Stankoviću in njegovih. Nobenega predmeta ni, ki bi spominjal nanj, nobene fotografije,

ničesar, prav ničesar. Ostala je samo hiša, vrt in zid okoli nje.

Le ulica nosi ime njegove babice Zlate, ki je imela v njegovem življenju in umetniškem ustvarjanju isto vlogo kot babica Maksima Gorkega.

Tone Zidar

UPORABLJAJTE EDINOLE

Babymira Crème in posip

Roke profesorja Nasta

Zdravniki in bolničarke na kliniki v Chellesu v okolici Pariza bodo le težko pozabili zadnji dan letošnjega julija, ko so skromno praznovali prvi izredno slavje.

Bila je sobota, soparen dan in Parižani so gahali. Kdor je kupil časopis, ga je hitro prelistal, potem ga je prepogolnil na štiri dele in se z njim pahljaj. Nebo je bilo prevlečeno s težkimi svinčnimi oblaki in izza njih se je slišalo zamolklo grmenje. Na hodniku klinike je čakal delavec v modri delovni obleki. Nervozno je pogledoval na električno uro. Preteklo je pol ure, tričetrt, cela ura. Mladí mož je nestrpno pogledoval proti belim vratom neke bolniške sobe. Končno so se le odprla in bolničarka mu je prišla povedati, da je dobil hčerko.

V operacijski dvorani se je prof. Albert-André Nast oddahnil in dejal: »To je dvatisoči otrok, ki se je rodil v mojih rokah.« Profesorjevi asistenti so se pomenljivo spogledali.

Temni oblaki so se med tem spustili nad Pariz in zadivjala je prava nevihta. Po opravljenem poslu so se zbrali zdravniki in bolničarke v majhni dvorani, prepolni duha po razkužilu, da bi proslavili pomemben jubilej. Med njimi je bil dr. Nast čudovito modrih in nepremičnih zenic. Zdravniki in bolničarke so napajali staremu primariju, a

ta se je napitnic branil in je dejal, naj veljajo raje na zdravje novorojeni deklici. Hotel je vzdigniti čašo, a morala mu jo je potisniti v roke bolničarka, zakaj ginekolog prof. Nast je slep že 23 let.

Pet let pred prvo svetovno vojno je bil Albert-André Nast mlad advokat. Pred njim se je odpirala sijajna bodočnost. Njegove obrambe so se iskriale. »Moje poslanstvo, slavni sodni zbor, je zato, da vas obvarujem pravnih zablod,« je večkrat dejal sodnikom. Ko je bil na višku slave, se je oženil, a žena mu je umrla ob prvem porodu. Mladega advokata je to tako potrla, da je ugasnil v njem ogenj bistriga zagovornika. Zapustil je sodno palačo in se znova vpisal na univerzo. Ta študent je bil precej drugačen kot ostali, zmeraj malo otožen, na sencih je imel že prve sive lasje. Izogibal se je bučnih študentskih prireditev v Latinski četrti. »Moram studirati,« se je venomer izgovarjal, »toliko mater umre vsak dan ob porodih, zato moram studirati.« Nast je bil vpisan na medicinsko fakulteto. Dosegel je diplomu z najboljšim uspehom, ki je mogel, in se nato posvetil porodništvu.

Nekega februarjskega dne 1931 je bil v operacijski dvorani porodnišnice. »Luč, prosim luč!« je zahteval nervozno. Asistenti in bolničarke so se spogledali. »Saj so vse luči prižgane, gospod doktor,« je šepnil prvi asistent. Tedaj je dr. Nast občutil, da je le na njegove oči legla koprena tema. Ostal je miren in dalje operiral porodnico — posebno težaven primer.

Na tej skromni proslavi pripoveduje koleg, da je že pred slepoto večkrat med težko porodno operacijo zaprl oči, da je bolje občutil z rokami. Oči mu niso bile toliko potrebne kot roke in zato je še nadalje reševal človeška bitja. Ze prvo operacijo, med katero je oslepel, je srečno izpeljal. Sele, ko je dete zajakalo, je zajokal tudi on.

Tiste sobote, zadnjega julija letos so se po kratki proslavi dr. Nastu zopet zasolžile preveč sinje oči. »Kaj bi dal, če bi mogel videti enega od teh dva tisoč otrok!« Brž se je zresnil in dodal: »Prosimite, gospod doktor, čaša šampanjca me je spravila v sentimentalnost.« Zopet je gledal s svojimi nenavadno sinjimi očmi.

EGOIST
CHOCOLAT BRANDY
EXTRA SPECIAL
JADRANSKA ROSA

To : o naše nenadkriljive specialitete

SEGESTICA
SISAK

PAZITE NA
ZAŠČITNI ZNAK!

OGLEJTE SI NAŠ PAVILJON
NA ZAGREBŠKEM VELESEJMU!

Solea-krema
čuva nežnost in mladostno svežino kože

U SVAKO DOBA
SOLEA
KREMA

Tovarna
Zatorog Maribor

Oglejte si naš paviljon na ZAGREBŠKEM VELESEJMU

Hći MATE HARI

ŽENA, KI JE POMAGALA USTANOVITI INDOZEZJSKO REPUBLIKU, A JE KONČALA POD KROGLAMI NA KOREJI

Ko so Margarito Gertrudo Zelle-MacLeod, znano pod umetniškim imenom Mata Hari, kot vohunko ustrelili, je imela njena hći sedemnajst let. Malo je vedela o svoji materi, še manj o svojem očetu. Teta, ki jo je v Bataviji vzgajala, ji je natvezila, da je »izgnila«. Bil je pijanec, ničvrednež, kvartač in tako surov, da ga je morala zapustiti in se vrniti na Nizozemsko. Otroku so rekli, da je njegova mati plesalka in da živi v Evropi, od koder se bo gotovo vrnila in obiskala svojo hčer. A po prvi svetovni vojni je postalo potovanje težavno, zato je pač treba potpeti.

Banda je bila zalo dekle evrazijskega tipa, nič na njej ni kazalo na holandsko poreklo. Visoka komaj podprsti meter, mandeljastih oči, se je zavedala svoje lepote in odličnosti. Nekega novembra dne leta 1917 je došla pismo svoje matere. Bilo je zadnje, zakaj nekaj dni prej so jo v Vincennesu usmrtili.

»Ljubi moj otrok,« je pisala Mata Hari, rada bi ti povedala mnogo stvari, a ne morem. Imam samo še prav malo časa. Sedaj je štiri ura zjutraj in približno čez uro bom zapustila svet živih, ne da bi imela priliko videti te še enkrat. Bila si je dete, ko sem te zapustila. Veruj mi, nisem storila nič hudega, a vojni zakoni so brez milosti. Ne upam te na pomiloženje. Celo moji politični prijatelji mi tokerat ne morejo pomagati.

Živela sem dobro, polno življenje, četudi nisem bila zelo srečna. Tako malo časa druga o drugi, a teta Rosa mi je pošiljala poročila o tebi in povedala, da si lepo dekle, polno vrlin. Imam tvojo sliko.

Ko sem prišla v Bali in na Javo, sem bila mlada, premlada. Ljubila sem svojega očeta, ki je bil tedaj ljubezni vreden, a tropsko podnebje, alkohol in smrt najinega sina sta ga uničila. Malo je manjkalo, da me ni nekega dne ubil. Takrat sem ga zapustila. Sedaj me hočejo drugi ubiti. Vem, da se ne bi smela nikoli ločiti od tebe. Morda pa bo tvoje življenje boljše brez mene. Umrla bom pogumno, z mislijo na te. Ti si bila vse moje bogastvo in jaz nisem skrbela zate. Denar prav malo pomeni. Boj mislila name kot na ženo, ki je hotela delati dobro življenje in razmere so bile močnejše od mene.

Zbogom, otrok moj, želim, da bi našla v življenju srečo in jo našla, ne da bi me sovražila.

Tvoja mati

Margarita Gertruda Zelle MacLeod

Banda ni potočila solze. Obstala je kot okamenela, otrpla, a drugega znaka ginjenosti ni pokazala. Vendar je bil učinek na Bando presenetljiv. Nikoli ni govorila o žalostnem koncu svoje matere. Po tem dogodku je izjavila teti: »Dovolj sem stara, lahko skrbin sama zase.« Hotela je postati učiteljica in živeti ločeno od družine. Le malokomu je bila znana njena žaloga.

Se istega večera je Banda zapustila hišo svoje tete in se preselila k štirideset let starejšemu holandskemu uradniku, ki ji je postal oče, ljubimec in učitelj. Ljubila je tega zrelega moža in rekla, da raje preživi z njim nekaj srečnih let, kot da bi živela brez ljubezni. Banda je hotela, naj jo poroči, a on je to ponudbo odklanjal.

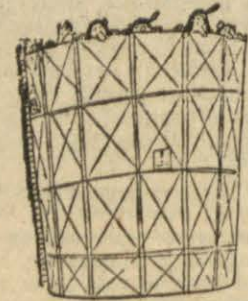
To se pravi samo...

...v Nemčiji: dva policajca, ki sta skrbela za red in dostojnost na kopalšču, so odpuštili, ker se je oglašilo za plačevanje alimentov že pet letoviščark.

...v Durhamu: Ker so učenci kljub ponovnim prepovedim še kar naprej čekali po stenah poslopja, je direktor šole »lastnorčno« kaznoval vseh 200 učencev s palico. Ko je s svojim »naukom« končal, je moral s vojo razbolelo roko k zdravniku.

...v Detroitu: Nekemu indijanskemu poglavarju so pokazali detroitske plinske naprave. Ko je videl orjaški gazometer, se od njega ni mogel ločiti in ga je hotel na vsak način kupiti in odpeljati s seboj. Na ugovore, da v njegovi domovini vendar nimajo plina, je izjavil, da bi vanj zaprl svoje ženo.

»Nočem, da bi mi morala sreči, ko bom star sedemdeset let in betežen,« ji je dejal. Ta visoki uradnik je poslal dekle v šolo, ki so jo posejali otroci holandskih uradnikov in diplomatov. Tam so jo odlično vzgojili. Postala je učiteljica in ustanovila na več otokih nizozemske kolonije enorazrednice. Do smrti svojega zaščitnika, ki je bil prijatelj guvernerja, je v izvrševanju svojega poklica živela polno in srečno življenje.

Ko se je leta 1935 znašla sama, je bila lepa žena petintrideset let. Lahko bi se dobro poročila, a ji ni bilo do tega. Njen poklic vzgojiteljice jo je zavzemal vso. Učila je čitati in pisati domačinske otroke v deželi, kjer se Holandcem ni nikdar posrečilo pobiti nepismenosti.

Izredno bistra in široko naobrazena je postala v batavjski družbi zelo priljubljena. Prirejala je sprejeme in literarne čajanke, ki so se jih udeleževali povabljeni vseh narodnosti. S štiridesetimi leti je bila še lepa in očarljiva žena. Poleg tega je bila bogata,

Teta njena mati, vedno pravi, da je bila v prvi svetovni vojni življenje na podoben način kot njena hći

kajti njen zaščitnik ji je zapustil lepo premoženje.

Tako so minevala srečna leta. Potem se je neko pooblačilo. Začela se je druga svetovna vojna. V Nizozemsko Indijo se sicer še ni razširila. Sprejemni pri Bando so postali osrednje zbirališče diplomatov, vohunov, novinarjev in vseh, ki so poskušali spoznati, kaj se godi za kulisami.

Potem je prišel Pearl Harbour. Japonci so stopili v vojno. Zdelo se je, da se bo Britanski imperij zrušil. Nizozemsko so zasedli nacisti. Samo Nizozemska Indija je še ostala. Orogumljeni po uspehih Osi, so se Japonci v Tihem oceanu poslašali otoka za otokom, ne menič se za to, ali pripadajo Holandcem, Angležem, Francozom ali Američanom. Napredovali so kot vihar. V Indoneziji so se izkrcali na treh mestih: Rembangu, Pasirputiku in Tangerangu. Belci so bežali pred njimi in Evrazijski se pripravljali, da jim bodo sledili. Japonci so obljubljali Javancem čuda: svobodo, neodvisnost, bogastvo in hrane na pretek. Javanci so tem lepim obljubam verjeli.

To je bilo leta 1942. Banda je pozabila, da je zašla njena mati v svet političnih spletk in vohunstva. A nje ne bo zadelo tako usoda, bolj modra bo in bo preživela ta novi nad vsem svetom razbesneli vihar. Medtem ko je vladal strah in jeza, nered in zmeda, je nadaljevala svoje delo vzgojiteljice.

»Svet je kot veliko vrteče se kolo,« je govorila javanskim otrokom. »Na vrhu so zatiralci, ki imajo vso oblast, spodaj so zatirani. A čas teče dalje, kolo se obrača, bivši zatiranci pridejo na vrh in postanejo sami zatiranci.«

Ta način pouka ni bil Japoncem prav nič všeč in ji tega niso prikrivali. Takrat jo je obiskal eden njenih stricov. Bil je Nizozemec, toda nosil je japonsko uniformo. Bando je bilo znano, da je bil že deset let, davno pred vojno, svetovalec japonske mornarice. Obisk jo je vznemirjal, ker je bil stric eden redkih, ki jim je bilo znano njeno poreklo. Kaj hoče od nje? Že deset let ga ni videla.

Vedela je, da je postal na Japonskem pomembna osebnost in bala se je, da bo zahteval, naj »sodeluje«. To je tudi storil. Njegov

poziv pa je bil bolj povelje in celo grožnja. Če hći Mate Hari hoče obdržati svojo skrivnost, mora obnoviti družabno življenje, spet povabljati svoje znanke in odpreti vrata tudi gostom, ki jih bodo določili japonski okupatorji.

Morala bo skušati sprjazniti Indonezijce in Japonce. Morala bo pridobiti za sodelovanje nevturalce: Švicarje, Portugalce, Švede. Torej čisto navadno izsiljevanje.

Od tedaj naprej so pri njenih literarnih čajankah govorili o Platonu in Schopenhauerju, o Danteju in Tagoreju.

Banda ni več imela zasebnega življenja, ni imela več miru. Njena hiša v Bataviji je bila vedno polna ljudi. Številni služabniki niso vedeli, kje se jih glava drži. Najrazličnejši ljudje so sedaj obiskovali njene sprejemnice: japonski častniki, tuji diplomati, Indonezijci, ki so zaupali Japoncem in upali, da jim bodo dali neodvisnost. To je trajalo več mesecev, v največje zadovoljstvo Japoncev. Banda je odlično sodelovala, Indonezijci in Japonci so se pri njej najraje zblíževali.

»Sinovi vzhajajočega sonca« so se odločili, da bodo ustanovili domačinsko gardo, a hoteli so si zagotoviti, da bi ta ne nastopila proti njim. Zato so poveljnike skrbno izbirali, največ v Bandini hiši. Tedaj se je začelo v njenem življenju novo poglavje.

Nekega večera je Banda srečala moža, ki je povzročil velik preobrat v njej. Skrajša se je zdelo, ko da trobi v japonski rog. Kot so zahtevali, je organiziral indonezijsko gardo. Dejansko je bil eden glavnih vodij odpora in je računala, da se bodo s pomočjo te vojaške organizacije, pa tudi Holandcev in drugih zaveznikov borili proti japonskemu okupatorju in pozneje dosegli samostojnost. Mož je bil bister in pogumen in pri domači mladini zelo priljubljen. Japonci so bili zadovoljni v misli, da so ga pridobili zase.

Dasi je bil ta človek, ki so ga imenovali Abdul mnogo mlajši od Bando, sta ga njena lepota in razboritost silno privlačili. Strastno sta se zaljubila. Vendar je bil Abdul v prvi vrsti patriot in si je bil tudi starostne razlike v svesti: najsi še tako lepa, je mogla biti zanj ta ljubezen samo prehodnega značaja. Za Bando pa je bila ta zveza resna zadeva.

Abdul je Bando neomejeno zaupal. Povedal ji je o svojem tajnem delovanju. Tudi ona se je s tisoči Indonezijcev udeležila odporiškega gibanja. Japonci so prišli kot osvoboditelji, a pokazali so se hujski zatiralci od Nizozemcev. Obljubljali so blagostanje, toda po zmagah v Singapuru, Indokini, Burmi in na Filipinih jim je zrastle greben. Obljubljali so neodvisnost, niso pa držali besede. Odvlekli so iz dežele vse, kar se je dalo: riž, olje, kavčuk, kopro, kinin in železno rudo. Indonezijske delavce so odpeljali na Malajo, v Siam, na Novo Gvinejo in Sumatro, da so gradili železnice. Ponižali so jih v sužnje in v deželi je zavladala lakota.

Banda je delala sedaj na dve strani, za Japonce in za partizane. Abdul, ki je postal pozneje eden voditeljev svobodne Indonezije, je nameraval iz »domačinske garde« napraviti osnovo indonezijske osvobodilne vojske. Postal je duhovni vodja vsega osvobodilnega gibanja v tem delu Azije. Stopil je v stike z indijskimi voditelji Gandhijem in Nehrujem. Zdelo se je, da se bodo Japonci in Indonezija združili.

Banda je postala njegov najboljši agent. Hći Mate Hari je nadkrilila mater. Odkrila je japonske načrte za bitko pri Guadalcanalu in silo, s katerimi so Japonci razpolagali. Vedela je za vse koncentracije japonskih čet, letalske okrepitve, položaj ladjeva. Pomagala je Abdulu pošiljati sile na vse strani otočja, da so nabirali nove člane za odporiško gibanje. Tajna angleška in ameriška družba sta poznali to delovanje. Takrat jim ni bilo znano, da je hći Mate Hari, vedela pa so, da so poročila, ki so jih zavezniki po zaslugi Bando dobivali, najboljša, kar so jih v Pacifiku mogli dobiti.

Japonci do konca niso sumili Bando. Abdul niso preveč zaupali, a zdelo se jim je boljše, ostati z njim v dobrih odnosih. Slednjic so se Angleži izkrcali. Osvobodili so devet mest na Javi in Japonci so se tako naglo umaknili, kot so prišli. To je bilo leta 1945, ko se je strašna vojna bližala koncu. Abdul in njegovi prijatelji so bili sedaj na čelu domače garde, ki je postala nova indonezijska armada. Bodo li angleški osvoboditelji dali deželi samostojnost, ali bo spet prišlo pod holandsko skrbništvo? Kakorkoli že, propad kolonialnega režima ne more biti daleč. Staro socialno zgradbo so Japonci preveč razmajali. Obnašali so se kot barbari. Indonezija ni hotela več tujih gospodarjev.

Dežela je bila pripravljena. Partizani so se polastili radijske oddajne postaje. Tisoči mladeničev in deklet odporiškega gibanja so hoteli povedati Japoncem, Angležem, Holandcem in vsemu svetu, da Indonezija želi biti svobodna. Objavili so novo republiko Združenih držav Indonezije.

Vse to pa se ni skladalo s holandskimi načrti. Angleškim osvoboditeljem se še sanjalo ni, da se bodo stvari tako zasukale. Hoteli so se boriti z Japonci, ne z Indonezijci. Nizozemska je računala, da bo spet zagospodarila nad svojimi vzhodnoindijskimi kolonijami.

Nizozemci so se vrnili in težave so se začele.

Banda je še vedno prirejala literarne čajanke. Zdelo se je, da njena obveščevalna služba deluje bolj uspešno kot kdajkoli. Ni imela več časa, da bi ga posvečala ljubezni in minevali so dnevi in tedni, ne da bi videla Abdul. Vendar je redno prejemala povelja. Abdul je hotel vedeti, kje nameravajo Angleži in Nizozemci potegniti meje nove države, hotel je vedeti za vse namere Nizozemcev, ki so se nanašale na njihove nekdanje kolonije; hotel je vedeti še tisoč drugih stvari.

Banda je našla odgovore na vsa njegova vprašanja in nikdar se ni zmotila. Nov gost je zahajal sedaj k njej, bil je holandski politični svetnik. Od njega je zvedela vse njihove namere.

Potem je Banda nadkrilila samo sebe in vse vohune, ki so kdaj v Aziji delali. Sporočila je točno uro, kdaj bo začel holandski napad s padali.

Eden njenih obveščevalcev je bil Korejec po imenu Mato. Bil je nameščen kot sluga v uradu nizozemskega guvernerja.

Devetnajstega decembra 1948, je holandska armada udarila, češ da Indoneziji niso v stanu vladati sami, ne vzdrževati zakonov in reda.

Tisto noč je v Aziji klub svarilom OZN izbruhnil krvav spopad. Toda presenečenje, s katerim so Holanci računali, je spodletelo.

Zgodbo o hčeri Mate Hari so Francozi in Italijani pred nedavnim posneli na filmski trak. Glavno vlogo igra plesalka Ludmila Teherina, ki jo vidimo na naši sliki v trenutku aretacije

Abdul, star sedaj petintrideset let, ni mogel več skrivati Bando, da se namerava poročiti z dvajsetletnim dekletom, ki je tudi delala z njim v osvobodilni borbi. Banda se je bližala petdesetletni.

Tako je začelo v življenju Bando novo poglavje — četrto.

Med vojnimi leti so njeni živci prestajali trdo preizkušnjo. Po nevarnosti osvobodilnega gibanja in vsakodnevni napetosti še bolečina zaradi Abdula; vse to jo je pripravljalo na rob živčnega propada. A držala se je trdno, dopovedujoč si, da njena naloga še ni končana. Morda je hotela odkupiti napake svoje matere, borec se za dobro stvar.

NA VSAKO POTOVANJE IN VSAK IZLET VZEMITE S SEBOJ NAŠE ODLIČNE BONBONE

KI JIH PROIZVAJA SAMO TOVARNA ČOKOLADE, BONBONOV IN KEKSOV

„Josip Kraš“ Zagreb

OGLEJTE SI NAS PAVILJON NA ZAGREBSKEM VELESEJMU

Kot hći Mate Hari se ni mogla nikdar rešiti obkuta krivde, ki jo je spremljal vse do konca.

Banda se je podala s posebnim poslanstvom v Združene države Amerike. Njena drobna, elegantna postava, neoporečna angleščina in lepi obraz so napravili dober vtis, kamorkoli je prišla. Prirejala je predavanja o Indoneziji, govorila po radiu, prepotovala vso deželo in se slednjim nastanila v Los Angelesu. Tam se je začela resno ukvarjati z načrtom, za katerega je Abdul želel, da bi ga izpeljala. Indoneziji so potrebovali denarja in orožja in njena naloga je bila, da ga v Združenih državah preskrbi. Posrečilo se ji je dobiti tiskanje industriala, ki je obljubil pomoč. Pa ne brez upanja na povračilo, ker mu je govorila o zakladu 750.000 zlatih dolarjev, skritem nekeje v Indoneziji, ki ga niso mogli odkriti ne Holanci ne Japonci. Zgodbo o hčeri Mate Hari so Francozi in Italijani pred nedavnim posneli na filmski trak. Glavno vlogo igra plesalka Ludmila Teherina, ki jo vidimo na naši sliki v trenutku aretacije

Indonezijska vlada je zvedela za te stvari in zagnala krik in vik. Začel se je lov za zlatom po hribov in dolinah otoka Jave. Kadarkoli so Američanovi zastopniki menili, da bodo položili roke nanj, so ga republikanci odnesli v drugo skrivališče. Slednjic so ga naložili na letalo in prepeljali na Filipinske otoke. Porabili so ga za nakup novih letal in orožja.

Banda je opravila svojo nalogo in se vrnila v Batavijo, ki se je sedaj imenovala Djakarta.

Pa njene delovanje še ni bilo konec. Prišel je obiskat poslanec iz Amerike. Prosil jo je za sodelovanje pri posebni nagodi. V Washingtonu so zvedeli za njeno sijajno vohunsko delovanje. Ameriški tajni službi je bilo znano njeno potovanje v Združene države in vse, kar je tam dosegla. Poznali so celo njeno poreklo.

Hći Mate Hari je torej odšla na svojo zadnjo pustolovščino. Podala se je na Kitajsko v službi ameriške vojske tajne službe. Pri Kitajcih se ji je posrečilo zbrati važne podatke.

Sporočila je v Združene države, da Canakajsek nima nikake možnosti, da bi se obdržal na kitajskem kontinentu. Ko je več mesecev preživela v taborišču Mao Ce Tunga, se je podala v Korejo. To je bilo marca 1950. Kmalu po svojem prihodu je sporočila, da se Severnokorejci s pomočjo Kitajske in Sovjetske zveze pripravljajo napasti južno Korejo. To obvestilo se je zdelo verjetno, vendar niso v Združenih državah polagali važnosti nanj, ker so politiki mislili, da si Severnokorejci »ne bodo upali«. Nekaj mesecev nato se je začela v Koreji vojna.

Sovražnosti so se komaj pričele, ko so hći Mate Hari prišli. Sreča ji je slednjic pokazala hrbet. Med severnokorejskimi kominformističnimi komisariji je bil tudi star Bando poznane: Korejec Mato, svojčas zaposlen pri holandski vladi v Bataviji in eden njenih najboljših obveščevalcev. Po koncu vojne se je vrnil v domovino, kjer je postal vojaški komisar. Prav ta Mato je razkrinkal Bando in povzročil njeno pogubo.

Hći Mate Hari je bila usmrcena brez sodbe od zori, točno isto uro — tritretet na šest — kot njena mati pred trinitridesetimi leti.

obrazov ljudi, ki so delali v Schreckenbachovi diviziji, niso poznali. Gepeujevci so jih fotografirali, ko so hodili v svoje hamburške ali berlinske pisarne.

V terek zjutraj je Avatin v spremstvu nekaj ljudi, ki jih je poklical iz Švedske in Norveške, šel sam osebno v Sonderburg. Vsi Avatinovi pomočniki so bili oroženi.

Wollweber se kajpak ni ganil iz svojega stanovanja na Oeresundevju, kjer je z Jensenom in z mano razpravljal, kako bomo vkrcali na ladjo verjetnega ruskega gosta.

Uro za uro smo čakali Avatinovega sporočila, ki je prišlo šele ob pol polnoči. Ugrabitev se ni posrečila...

V SONDERBURGU

Naslednje jutro sem se sestel z Avatinom. Vprašal sem ga, kako je bilo v Sonderburgu.

Zakrohotal se je in dejal: »Nič. Le Wollweber je predraga riba, da bi služila za vabo. Sonderburg je bil poln gestapovcev. Vse flensburški fjord je bil natrpan z rjavosrajčniki. Prišel je celo sam inspektor Kraus. Vsi so bili, razen Schreckenbacha. Kmalu bo Dansko kraljestvo nacistična kolonija.«

Po posvetovanju z Wollweberom sem poslal Schreckenbachu šifrirano pismo in mu razložil, da je nenadna povenjen tolikih Nemcev v dremotnem sonderburškem mestu pripravila krajevno partijsko organizacijo do tega, da je sporočila Wollweberu: »Nekaj gniliga je v deželi danski.«

V skladu z načrtom, ki ga je izdelal zahodni sekretariat, sem na svojem prihodnjem sestanku s Petersenom dejal le-temu, da sem v stanovanju nekega partijskega člana videl paket ponarejenih potnih listov, ki jih bodo v prihodnjih treh mesecih uporabljali nemški komunisti. Petersen je to novico nemudoma sporočil Schreckenbachu. Dan kasneje sem dobil kratko pismo, v katerem me je inspektor Kraus prosil, če bi »fante lahko fotografiral«. Vso zadevo sem sporočil Avatinu, ki je kar poskočil od navdušenja.

JAN VALTIN: V EN IZ NOCI

ZAMENJAVA ZA POPOVA

Peti človek v naši sredi je obnavljaje izrekel nekaj pomislekov. Bil je član ruskega konzulata v Kjōbenhavnu. Dejal je, da bi nas kakšna neznanatna napaka lahko zapletla v spor z dansko policijo. To bi ne bilo nevarno le za obstoječe diplomatske odnose, temveč bi lahko zašel v škrpice vse »aparata« G. P. U. in kominterne v Kjōbenhavnu. Wollweber je samo strmo pogledal Rusa, pa ta ni več ugovarjal.

»Ne, prav tu na Danskem bomo to storili,« je dejal Wollweber. »Vi pa boste kasneje imeli zadoščenje, da se boste razgovarjali s Schreckenbachom. Prav tako boste sporočili v Leningrad, naj ima na krovu prihodnje ladje dva ali tri dečke, ki bodo služili za pogojanja.«

Mučen Popov mi je bil vedno pred očmi. Nisem se obotavljal, ponuditi vso svojo pomoč tovarišu, da bi ga rešil smrtne obsodbe s kakršnim koli udarcem proti agentu Gestapa. Toda kaj bodo storili s Firelei? Ali ni tudi Firelei tovarišica. Uganil sem, da bo ugrabitve nacisti v Kjōbenhavnu verjetno razdrila moj stik z Gestapom.

»Pa Firelei? Tudi ona je tovarišica,« sem dejal.

»Saj bomo previdni,« je obljubil Wollweber. »Pa naj ne bo Kjōbenhavn. Zakaj naj bi ne bil Sonderburg.«

Jensen se je zamešal in dejal:

»Sonderburg je zelo primeren kraj.«
»Prva je partijska,« je med zobmi dejal Avatin. »Rešiti moramo Schmidta, preden ga bodo zlomili. Res je, da je tudi Firelei boljše,« je pikro pripomnil, »toda naključilo

se je, da te zadeve ne moremo speljati brez vaše pomoči.«

»Isto mislim tudi sam,« sem bil še jaz piker.

»Hočete reči, da ste pripravljene žrtvovati tovariša Popova in »aparata«, da bi se ognili neki domnevni nevarnosti, ki grozi vaši družini?«

Razumel sem skrito grožnjo. »Konec koncev,« je nekoliko prijazneje dejal Wollweber, »ni gotovo, da vas bo Gestapo povezal z izginutjem enega svojih agentov.«

»Prav dobro veste, tovariš Wollweber. Schreckenbach ni tepec,« sem odvrnil.

Wollweber se je zasmeljal in prezirljivo zamrmral:

»Se bojite?«

»Ne.«

»Torej bomo začeli naš posel.«

V HAMBURSKEM EKSPRESU

Štiri dni po svojem razgovoru z Wollweberom in Avatinom v »Angleškem hotelu« sem se sestel s Petersenom, svojim kurirjem, vratarjem in spalnem vozu nočnega hamburškega ekspresa. Prišel je iz dvorišča, kjer so čistili vlak, s katerim se je pripeljal iz Hamburga. Potem ko se je preprčal, da ne gre za njim noben tretji, je smuknil v neko poceni restavracijo, kjer sva se nato sestala.

Petersen mi je izročil seznam novih Schreckenbachovih navodil, jaz pa sem mu dal običajna poročila, ki jih je prejšnji dan pripravil zahodni sekretariat sam. Nato sem mu dejal, kakor mi je ukazal Wollweber:

»Poslušajte, imam še nekaj, neko pomembnejšo nalogo. Wollweber bo ta teden imel

Te dame strahuje Ku Klux Klan

Sprejemna ceremonija novih članov Ku Klux Klana, pri kateri novinci prisegajo, da ne bodo izdali nobenih KKK skrivnosti. V prvi vrsti ob križu so ženske

Očividec govori

Ku Klux Klan so prvič ustanovili takoj po državljanski vojni, in sicer v letih 1865—1867. Prva celica Ku Klux Klana leta 1865 je bila ustanovljena kot nekakšen klub, namenjen zabavi in športu svojih članov. Toda zmagovalci v državljanski vojni so dali črncem na jugu volilno pravico in jih mnogo imenovali na vodilna mesta, čeprav mnogi niso bili sposobni opravljati odgovornih del. Ime Ku Klux Klan je tedaj prvič dobilo svoj strahotni prizvok. V temnih nočeh so jahale skozi južne vasi in naselja skupine belo maskiranih jezdecev, ki so tiste črnce, ki so po njihovih pojmihi postali predrzni, bičali, obešali, linčali in jim požigali domove. Število članov Ku Klux Klana je naraščalo izredno hitro in jih je bilo v letu 1871 že nad pol milijona. Istega leta pa je predsednik Grant dosegel, da je Kongres sprejel zakon, ki je prepovedal vse podtalne organizacije in v nekaj tednih so zaprli več sto klanovcev, kar je povzročilo razpad te organizacije.

Drugič se je Ku Klux Klan pojavil leta 1915. Ustanovil ga je v Atlanti (Georgia) neki William Joseph Simons; novi Ku Klux Klan je bil še hušji od prvega: zahteval je brezpogojno belo dominacijo; boj pa ni napovedal samo črncem, pač pa tudi Židom, rimokatolikom in vsem tistim, ki se niso rodili v ZDA. Ta drugi Ku Klux Klan se vedno deluje, čeprav njegova moč ni vedno enaka in kljub akcijam, s katerimi ga hoče od časa do časa zvezna policija obzdrati. Med drugo svetovno vojno je vpliv Ku Klux Klana močno padel, zato pa se je tem huje razbohotil po vojni, ko so sto tisoč demobiliziranih vojakov črne polti zahtevali svoje pravice. Organizacija je postala tako predrzna, da se je morala vmešati tudi zvezna policija, kar se je končalo pred nekaj dnevi z več sto aretacijami. Eden zveznih policistov, ki je imel pri tem glavno besedo, je bil tudi Stetson Kennedy. Le-ta je o svojih doživljajih objavil knjigo, iz katere vam posredujemo nekaj odlomkov.

Bralci bodo imeli s tem priložnost pogledati za kulise tajnega delovanja organizacije, ki je po svojem ustroju in namenu skrajno reakcionarna in ki kot taka meče neverjetno slabo luč na razmere v današnji Ameriki, česar se zavedajo tudi premočni državljani ZDA.

Sicer samo lutka, toda verna slika tega, kaj bi se zgodilo in kaj se je že zgodilo

bijač. Kaj pa, če bi vzeli črne pankrta s seboj, da bi se fantje z njim malo pozabavali? Toda za to ni bilo več časa — lahko bi zamudili klanovske sprejemne ceremonije.

Končno smo prišli na široko ravnico v bližini gore Stone. Na pobočju je gorel ogromen križ, narejen iz petrolejskih sodov. V sredini ravnice je bilo več kot tisoč Ku Klux Klanovcev v belih haljah.

Stali so v treh vrstah s sklenjenimi rokami in tako preprečevali dohod na prostor v obliki kvadrata v sredini. Bil je to največji zbor Klu Klux Klanovcev, kar sem jih videl.

»Vsak, ki ima strelno orožje, naj pride sem in ga odda za čas ceremonije,« je ukazal Kladd (voditelj klanovskih ceremonij). Ko so vsi oddali orožje, je Kladd s svojimi pomočniki odnesel celo grmado orožja.

Med zbranimi sem naštel sedemdeset policajev — opazil sem hlačnice in čevlje uniform.

Nekaj minut kasneje se je začela ceremonija. »Tujci iz zunanjega sveta...« je začel Kladd, ko nas je nagovoril in nam začel razlagati zakone rasnega sovražstva in morilstva.

Po dolgem času so nas v gosjem redu odpeljali k oltarju, ki so ga bili postavili — k oltarju imperalnega čarovnika.

»Vaše veličanstvo,« je dejal Kladd, »predstavljam vam kandidate, ki želijo vstopiti v vrste vitezov Ku Klux Klana. Na poti sem so jih pregledale ostre oči Kludda, Klokarda in Klaliffa, ki so jih spoznali za vredne.«

Fantastične ceremonije so se vlekle cele ure. Ko je bilo vse za nami, sem vprašal Klanovca, ki me je pripeljal na ceremonije: »Ali grem z vami v mesto?«

»Bolj bo, če se pelješ z enim izmed avtomobov,« je dejal. »Mi imamo še klanovsko delo na poti v mesto.« Kar zamokal je od pričakovanja.

»Kako pa naj si razložim to prisrčno pomenjenje, namernemu umoru itd.?« sem ga nedolžno vprašal.

»O, to ne velja za črnce, Zide, katolike, komuniste in podobne smeti,« se je zasmejal.

»Kdaj bom pa jaz lahko sodeloval?« sem vprašal.

»Le počasi,« se je spet zasmejal, »tudi ti prideš na vrsto.«

To se je nekaj dni kasneje tudi zgodilo.

Vrglo me je iz spanja. Z roko sem podzavestno segel po pištoli, ki sem jo vedno imel pod blazino. Šele nato sem se zavedel, da me je zbudilo zvočenje telefona. Dvignil sem slušalko.

»Kdo je tam?« je vprašal tuj glas. Spoznal sem glas Cliffa Carterja, »glavnega vodilca osov maskiranega oddelka Ku Klux Klanovega klavalskega morilskega oddelka.

»John Perkins,« sem odgovoril. Pod tem imenom sem živel, odkar sem se pridružil kot tajni agent Ku Klux Klanov.

»Tvoja številka?«

»Trinsemideset.«

»Bel — je rekel in s tem dal prvi del trenutnega klanovskega gesla.

»Človek,« sem odgovoril.

»Rojen — je nadaljeval.

»V Ameriki,« sem zaključil.

»Tu je Cista voda,« je resno dejal Carter. Pod tem tajnim imenom nam je bil znan. »To je nujen poziv, vzemi haljo in pridi pripravljen k Črni skali!«

Ko je Carter rekel »pridi pripravljen«, sem vedel, da moram prineseti s seboj katero koli strelno orožje, ki sem ga imel. Črna skala je bilo naše tajno ime za predmestje Atlante, znano pod imenom Buckhead — eno izmed glavnih zbirališč Ku Klux Klana v tem mestu. Nekoga — črnca, Zida, katolika ali sindikalista — je čakalo klanovsko bičanje ali še kaj hušjega. Ali pa so me morda povabili na moj lastni pogreb.

Takoj sem telefonski Danu Dukeu, pomočniku državnega javnega tožilca, ki je bil moj predpostavljeni. Uporabil sem direktni privatni telefon, ki si ga je pustil namestiti v svojem stanovanju, da ne bi nihče mogel prisluškovati našim razgovorom. Na kratko sem mu povedal vse podrobnosti.

»Ali kaj veš, koga imajo na piki nočoj,« sem vprašal Dukea.

»Niti najmanj,« sem mu moral priznati.

»Potrudil se bom, da bodo moji možje prišli v Buckhead pravočasno,« je rekel Duke. »Če boš mogoč, me pokličiš še enkrat in mi povej več podrobnosti.«

Nekaj minut kasneje sem drvel z avtomobilom skozi prazne mestne ulice. V žepu sem imel pištolo, pod sedežem pa črno klanovsko haljo.

»Sijajno. Sporoči Gestapu, naj pošlje sem kakšnega bandita s fotografskim aparatom.« Prišel je petek. V istem nočnem ekspresu se je s Petersenom pripeljal nekdo, ki mi ga je le-oni predstavil za »Oskarja«. Bil je visok, suh, rdečelas človek, star okoli šestdeset let in elegantno obleben. Bil je agent, ki ga je bil poslal Schreckenbach, da bi fotografiral potne liste. Tisti hip, ko je stopil iz železniške postaje, je bil že pod nadzorstvom Avatinih ljudi.

Oskar je govoril počasi. Prosil me je, naj prinesem potne liste v stanovanje nekega dekleta, za katerega je dejal, da ga pozna, Lily de Korte, v zgornjem nadstropju stanovanjske hiše na Osterbrogade. Odvrnil sem mu, da je preveč tvegano odnesti potne liste iz sedanega mesta, da pa bi ga v temi peljal na neki kraj, ki je blizu hiše, kjer so skriti potni listi. Lahko jih bo siskal v kakšni hotelski sobi. Oskar je soglašal. Preden sva se ločila, sem ga vprašal za Popova. Oskar je naredil zgovorno kretanje okoli vratu.

»Ob glavo bo.« Nisem vedel, če je Popov izgubil življenje ali ne. Vendar pa je bilo življenje moje žene zame dragocenejšje kakor življenje Popova. Očital sem si, da sem žrtvoval južbeno do svoje žene in sina, in se vedno bolj zapletal v večne verige Stalinove stvari. Ta septembrski petek sem začel sovražit gibanje, ki sem mu služil, sovražit njegovo hinavščino, sovražit lopove, ki so ga vodili.

Med deseto in enajsto uro so trije gepejerci pod vodstvom Avatina hodili za Oskarjem po neki temačni stranski ulici. Zgrabil so ga, ga vrgli v taksi, ki ga je šofiral neki partijevec, in ga odpeljali v neko weekend hišico, ki jih je kominterna kot zavetje za čas sile vzdruževala v okolici Kjōbenhavna. Tam so zaprli Oskarja ter ga vkleenili za roke in noge, kakor je bil vkleenjen Popov v fuhsbütski ječi. Ponoči 20. oktobra so ga nezavestnega odnesli na

Ko sem se približal Buckheadu, sem videl v vsej okolici avtomobile kukluxklanovcev, ki so pripeljali pred menoj. Takoj za menoj je pripeljal še en avtomobil, tako da sem vedel, da nisem zadnji. Premišljeval sem o Dukovih agentih — ali so kje v bližini? Najina »operacija antiklan« je bila tako kočljiva, da me niso poznali niti najboljši policijski agenti, jaz pa seveda tudi nisem vedel, kdo so oni. Ku Klux Klan je bil tako razširjen v državnih ustanovah, da sem dobival celo plačo iz posebnega tekočega računa.

Parkiral sem avtomobil v temni stranski ulici in odšel na prazno zemljišče za gledališčem, kjer smo se ponavadi zbirali. Carter je šel navzgor s pomočjo spiska števil, ki ga je imel seboj. Končno je videl, da smo vsi — sedemtrideset. Dvignil je roko, naj se zberemo okoli njega, in dejal:

Za sedaj se ni treba obleči; razidite se in odidite v Wingovo kavarno. Vendar pa pazite, da vam nihče ne sledi!«

Wingova kavarna je bila bezniča v zahodnem delu Atlante, ki je obratovala 24 ur na dan. Klavirski smo se tam zbirali vsaj enkrat mesečno.

Odlučil sem se, da bom po poti telefonski Duke. Ko sem se odpravil, nisem takoj prižgal luči. Previdno sem se oziral, ali me kdo zasleduje. Ravno ko sem se pomiril, pa sem opazil, da gre za menoj avtomobil z uganimi lučmi.

Poskusil sem s hitro vožnjo in s počasnjo, toda nič ni pomagalo.

KAJ POMENIJO KLANOVSKA IMENA?

- »Klanovski Jezik, ki ga razlaga »Kloran« — tako imenovana sveta knjiga Klana — se tvori v glavnem z nadomestitvijo črke e s črkami kl. Klanovski »Nevidni imperij« kakor se imenuje celotna organizacija, se deli na kraljevstva, pokrajine in krajevne Klane. Imenujejo se takole:
- Imperialna klanovskacija: vsedržavni sestanek Nevidnega imperija.
- Imperialni čarovnik: poglavar Nevidnega imperija (pomaga mu 15 gepejerci).
- Veliki zmaj: poglavar ene klanovske celice (pomaga mu 9 hidov).
- Veliki titan: poglavar ene pokrajine (pomaga mu 15 turij).
- Sveti Kiklop: poglavar klanovskega Klana (pomaga mu 12 terorjev).
- Klanton: pokrajina lokalnega Klana.
- Klonklava: sestanek Klana.
- Klonverz: pokrajinski sestanek Klana.
- Klorer: sestanek klanovskih kraljevstev.
- Klalf: podpredsednik. Klokard: predavatelj. Klud: kaplan. Kligrapp: sekretar. Klabee: blagajnik. Kladd: voditelj. Klarog: višji stražar. Klaxter: nižji stražar. Klengler: nabiralca članstva. Klavair: klanovski vojak. Klaktoken: klanovska pristopna članarina. Klokan: preiskovalni odbor, ki raziskuje zvestobo članov.

Potem sem za pustil, kolikor sem mogel daleč za seboj, naglo zavil na desno, ugasnil luči in motor, ter se zapeljal na dvorišče neke hiše. V hiši je začel lajati pes. Kmalu nato je pripeljal okoli voga tudi zasledujoči avtomobil. Ni me opazil.

V nekaj sekundah sem bil ponovno na cesti in pri neki bezniči, od koder sem mogel telefonirati.

Duke je dejal, da so mu pravkar telefonirali agenti, da so izgubili sled za kukluxklanovskim avtomobilom, ki so mu sledili iz Buckheada.

»Telefonirali mi bodo ponovno v petih minutah. Poslal jih bom v Wingovo kavarno,« je dejal.

Zdrvel sem na zbirališču, ne da bi opazil, da mi kdo sledi. Večina klavirjev je bila že zbrana v posebni sobi. Carter je bil pri vratih.

»Oblecite halje, toda brez mask,« je ukazal.

»Kaj bomo storili s podgano?« je nekdo zakričal.

»Vsi poznate kazen,« je rekel Carter. »Smrt! Navajal je s tem del prisega, ki smo jo vsi položili, ko smo se pridružili Klanu. Z njo smo se obvezali, da se bomo pokorili smrtni obsodbi, če bomo kdajkoli izdali Klanove skrivnosti.«

»Ali se vam ne zdi, da bi ga morali najprej izključiti iz nevidnega imperija?« je vprašal neki hud pristaš protokola. Izključitev je namreč dolga ceremonija, ki vsebuje poleg drugega tudi nekakšno sodno obravnavo in simbolni »pogreb« izključnega brata.

»Ko bomo mi končali z njim, ga ne bo treba več izključiti,« je dejal resno Carter in nas je vedno opazoval. Ni se več smehljaj.

Nenadoma pa me je posilil smeh. Spoznal sem namreč, da se Carter le pretvarja in da se mu še sanja ne, kdo naj bi bil izdajalec. Na srečo se nisem nasmehnil, kajti Carter bi takšen smehljaj prav gotovo razumel.

Končno, ko ni mogel več zadrževati, je Carter vsial.

»Bratje Ku Klux Klanovci — in izdajalska podgana,« je začel sarkastično, »žal mi je, da vas moram razočarati, toda za sedaj še ne bo uboja. Ne vem, kdo je ta podgana, toda upal sem, da se bo nočoj sam izdal s tem, da se bo skušal pobegniti. Vsekakor pa smo zmanjšali število osumljenih na sedemtrideset — na ljudi, ki so sedaj v tej sobi. Na njegovi sledi smo in vsak dan bliže. Sle-

»Povedal sem vam, da pridite pripravljeno,« je rekel Carter.

Izpod halje je potegnil 12-milimetrsko pištolo in jo položil na mizo pred seboj. Z glasnim vzklikanjem so storili isto tudi klavirliji. Kmalu je bila miza pokrita s celo zbirko pištol, nožev s klinami na vzmet, boksarjev, kratkih bičev itd. Zbirki sem dodal še svojo pištolo. Spoznal sem, da imam sedaj prav malo upanja, da bi mogel pobegniti.

Vzklikanje je bilo sedaj že podobno lajanju lovskih psov, ki vohajo ubito žival. Carter se je še vedno smehljaj in nas opazoval.

Carter me je pogledal. »Ali si je priprčan, da si se jih otrešel?«

»Popolnoma,« sem odgovoril, vendar pa mi je postalo vroče.

»Imenujte pasjega sina!« je zakričalo več klavirjev in jaz sem se jim pridružil z vsem navdušenjem, ki sem ga zmožel.

»Le počasi,« je rekel Carter s cininičnim nasmehom. Pozorno si je ogledoval vsakega moža posebej. Za trenutek sem že hotel zbežati.

PRIHODNJIČ NA TEJ STRANI NAVODILA ZA MORITEV

Nadaljevanje osebne zgodbe Stetsona Kennedyja o KU KLUX KLANU

nadaljujem svoje delo za kominterno. Povedal sem jima, da sem podrl vse mostove in da sem s tem poslom docela končal.

»Obvestil sem Gestapo, da sem odpotoval v Sovjetsko zvezo,« sem pojasnil. Kuusinen se je zagonetno nasmehnil: »Prav. Čez nekaj dni boste pisali Gestapu, da ste se iz Moskve vrnili in da ste že v Kjōbenhavnu.«

V hipu sem bil v odkritem sporu proti dvema najvplivnejšima figurama sovjetske tajne službe in Kominterna, ki sta bili od 1. 1937 docela pomešani.

»Dajte mi štiri ljudi iz »aparata« tovariša Avatina, da spravim iz Nemčije svojo ženo in sina,« sem zahteval. »To so delali prej za druge, pa sedaj lahko store tudi zame.«

»Vi nočete...« je začel Kuusinen.

»Ne,« sem mu vskočil v besedo. »Tega nočem.«

Wollweber je pripomnil, češ da se mu zdi, kakor da uporabljam ali hočem uporabljati zvojni sekretariat kot sredstvo za reševanje svojih osebnih težav.

»Osebnih težav,« sem vpil Wollwebru v obraz. »Tisočim tovarišem, ki trpe po koncentracijskih taboriščih, bi bilo zelo všeč, če bi slišal ta izraz. Vseč bi bil tudi tistim, ki so izgubili glave; vseč bi jim bilo, če bi slišali te besede in spoznali dejavnost tovariša Wollwebra, svojega voditelja, ki čepi v zaledju, s plačo šest tisoč dolarjev na mesec.«

Kuusinen je vstal in med mojim vpitjem odšel iz sobe. Wollweber pa je ostal miren: »Pomirite se!« je godrnjal.

»Čisto miren sem.«

»Iztrpani ste. Počitka potrebujete.«

»Ne iztrpan nisem, ne počitka ne potrebujem,« sem dejal. »Samo igra z Gestapom se mi je zagnusila. Če mi ukazete, naj ubijem koga od nacističnih sadistov, bom to storil, čeprav sem pri tem ob življenju. Dajte mi katero koli drugo funkcijo, pa bom opravljal svojo dolžnost. Toda ne čakajte od mene, da bom rabel tovarišice Firelei in svojega sina.«

Wollweber je brežutno dejal: »Sekretariat bo pretresal vašo prošnjo.«

DVA MOGOČNA SOVRAŽNIKA

Nakopal sem si dva mogočna sovražnika. Od tega dne sem bil v obeh Kuusinen, Wollweber in legionov njihnih pristašev boljševek, ki mu ne moreš več čisto zaupati. V naših vrstah ni bila nobena skrivnost, da so bili Stalinovo metodo, odstraniti brez ceremonij, s spletkami, obrekovanji ali s hladnokrvnim umorom vse tekmece ali podrejene, ki so še imeli ščepec soli v glavi in neodvisnega duha, pred kratkim začeli uporabljati klefči voditelji sovjetske mreže. Te listi, ki se jim je posrečilo odkriti »defetiste« in »strokistične kače« med najbližjimi prijatelji, so bil lahko prepričani, da bodo ohranili svojo službo, plačo in življenje...

Ni mi bilo treba dolgo čakati. V stanovanje Petre Petersen, kjer sem živel zdaj čisto osamljen, kakor da sem okužen, je prišel Rihardov sin Martin Jensen z navodili zahodnega sekretariata.

»Pojdite na sovjetski konzulat po svoje dokumente za pot v Sovjetsko zvezo.«

»Govoriti hočem z Wollwebrom,« sem zahteval.

»Tovariš Wollweber je odpotoval v Pariz.«

»Tedad hočem videti Kuusinen all Avatina.«

»Kuusinen je odšel v Moskvo, Avatin pa je po opravih na Švedskem.«

»Kaj pa bom delal v Sovjetski zvezi?«

»Inšpekcijsko potovanje po leningrajskih mednarodnih klubih, črnomorskih pristaniščih in v Vladivostok.«

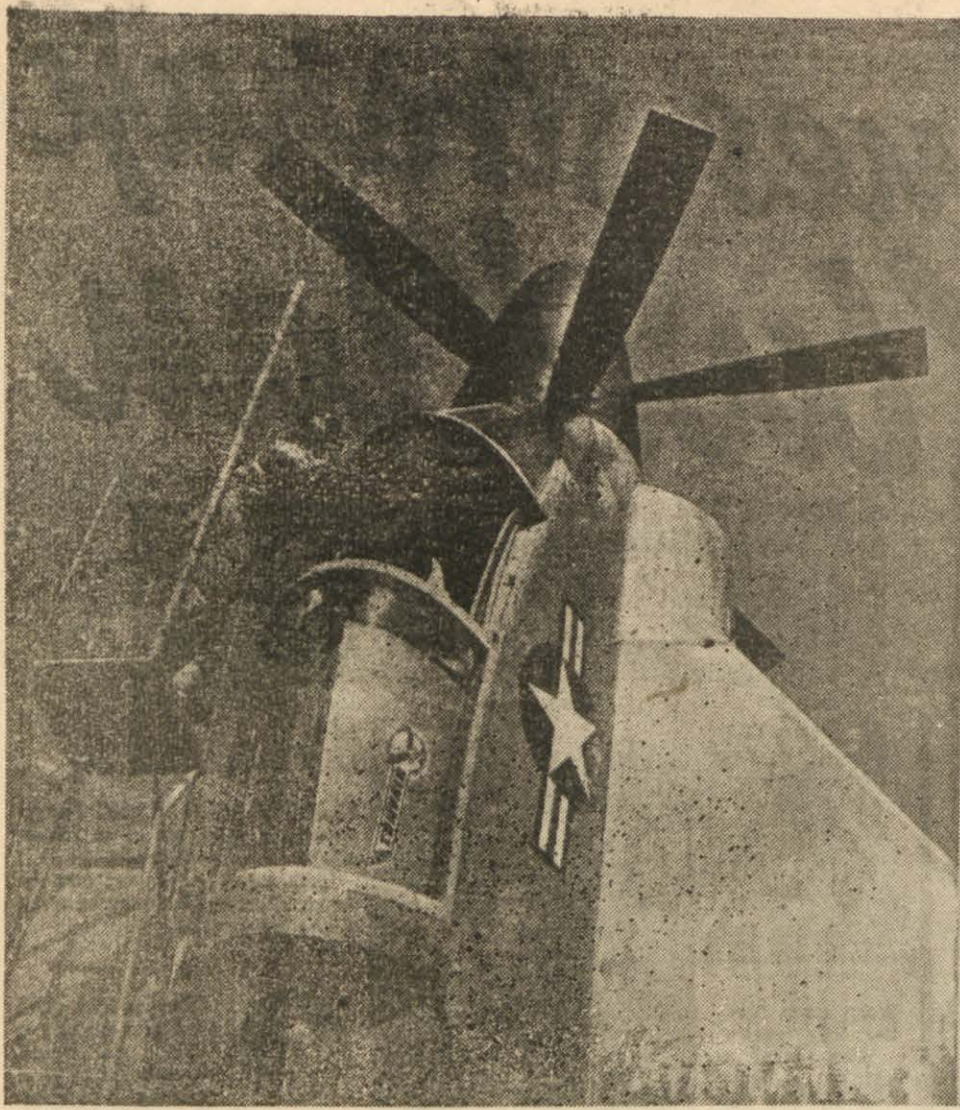
»Prav. Danes ne morem iti, prepozno je.«

»Naj bo, pa jutri.«

Več dni sem premišljeval, kaj naj storim. Je to konec,« sem se vpraševal. »Beden konec.« Razen Petre Petersen nisem videl nikogar. Moji stari prijatelji so se me izogibali. Kazalo je, da nihče, vzhodno od Leningrada ne upa spregovoriti prijateljske besede

z nekom, ki se je sprl z Ernstom Wollwebrom in ljudmi njegove baže. In spoznal sem, da se me Wollweber boji, ker sem bil glasnik mnogih revolucionarjev, ki niso mogli govoriti, ker so jih z dovolj vidnim namenom vrgli v Hitlerjevo žrelo. V mojem spominu so se pojavili obrazi moških in žensk, ki so jih bili čisto hladnokrvno poslali v ječo in v smrt, ker so bili ovira na Wollwebrovi poti do neomejene oblasti. Sklenil sem se spustiti v bitko. Možnost protidarca se mi je zdela verjetna, ko sem slišal od Petre Petersen, da je bil neki vplivni odposlanec sovjetske vlade prišel z letalom iz Pariza v Kjōbenhavn, da bi se z Jensenom pogajal o najemu skandinavskih ladij za prevažanje vojakov v republikansko Španijo. Ta odposlanec je bil Leo Haikis in sem ga slučajno srečal na sovjetskem konzulatu.

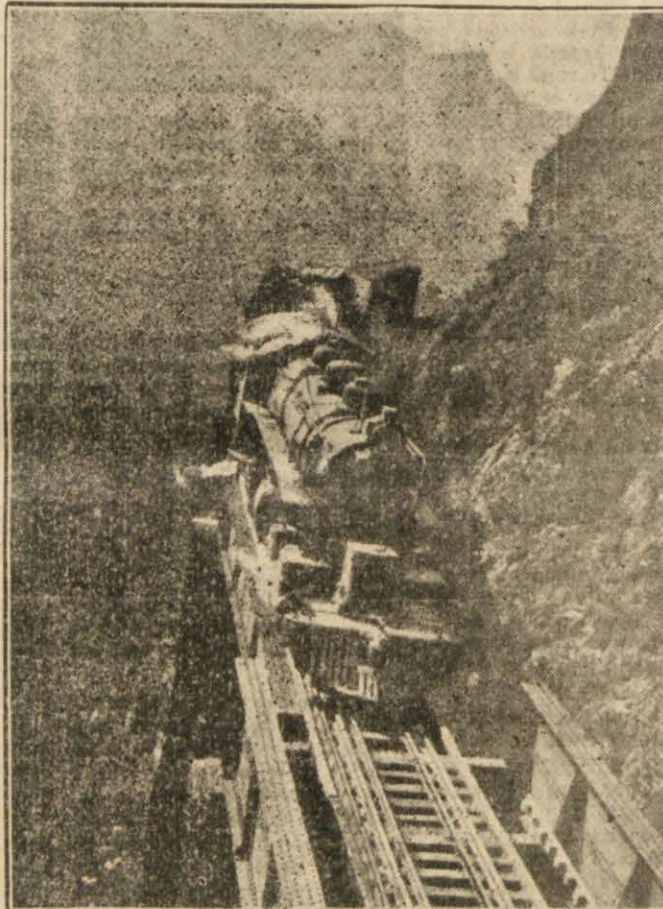

O lovskih letalih ameriškega mornariškega letalstva, ki se lahko navpično dvigajo in pristajajo, smo v »TT« že pisali. Toda takrat se še ni vedelo, ali bodo ta nova letala res upravičila pričakovanja konstruktorjev, saj je bil problem popolnoma nov in vprašanje je bilo, kako se bodo obnašala pri vzletu in pri pristanku. Skoraj pol leta je preteklo, odkar smo dobili prve slike in prva poročila o teh nenavadnih letalih, toda šele pred nekaj dnevi so prišle tudi vesti o prvem uspešnem vzletu letala »Convair XFY-1«, ki ga vidite na naši sliki, sicer iz malo čudne perspektive. Ker stoji seveda pri vzletu navpično, mora niti pilot vanj po posebni lestvici

Najvišje železnice na svetu

Zapeljimo se z vlakom v Planico. Ze od Otoč do dalje lokomotiva težko sopiha, vzpenja se vedno višje, proga se dviga, proga je v naklonu ali vzponu. Velikost tega vzpona merimo v »promilah«. Od Otoč proti Lescam je n. pr. vzpon 14,3%, t. j. štirinajst celih tri promile, kar pomeni, da se proga dvigne na 1000 m za 14,3 m. Že pri tem vzponu stroj »sopihaa«, to se pravi, da težko vleče, kar se pozna tudi na zmagrjani hitrosti. Imamo pa še večje vzpone, pri nas največ 25% pri normalnotirnih progah, pri ozkotirnih pa celo 45%. Drugod, kjer imajo bolj močne stroje, ali kjer so terenske prilike zahtevale, imajo še večje vzpone. Tako imamo v Franciji na zelo frekventirani normalnotirni progi P. L. M. (Paris—Lyon—Méditerranée) celo 38%, pri železnici Canadian—Pacific v Sev. Ameriki pa še več — 45%! Pri ozkotirnih nosi primat železnica Boco de Monte Theodosia v Braziliji, ki ima del svoje proge v vzponu 82%. Z električnimi lokomotivami in električnimi vozovi cestnih železnic premagujemo še večje vzpone, tako n. pr. v Lozani 127%, kar je sploh največji vzpon na adhezijski železnici, to je na železnici, kjer lokomotiva ali drugo motorno vozilo s svojo lastno silo s pomočjo trenja med kolesi in tirnico vleče sebe in tovora na vzponu.

Lokomotiva na najvišji progi sveta

Večje vzpone lahko uporabljamo pri železnicih, ki se poslužujejo druge vrste sile za premikanje, tako pri zobatih železnicih in pri vzpenjačih, kjer vleče vagona po tirnicah vrvi, navita na bobno stabilnega pogonskega stroja. Največji vzpon ima zobata železnica na goro Pilatus v Švici, 490% ali 490 m na 1000 m, pri vzpenjačih za javni promet prednjači Bozen s 700%, pri vzpenjačih za javni promet pa vzpenjača pri hidrocentrali Achenseewerk z vzponom 1300%! Po tej razlagi o vzponih si oglejmo absolutne nadmorske višine, do katerih so se do sedaj povzpeli adhezijske in zobate železnice ter vzpenjače. V začetku smo omenili Planico. Tam je na razvodju blizu državne meje najvišja točka normalnotirne adhezijske železnice v Sloveniji, t. j. 853 m. Nekoliko višje — na 870 m — se dvigne normalnotirna proga pri Javorniku in Liki. Ozkotirnica s tirno širino 76 cm doseže pri Stambuliču med Višegradom in Sarajevom višino 946 m. Vse pa prekosi v naši državi 60-centimetrska ozkotirna med Gostivarom in Ohridom, ki se vzpne do višine 1181 m. V Evropi je najvišja točka adhezijske železnice v Švici na postaji Bernina istoimenske proge metrske tirne širine, na kateri je električni pogon. Zobate železnice se vzpenjajo seveda še do vse večjih višin. Prvenstvo v Evropi ima znana železnica na goro Jungfrau v Švici — doseže namreč višino 4093 metrov. Amerika seveda ne zaostaja: na vrh Pikes Peak v državi Colorado (ZDA) vozi normalnotirna zobata železnica s parnim pogonom do višine 4312 m. Toda ta višina, ki presega skoraj za 1500 m našega očaka Triglavca, še ni najvišja točka, na katero se je vzpelo najmočnejše prometno sredstvo na kopnem. Ne zobata železnica, ne vzpenjača, ampak navadna, normalnotirna adhezijska železnica je premagala vse druge in se povzpela do višine 4781 m, torej samo za 26 m nižje kakor

je najvišja gora v Evropi Montblanc. In kje je bil dosežen ta rekord? Seveda v Ameriki, toda tokrat ne v Severni, ampak v Južni. Ob

Ali je vaše srce zdravo?

NOV APARAT NAPOVEDUJE »BODOČNOST SRCA«

»Nenaadno nas je zapustile« se glase dan na dan poročila o nepričakovani smrti ljudi, ki bi lahko še dolgo živeli med nami. Skoro v vseh takih primerih je odgovorilo srce, neumorni motor našega življenja. Srce in krvni obtok sta glavni vzrok smrti mož v najboljših letih. Marsikdo niti ne slutí, v kakšnem stanju je njegovo srce. Ali je mogoče predvideti bližajočo se katastrofo? Če je srce preobremenjeno ali že bolno, ukrene zdravnik, kar je potrebno. Lahko pomaga in s tem ohrani življenje za več let. Toda niti najnatančnejši elektro-kardiogram ne pokaže, kako je z bodočnostjo srca. Novi aparat »balisto-kardiograf« pa nudi specialistu za bolezni srca več gotovosti za napoved, ali je življenje ogroženo v daljši bodočnosti ali ne. Srce izstrelí v delcu sekunde okrog 60 do 70 cm³ krvi v žilo odvodnico. Primerjava s strelom ni slučajna. To, kar se dogaja pri skrčenju človeškega srca, je na las podobno zakonom, ki jih fiziki opazuje pri strelu in ker se imenuje ta panoga znanosti balistika, so imenovali novi aparat »balisto-kardiograf«. Po odstrelu krvi pride do odboja, do sunka, ki ga pozna vsak strelček s puško. Odboj se prenese v obliki tresljajev na vse telo. Tresljaji se ponavljajo tam, kjer se žila odvodnica odcepi. Kako zabeležiti te tresljaje? Bolnik se uleže na desko iz trdega lesa, stojičjo na jeklenih peresih, ki sleda najravnalejšemu gibu telesa. Dve uri prej ne sme ničesar zaužiti, eno uro prej ne sme kaditi. Najmanjše, neopazne gibe spreminja aparat v električni tok, ki vsako podrobno vestno zapiše. V resnici je novi aparat neke vrste seizmograf, precizna opazovalnica potresov, ki natanko beleži vse tresljaje telesa, izvirajoče iz delovanja srca. Kar pa je najvažnejše, aparat ne zapisuje samo, marveč nudi možnost pomoči. V nekaterih državah ga že v klinikah uporabljajo, vendar so ga skoraj do popolnosti razvili šele v ZDA. Velike ameriške zavarovalnice ne sklepajo na pr.

Pri pilotu, ki je decembra 1943 skočil s posadko iz poškodovanega letala nad Labradorjem, so našli dnevnik, ki se je končal takole: »Trijne može se v malem čolmiku prišli iskat pomoči. Niso se vrnili. Preostali štirje se stiskamo v razbitem letalu in že skoraj dva meseca počasi umiramo od gladi. Vreme je mirno in oblačno. Vsak dan se čudimo, da smo še živi... Zjutraj smo vsi skupaj pokadili pipo tobaka in vsem je bilo od tega slabo.«

ZDRŽLIVOST NE ZADOSTUJE

V začetku februarja 1943 pa je pripisal še tole: »Cel teden sem ležal v postelji. Danes je W. umrl. Bil je več dni duševno bolan. Vsi smo zelo oslabele, vendar upamo, da bomo zdržali še nekaj dni.«

Mogoče so res. Toda to ni zadostovalo. Čez mesec dni so jih Eskimi našli mrtve, Ironija usode je hotela, da so prišli iz samo poldrugo uro oddaljene vasi. Takšnih primerov je bilo več. Štab ameriškega vojnega letalstva je dobil temeljito lekcijo: ponesrečeni letalci ne morejo premagati mraza, lakote in osamljenosti sami samo s sedenjem, ampak se morajo znati in točno vedeti, kako naj se ravna v takšnem primeru. Za to pa jih je treba seveda pripraviti.

Če pustimo človeško stališče in pomislimo, da stane šolanje posadke modernega veebomnika okrog 3 milijone dolarjev, nam postane jasno, kako važen je resen letalski študij.

Poleti 1948 je štab ameriškega letalstva spoznal, da je ena sama rešitev: letalce je treba izvežbat tako, da preživijo padec in se rešijo, pa naj bo to v puščavi, tundri, džungli, ali nepristopnih gorah. Rezultat teh razgovorov je bila ustanovitev šole za »preživetje«, ki pa so jo letalci sami prekrtili in v šolo za nevarnost. Praktični del tega šolanja je potekal v skalnih gorah Kolorada, kamor so pošiljali grupe letalcev po opravljenih teoretičnih izpitih v njihovih bazah. Kmalu je bil dotok novincev tolikšen, da so morali »praktično šolo« razširiti, za strokovno »izboljšanje« pa so jo prenestili v še bolj divje gorovje Sierra Nevada na meji med Kalifornijo in Nevado. Šolsko taborišče je v podnožju gorovja, toda v njem ostanje letalci samo pet dni. Ostalih 15 dni praktičnega tečaja pa preživijo na šolskem terenu v divjini pod takšnimi pogoji, kot bi bili v resnici, in tako res lahko preizkusijo vse svoje sposobnosti. Po prihodu v taborišče se takoj zaveždo, da je konec vsakega udobja. Nobene trdne strehe, samo šotor in vreče. Potem jim v treh dneh še enkrat ubijejo v glavo vse, kar bodo potrebovali v času odsotke s padalom, pa do prihoda reševalcev. Neprestano jim ponavljajo, da

Sola za nevarnost

je njihov najboljši prijatelj padalo. Iz njega lahko napravijo rjuhe, blazine, šotor, zanke, franje, trake, mreže za ribolov, različne naončke proti soncu, jadra, snežne čevlje, signalne znake, zavoje in še mnogo drugega. Potem jih seznanijo z vsemi indijanskimi umetnijami, predvsem pa z vsebino svežnja, posebne opreme, ki jo ima pri poletu vsak letalec pri sebi. Ta 20 kilogramov težak sveženj je pritrjen na vrvi padala in skupaj z njim potuje na zemljo. V njem je 42 stvari, ki dajejo letalcu upravičeno upati, da bo preživel nesrečo na vsakem terenu in v vsakem podnebu.

Ceprav je šolski teren v gorah,

belega medveda bolje pustiti pri miru, da pa so lemingi, male, mišim podobne živali, čisto užiti. In naj ne pozabi seveda na morske aise, lišaje in mah in seveda tudi na školjke — toda pri školjkah pozori! Plave in črne so lahko poleti strupene. Morske ribe so tudi surove silajna hrana. Sladkovodne pa je pametneje prekuhati, ker so v njih lahko razni paraziti. Vsakemu učencu se posušijo usta, ko posluša o vodi in o puščavi. Tam potrebuje zaradi močnega izhlapevanja telo dva do trikrat več vode kot v džungli. Zato mora »racionirati« znojenje s tem, da odbija sončne žarke in toploto s svetlo obleko. Če

Vseh tegob in nevarnosti, ki jih preživi takšna skupina letalcev, ni mogoče opisati. Deseti dan so blizu vzhodnega roba terena za vežbanje. Tedaj jim sporočijo po radiu, kje jih bodo pobrali v odresljive kamione. Za marsikoga je to edina odrešitev, za vse pa je meja, po kateri se bodo počutili več kot zelenici, ampak kot pravi veterani.

Toda prav na tej meji jih čaka še zadnja izkušnja. Če pridejo letala, bodo naleteli na nešteto klopotač. Ena sama grupa jih je nekdo pobila 22 in 2 ujeta živi. Če pa pridejo na rob pozimi, se znajdejo na vrhu 800 in visokega, strmega pobočja pod snegom in ledom, čez katerega pride neposkudovan le pravi mraček.

Zanimivo je, kako takšna preizkušnja spremeni ljudi. Pred odhodom mora vsak imenovati tovarise, s katerimi bi v času borbe za preživetje. Ob koncu potovanja pa so na seznamih skoraj vedno spremembe — v res težkih okoliščinah se marsikdo čisto drugače obnese, kot bi od njega pričakovali.

Oceno da seveda inštruktor, ki mora do zadnje podrobnosti oceniti sposobnost posameznika pri tej preizkušnji. Med najboljše je zbral pošten bodečo ostrino noževih rezil na kazalcu. Ugotovila pa sem, da vas ima kar 37 med vami narezan kazalec. Tudi prepiranje, da greste prav gotovo proti vzhodu, če imate le sto gramov mesa, vam ni polodne prave nič koristilo... Saj se še spominjate?

Kamufliranje je bilo pa naravnost čudovito. Na neki široki gozdni poti mi je prikorkalo nasproti pravo božično drevesce v vojaških skornjih. Dostaj ste mislili, da je med dvema točkama terena vedno najkrajša pot premica. V ravlini je že mogoče, nikakor pa ne, da se je med njima hrib, ki ste ga na zemljevidu izvolili prezreti. Ko ste prišli na pobočja Sierra Nevada, je bila ena petina od vas trdno prepričana, da tega desetdnevnega napora ne more prenesti. No, koliko pa se vas bi danes upalo prenesti ta naport?

Iz cele množice zbranih mož se je dvignilo samo nekaj rok.

Klopotača sicer ni delikatesa, vendar je tudi njeno meso užitno in se morajo zato letalci nanj navaditi že v šoli

učijo tečajnike tudi življenja v džungli, puščavi, v arktičnih tundrah in v ledu. Tako zvedo, da lahko najdejo vodo v stebelih mladega trsa, kri v želvah in drugih manj nevarnih živalih, da lahko jedo meso vsake živali, ki ima dlako, popke vsake palme in vsake rastline, ki nima mlečnega ali pobarvanega soka. Pojasnijo jim, da smejo jesti žuželke, kobilice, nekatere metulje, brez kril in jajčec, mravlje in njihova jajčeca, ogrce iz preperelega lesa itd. Vse slaščice seveda niso posebno dobrega okusa, so pa zelo hranljive, in kar je najvažnejše: povsod jih je dovolj. Če je avstralski domačin z užitkom kače, črve in kuščarje, zakaj jih ne bi tudi ponesrečeni letalec, če si lahko s tem rešil življenje. Vsem tečajnikom zelo ugađa nova način uporabe soka nekakega drevesa — za ribolov. Če ta sok pomešate s peskom ali blatom in ga vržete v vodo, bodo postale v kratkem času vse ribe omrtvile, čene in jih lahko polovite z rokami.

potuje le ponoči in če hodi žimbovati počasi.

Četrtega dne zgodaj zjutraj so novinci zreli. Po strmih in vijugastih cestah jih s kamioni odpeljalo v gozdnoto gorovje. Na vsakem je 6 mož, »posadka letala« z vodjo in z inštruktorjem iz baze, ki ocenjuje sposobnost vsakega posameznika in celotne grupe. Ponoči mora takšna grupa skočiti v največje goščavo z nalogo, da se v naslednjih desetih dneh prebije kakor ve in zna do izhodne meje škole. S seboj imajo zemljevide in majhne radijske postaje, s katerimi morajo priti vsako noč v zvezo z bazo. Inštruktor poseže v delo grupe samo tedaj, če se kdo ponesreči, ali pa če ga vodja preveč nevarno polomi.

Marsikaj, kar so jih v šoli naučili, srečajo v divjini. Seveda je največje stvar prehrana. Toda velja strogo zakon, da sme grupa ustreliti največ enega živala ali srnjaka, in še to samo zato, da se naučijo, kako ga je treba odreti, zrezati in pripraviti. Pač pa se lahko do mile volje večni led in sneg. Tudi tam je bujna, in kar je predvsem važno, užitna flora, tudi tam so netopirji, kuščarji, veliki pupki, žabe, črvi v lesu. Tečajniki kmalu zvedo, da je krvi polna jetra

zahodni obali se dviga od severa do juga v dolžini čez 5000 km skoraj vzporedno z obalo v razdalji okrog 150 km močočno, skoraj 300 kilometrov široko gorovje Kordiljeri ali Andí s svojimi čez 6000 m visokimi vrhovi in zapira pot iz Ekvadorja, Peruja in Čila v Brazilijo in Argentino. Pa vendar so lahko premagali to veliko oviro. Več železniških prog je speljanih v višini nad 3200 do 4300 m čez prelaze tega gorskega masiva. Najvišja je v državi Peru. Iz pristanišča Callao (Lima) se vije in se vzpenja čez Ande, ki jih prekačarji v najvišji točki 4781 m, v 1200 m dolgem predoru. Na nekaterih mestih doseže ta proga vzpon do 45%. Od najvišjega mesta pada zopet za kakih 1200 m in je potem speljana v povprečni nadmorski višini 3500 m do končne postaje Huancayo.

Ta železnica se je zelo modernizirala, saj opravlja vse promet z Dieslovimi motornimi vozovi najnovejšega tipa. Zato, da bi obvladali te velike višine so znižali težo vozov na minimum, in sicer z uporabo lahkih kovin, iz katerih je vse ogrojde. Tudi motorje same so morali za te višine posebej konstruirati, kajti znano je, da izgubijo zaradi razredčevanja zraka na vsakih 100 m 1% storilnosti. I. D. L.

Obleke bodočnosti

Na svetovnem kongresu za umetna in sintetična vlakna v Parizu so obravnavali neverjetne možnosti novih tkanin za bodočnost. Ta kongres je nekak jubilejni kongres ob 50-letnici, kar je grof Chardonnet napravil tale polizkus:

.....

Ali že veste?

...da je najvišja človeška naselbina Gartok v Tibetu 4.470 metrov visoko, najvišje mesto, La Paz v Boliviji 3.680 metrov visoko in najvišje ležeče jezero Titicaca, ki je 3.810 metrov nad morjem;

...da je bila prva univerza v Evropi v Salernu v južni Italiji;

...da živi v Avstraliji ena sama zver, divji pes dingo, ki je pravi bič za avstralske farmarje, ker pokolje nešteto ovac;

...da velja za izumitelja papirja Cal-Lun, upravnik orožarne na dvoru kitajskega cesarja Hoa. Po kitajskih virih je napravil prvi papir l. 105 po n. št.;

...da so preživele bakterije v laboratorijih tudi ohladitve na — 272 stopinj Celzija, kar je že čisto blizu absolutne ničle;

...da spregovorimo na dan povprečno 18.000 besed, oziroma na leto 66 knjig po 300 strani, običajnega formata (tako so vsaj nekje izračunali, niso pa povedali ali velja povprečje za ženske ali za moške);

...da je v človeškem telesu okrog 150.000 kilometrov kapilar, najtanjših žilic, in da jih približno 90.000 kilometrov skrbi za dovod krvi v mišice. Nekateri med njimi so tako tanki, da se rdeča krvna telesa le s težavo prebijejo skozi nje;

...da so v znani londonski koncertni dvorani Albert Hall nekatere lože rezervirane za 1000 let. Pravica uporabe teh lož se podeduje iz roda v rod;

...da so bili najbolj plodni komponisti Bach s 1102 kompozicijami, Brahms s 528, Beethoven s 439 in Mozart s 626;

...da je kri jegulj strupena in da je strup, ki je v njej podoban kačkemu.

raziopl je tri grame nitroceluloze v treh kubičnih centimetrah alkohola in etra, temu dodal dva kubična centimetra raztopine železnega klorida, vse preceđil in pustil, da se je strdilo v posebnih cevkah. Tu je bil začetek tako imenovanega rayona. Druga važna obletnica poteka tudi ob tem kongresu: pred 16 leti je dr. Carothers iznašel nylon. Danes so že vsi svetovni tekstilni trgi preplavljeni z raznimi tkaninami, ki izvirajo iz omenjenih dveh iznajdb.

Zadnji novosti te vrste sta fibravil in thermovyl, ki jima ne more do živega ne moč in ne miš, pa tudi kisline ne. Obleka iz thermovyla zelo blagodejno vpliva na telo, presajanja revmatizem in ima elektrostatične lastnosti. Tkanina je dveh vrst: lažja in težja. Težja vrsta, ki se nosi pozimi, popolnoma varuje pred mrazom, lažja pa je za poletje in daje telesu prijeten občutek hladu. Razen teh dveh vrst je seveda še nešteto drugih, ker se tkanine umetnega izvora silno lahko ustvarjajo, kar hoče. Za preučevanje mešanja raznih tkiv mu je potreben samo dober elektronski mikroskop.

Tako je menda za zmeraj minila doba »slabca žametovega in hodničnega krila« naših očetov in mater.

NE POZABITE, LE SE TA TEDEN IN DO 14. SEPTEMBRA TRAJA

ZAGREBSKI VELESEJEM

EDINI MEDNARODNI SEJEM V FLR JUGOSLAVIJI

600 jugoslovanskih razstavljalcev in razstavljalci iz 16 tujih dežel bodo razstavili na tem sejmu nad 4400 proizvodov! Ves čas velesejma bo v Zagrebu nekaj zanimivih prireditev. Tako da boste lahko spojili poučbo z zabavnimi.

Odobreni popusti:

2% NA ZELEZNICAH, 25% NA LADJAH IN 25% NA AVIONIH!

PRIDITE TOREJ V ZACREB, ogledjte si Zagrebski velesejem in videli boste dejavnost vse Jugoslavije!

PAGANINI in PREŠEREN

Genovežan Paganini (1782-1840) je znan zlasti po tem, da je virtuozno igral na eno struno. Njegovo ime in motiv gosliča na eno struno sta dobila svoje mesto tudi v slovenski knjižnici, saj ju je uporabil sam Prešeren v romanu o Ženski zvestobi, po njem pa Aškerc v Godčevi baladi.

Ko so naši literarni zgodovinarji razlagali Prešerovo romanco, so omenjali, da je Prešeren poznal zgodbo o Paganiniju iz ljubljanskega liškega lista. Pri tem so pozabili, da ni nujno, da je naš pesnik črpal vest o človeku, o katerem so pisali vsi časniki, ravno iz najbolj suhoparnega in slabega lista. Ko so mu vendar bili v čitalnici na ljubljanskem strelišču in pozneje v kazinu dostopni tudi drugi avstrijski listi. Razen tega pa so ok. leta 1830 izšli legendi in pripovedki, med njimi iz Napoleonove sestre Luize v Luceni in Paganiniju. Sredi avgusta 1896 igra prvič javno samo na eno, na G-struno. Sedem let kasneje nastopi dogovorno pot po Italiji, pred njim gre sloves Don Juanja, sledi mu legenda o pogodbi s hudim dičem in štrici v Luceni in Paganiniju. Sredi avgusta 1896 igra prvič javno samo na eno, na G-struno. Sedem let kasneje nastopi dogovorno pot po Italiji, pred njim gre sloves Don Juanja, sledi mu legenda o pogodbi s hudim dičem in štrici v Luceni in Paganiniju.

NICOLÒ PAGANINI

PRODAN SE JE HUDIČU

Čudežni otrok, ki so o njem lahkoverneži trdili, da je prodal svojo dušo hudiču, je že v mladosti osvajal občinstvo. Z uporno voljo, samozatajevanjem in vztrajnostjo je dosegel, da se je virtuozno obvladal gosli. Okoli njegove liškega lista legendi in pripovedki, med njimi iz Napoleonove sestre Luize v Luceni in Paganiniju. Sredi avgusta 1896 igra prvič javno samo na eno, na G-struno. Sedem let kasneje nastopi dogovorno pot po Italiji, pred njim gre sloves Don Juanja, sledi mu legenda o pogodbi s hudim dičem in štrici v Luceni in Paganiniju.

SLADOLED NA PAGANINIJEV NAČIN

Metternichova Avstrija sprejme Paganinija 18. III. 1828 kot ljubljenelega sina, ljudje na njegovih koncertih od navedenja norijo, zmagoslavje Genovežana narašča od nastopa do nastopa. Cesar ga imenuje za viteza in svojega kormornega goslača, vse, kar je v zvezi s Paganinijem, postane velika moda. Dunajčani popolnijo na stotih stoliščih, medijah, klobukih barve in oblike Paganinijevega pokrivalja, otroci zahtevajo sladoled na Paganinijev način, možki dajejo prednost pipam in tobaku, kakršnega kadi slavni goslač, natakaj pri najožjih jedila in pičaje, imenovane po njem, peki pečejo zemlje v obliki gosli, žene — no saj poznate žene... Časniki prinašajo naznanila njegovih koncertov, članki, ki ga slavijo, vrste z beležkami iz njegovega življenja, širilo se namigavanja na njegovo čudno preteklost, legenda o hudiču spot oživi, tako da teklost, legenda o hudiču spot oživi, tako da je mojster prisiljen, da se proti izmišljenim javno brani v največjem avstrijskem listu. O Paganiniju piše sam maršal cesarske vojske, skladatelj Schubert je očaran in posluša dva njegova koncerta. Prestolnica je vedno bolj navdušena, vsakdo hoče slišati Paganinija, za videti, govoriti z njim — zaključek koncertov je balna vsota 20.000 goldinarjev in nepopisna popularnost, ki jo zviša še mučni proces z ženo, pevko Blancheljevo. Po dvajsetih koncertih zapušta Paganini Dunaj (poleti 1828) in odide v Prago, od kod nastopi svoje veliko potovanje po Evropi.

DOBRI ZNANEC LJUBLJANČANOV

Paganini je bil v časih Prešerna tako znana oseba, da niso o njem pisali samo avstrijski in tuji listi, ampak so upirjali tudi razne igre in burke, ki so imele za vsebino njegovo čudovito igranje na eno struno. Tako igra so upirjali tudi v ljubljanskem Stavovskem gledališču. Pred dvema letoma se je posredilo pridobiti dovolj občinstva za dva abonmaja, letos pa se je Slovenska filharmonija odločila za novo, povsem drugačno obliko organizacije sedanjih izkustev, kakor tudi na podlagi dosedanjih izkustev, kakor tudi na podlagi pobud iz občinstva in ponudila iz inozemstva.

V koncertni seziji 1954-55 zapiseva Slovenska filharmonija tri različne abonmaje, vsakega po 6 orkestralnih in en vokalni koncert, tako da ima vsak abonma popolnoma različni spored, abonma A (rumena izkaznica), abonma B (zeleno izkaznico) in abonma C (rdečo izkaznico). To spremembo so zlasti narekovala številna gostovanja inozemskih dirigentov, s katerimi želi Slovenska filharmonija še bolj dvigniti zanimanje. Na ta način bo v prihodnji sezoni koncertno življenje v Ljubljani na višini mnogih mednarodnih kulturnih središč, kjer je gostovanje tujih kapacitet že popolnoma vsakdanji pojav. To dokazujejo objavljeni sporedi.

Z uvedbo treh ločenih abonmajev odpadejo načrta vsi izredni, to je neabonmajski koncerti, ki so doslej zavzemali dober del letnega načrta orkestra Slovenske filharmonije. Kljub temu se bo seveda včasih še pokazala potreba po izrednih koncertnih nastopih; tako je letos predviden simfonični koncert z dirigentom H. Karajanom, umetnikom svetovnega slovesa, čigar nastopa ni bilo moč uvrstiti v abonmajske koncerte. Za takšne izredne koncerte bodo imeli seveda vsi abonenti posebne prednosti pri nabavi vstopnic.

Uvedba treh ločenih abonmajev omogoča vsakemu interesentu, da se abonira na tisto skupino koncertov, ki ga prav posebno zanimajo, lahko pa se abonira tudi na dve ali vse tri skupine.

Spored je sestavljen tako, da bo lahko pritegnil kar največje število občinstva, poslušanje koncertov z resnim sporedom mora postati kulturna potreba in nepogrešljiv priboljšek k življenjski vsakdanosti našega delovnega človeka. Slovenska filharmonija ni glasnik neke posebne struje, temveč samo zbirališče najbolj kvalitetnih uspešnih umetnosti, ki ni napisana za trenutek, ampak za trajnost.

Bilo bi izredno zanimivo, če bi na tem skopu odmerjenem prostoru lahko navedli, kdo vse in od kod bo gostoval na našem koncertnem odru in kaj vse bodo ti umetniki izvajali. Vendar na tem mestu lahko naštetimo samo nekaj imen, ki jih gotovo že poznate, če jih pa ne poznate, potem se potrudite, da jih boste letos spoznali. V abonmaju A bo prva nastopila nemška pianistka Erika Friese, dalje

naslovljeni »Azil ali Pustolovščine mlade Ksikinke«, svoje predveto prejšnje usode. Ker se misli tukaj zadržati iz kratke dobe in bo to prva ter hkrati zadnja predstava te vrste, bi mu bilo tem ljubše, ako bi bil počasi s številnim občinstvom, zlasti ker je kaj takega v naši deželi kar najredkejši pojav, ki zagotovo prisluži, da ga priporočamo našim in oziroma sosednjemu občinstvu. Natančneje in obširneje podatke vsebuje gledališki list.

PAGANINI - CIRKUŠKI JAHAČ?

Objavo so pričeli v tako splošni in nejasni, vendar senzacionalni obliki, da je lahko prevrnila občinstvo zlasti tisto, ker je bilo znano, da pravi Paganini rad nastopa s privlačnimi točkami in da je z željo po številnem občinstvu prišel do izraza njegov bojestni pohlep po denarju. Ta spretna zavajala iz zmotno gre gotovo na račun podletne ravnanje takratnega gledališke družine, Amalije Maskove, matere skladatelja Kamila Maska, ki je hotela z imenom Paganini privabiti na svoje nič kaj preveč obiskane koncerte čim več občinstva. Da gre res za mistifikacijo in ne za pravega Paganinija, dokazuje tudi ljubljanski Theaterjournal za l. 1831. Vsekakor je bila prireditev za provincialno ljubljansko svojestransko privlačnost, kadar pa je prezri objavo tujcev v lokalnem časopisu, ki je izšel v Ljubljani, prišel v Ljubljano g. Vincenc Paganini, cirkuški jahač (Bereter), je mogoč spotečta res verjeti, da gre za pravega Paganinija.

Vse to in objave v ljubljanskem časniku o Paganiniju v l. 1832 in 1837 nam pove, da je bilo ime Paganini takratnemu meščanu bolj znano kot danes n. pr. ime kakega Salpina, Toscaninija ali katerega koli slavnega filmskega, glasbenega ali igralskega umetnika. Kako tudi v letu 1828 je Paganini nastopal v Benetkah in Trstu ter baje tudi v Ljubljani, čeprav o tem arhivalni viri niso navedli. Poznamo pa častno diplomu, ki jo je l. 1824 podelila Paganiniju ljubljanska Filharmonična družba. Iz priloga k njej sklepaj Keescher, da Paganini ni v Ljubljani nikoli koncertiral. Na podlagi novih virov pa je E. Bock ugotovil, da je Paganini v Ljubljani res nastopil s samostojnim koncertom in to v času po ljubljanskem kongresu. Se določene govori o tem

Radice v svoji rokopisni zgodovini Filharmonične družbe (zanimi jo narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani), kjer navaja, da je Paganini koncertiral v Ljubljani 24. 10. 1824. Ker je Radice precej nezanesljiv, mora ostati vprašanje Paganinijevega nastopa v Ljubljani še odprto.

ALI JE PREŠEREN POZNAL PAGANINIJU?

Vse našeto kaže, da je imel Prešeren več možnosti, da spozna Paganinijevo zgodbo. Nas pa zanima ali ga je tudi kdaj videl ali slišal. Prva priložnost za to bi se mu bila lahko ponudila l. 1824, to je v času, ko naj bi nastopal Paganini v Ljubljani. Prešeren je takrat preživljal počitnice pri strici na Ježici ali v Ljubljani, kamor za je vabila zaljubljenca misel na Dolencovo Zaliko. Časovno bi to bilo mogoče, ker se je solsko leto začelo šele v začetku novembra, seveda je tu vprašanje, ali se je Prešeren takrat za koncerte sploh zanimal. Drugo priložnost za to je imel l. 1823, ko je prispel Paganini na Dunaj. Njegovo gostovanje spada ravno v dobo Prešerovih zaključnih izpitov na dunajski univerzi. Deset dni po Paganinijevem prihodu na Dunaj je Prešeren končal z zadnjimi izpiti in bil dan nato promoviran za doktorja. Mladi doktor je bil konec marca še na Dunaju, poleti pa je spremljal svojega gojenca na Moravsko. Tam je ostal najbrž ne nekaj časa, ker je imel namen, biti Julija že doma na Kranjskem. Tako se je pri vsesplošnem navdušenju za Paganinija nudila tudi Fršerju priložnost, da ga je, če že ne slišal (vstopnina je bila 2-4 goldini) pa vsaj videl. Pripuščati pa smemo tudi prvo možnost; ker je bil Prešeren takrat v družbi sina grofa Dubskega in gotovo ni trpel pomanjkanja denarja, je na enem od dvajsetih koncertov Paganinija tudi slišal. Romanco o Ženski zvestobi je torej rodilo dejansko srečanje s Paganinijem, ne pa poročilo v liškem listu. To, da je romanca nastala veliko pozneje, na stvarnici ne menja, ker je proces ustvarjanja zlasti pri Prešerju zelo zamotan in preide od zametka pa do gotove umetnine več let, da celo več desetletij. Dušan Ludvik

L. M. Škrjanc

Slovenska filharmonija v seziji 1954-55

Koncerti naj bodo nepogrešljiv priboljšek k življenjski vsakdanosti

(Slovenska filharmonija v seziji 1954-55)

Koncerti Slovenske filharmonije so v preteklih sezijah globoko odjeknili v našem glasbenem življenju. Prvič v zgodovini našega mesta je uspelo izvesti celotne koncertne abonmaje, kar prinaša o vedno večjem zanimanju našega občinstva. Pred dvema letoma se je posredilo pridobiti dovolj občinstva za dva abonmaja, letos pa se je Slovenska filharmonija odločila za novo, povsem drugačno obliko organizacije sedanjih izkustev, kakor tudi na podlagi dosedanjih izkustev, kakor tudi na podlagi pobud iz občinstva in ponudila iz inozemstva.

V koncertni seziji 1954-55 zapiseva Slovenska filharmonija tri različne abonmaje, vsakega po 6 orkestralnih in en vokalni koncert, tako da ima vsak abonma popolnoma različni spored, abonma A (rumena izkaznica), abonma B (zeleno izkaznico) in abonma C (rdečo izkaznico). To spremembo so zlasti narekovala številna gostovanja inozemskih dirigentov, s katerimi želi Slovenska filharmonija še bolj dvigniti zanimanje. Na ta način bo v prihodnji sezoni koncertno življenje v Ljubljani na višini mnogih mednarodnih kulturnih središč, kjer je gostovanje tujih kapacitet že popolnoma vsakdanji pojav. To dokazujejo objavljeni sporedi.

Z uvedbo treh ločenih abonmajev odpadejo načrta vsi izredni, to je neabonmajski koncerti, ki so doslej zavzemali dober del letnega načrta orkestra Slovenske filharmonije. Kljub temu se bo seveda včasih še pokazala potreba po izrednih koncertnih nastopih; tako je letos predviden simfonični koncert z dirigentom H. Karajanom, umetnikom svetovnega slovesa, čigar nastopa ni bilo moč uvrstiti v abonmajske koncerte. Za takšne izredne koncerte bodo imeli seveda vsi abonenti posebne prednosti pri nabavi vstopnic.

Uvedba treh ločenih abonmajev omogoča vsakemu interesentu, da se abonira na tisto skupino koncertov, ki ga prav posebno zanimajo, lahko pa se abonira tudi na dve ali vse tri skupine.

Spored je sestavljen tako, da bo lahko pritegnil kar največje število občinstva, poslušanje koncertov z resnim sporedom mora postati kulturna potreba in nepogrešljiv priboljšek k življenjski vsakdanosti našega delovnega človeka. Slovenska filharmonija ni glasnik neke posebne struje, temveč samo zbirališče najbolj kvalitetnih uspešnih umetnosti, ki ni napisana za trenutek, ampak za trajnost.

Bilo bi izredno zanimivo, če bi na tem skopu odmerjenem prostoru lahko navedli, kdo vse in od kod bo gostoval na našem koncertnem odru in kaj vse bodo ti umetniki izvajali. Vendar na tem mestu lahko naštetimo samo nekaj imen, ki jih gotovo že poznate, če jih pa ne poznate, potem se potrudite, da jih boste letos spoznali. V abonmaju A bo prva nastopila nemška pianistka Erika Friese, dalje

netnega ustvarjanja in poustvarjanja in zato temeljni njeni koncerti na zdrav in priznani podlagi. Osnova programa je klasika: Bach, Mozart, Haydn, Beethoven, Brahms in drugi velikani. Tudi sodobnost ne bo trpela. Zastopniki bodo tudi novejši, radikalnejši skladatelji, vendar tako, da ostane težiče dragocenih

Ali že poznate naš proizvod? **ROKUPJE!**

CRÈME DE CAFEË
Liqueur naturel

JUGOALKO
PREHRAMBENA INDUSTRIJA - MARIBOR

Jezik Baskov

Baskov, naroda, ki prebiva v severozahodnem delu Pirenejskega polotoka, je približno 2 milijona. Od teh prebivalcev pa govori stari baskovski jezik komaj še kakih 500 tisoč. Jezik »euskar« torej izumira. Glavni vzrok temu je industrializacija baskovske dežele, kamor prihajajo španski delavci in občevalni jezik je čedalje bolj španščina.

Upravnik Slovenske filharmonije L. M. Škrjanc nam vneto pripravlja in organizira najrazličnejše koncerte

primerih popolne umetnosti, ki ni napisana za trenutek, ampak za trajnost.

Bilo bi izredno zanimivo, če bi na tem skopu odmerjenem prostoru lahko navedli, kdo vse in od kod bo gostoval na našem koncertnem odru in kaj vse bodo ti umetniki izvajali. Vendar na tem mestu lahko naštetimo samo nekaj imen, ki jih gotovo že poznate, če jih pa ne poznate, potem se potrudite, da jih boste letos spoznali. V abonmaju A bo prva nastopila nemška pianistka Erika Friese, dalje

niša nemška pianistka Erika Friese, ter beograjskega dirigenta Djuro Jakšića. Dalje bodo dirigirali koncerte tudi angleški dirigent John Hopkins, finski glasbenik Tauno Hannikainen, kot solisti pa bodo nastopili domači virtuozi Igor Ozim, avstrijski mladi pianist Jörg Demus solisti že znani Aleksander Uninsky iz ZDA, avstrijski klavirist dr. Werner Trapp, zagrebški dirigent Marjan Jagušić, italijanski dirigent Carlo Zecchi in naš mojster Anton Trost. Poslednji koncert C abonmaja vodi Samo Hubad s solistiko Vando Gerlovičevu.

Čeprav bo izvenabonmajskih koncertov malo, vendar z vsem tem ni izbrpan celotni plan Slovenske filharmonije. Ze lani je filharmonija uvedla posebne mladinske koncerte, s katerimi bo tudi letos nadaljevala. Spored simfoničnih koncertov za mladino bo imel povsem drugačen spored, kakor redni abonmajski in jih bodo dirigirali naši najodličnejši dirigenti Samo Hubad, Jakob Cipej in Bogo Leskovic, nastopali pa naši domači virtuozi Melita Lorkovič, Hilda Horak-Casova (klavir), Miha Gunzek (klarinet) in Srečko Držič (saksofon). Seveda bo nastopil tudi zbor Slovenske filharmonije.

Zbor Slovenske filharmonije bo poleg zgoraj omenjenih nastopov priredil tudi druge koncerte izven abonmajev za ljubitelje zborovske a-capella glasbe z izbranim sporedom iz domačih in tujih vokalnih in vokalno-instrumentalnih literatur. Nastopil bo seveda tudi na marsikateri proslavi, akademiji in podobnem. Posebej naj omenimo še koncert, ki ga bo priredilo Društvo slovenskih skladateljev, ter eden ali več koncertov mladih umetnikov, ki se bodo kakor lani, tudi letos predstavili na našem koncertnem odru. Seveda bodo nastopali na tem koncertnem odru še drugi reproduktivni ansambli iz bratskih republik.

Seveda bo Slovenska filharmonija tudi letos nadaljevala z izdajanjem koncertnega lista, ki ga bodo naši redni koncertni obiskovalci lahko prejeli tudi na dom.

Koncerti bodo letos organizirani tako, da bodo vsi končali ob 22. uri, kar bo zlasti ugodno za zunanje posetnike in želimo, da bi bil čimboljše organiziran tudi obisk koncertov s podeželja.

Prijave za abonma bo sprejemala Slovenska filharmonija od 13. septembra dalje. Podrobnejše informacije bodo razvidne iz posebnega prospekta, ki ga vsakdo, ki se zanima, lahko dobi pri Slovenski filharmoniji.

Anekdote

DOBER OKUS

Mendès-France je nedavno — sicer popolnoma nehoti — skrajšal počitnice Antonija Edena. Britanski minister je moral zapustiti čarobni feudalni grad Teutsbach v Avstriji, kamor ga je povabil neki prijatelj. Tu je nameraval preživeti v miru tri tedne.

Vendar pa so se te počitnice tako sijajno začele!

Na večer njegovega prihoda je direktor tega hotela predlagal Antoniju Edenu in njegovu soprog, da bi si sama izbrala sobo.

Šli so skozi salone in skozi hodnike in skozi vse prostrane sobane.

»Gospa si bo morebiti izbrala...?«
»Obotlanje. Končno pade odločitev za tretjo. Direktor se prestraši.

»Najboljša... nedvomno... seveda...«

In nato se je uljudno priklonil.

»Seveda... Toda to sobo je izbrala že njegova Ekscelencija...«

Minister je presenečen... Ali je njegov gostitelj, ne da bi njega obvestil, povabil še kake druge visoke osebnosti?

»Njegova Ekscelencija...?«

Direktor hotela se ni pustil dolgo prositi:

»Da, je odgovoril, »njegova Ekscelencija von Ribbentrop, predzadnji lasnik tega gradu...«

Pravijo, da gospod Eden še nikoli ni tako dobro spal...

VCERAJ IN DANES

Préd nekaj tedni je angleški pisatelj Somerset Maugham — zdaj že osemdesletnik — izjavil o ženah včeraj in danes naslednje:

»Dekle pred petdesetimi leti so bile strahovito dolgočasne. Današnje pa so nasprotno naravne in zabavne, poleg tega znajo govoriti o vsem. Zelo rad igram tenis. Toda tedaj

TE DNI JE IZŠLA ZBIRKA PARTIZANSKIH NOVEL

»In minila so leta«

VSEBINA:

Cvetko Zagorski: SVARUN — Novela

Rado Zakonjšek: KRIVDA — Novela

Vlado Habjan: JUZNI VLAK JE ODPLEJAL — Novela

Janez Gradišnik: TODA, BESEDE NI IZREKEL — Novela

Rok Arh: UROK — Rodbinska korespondenca

Janez Gradišnik: SESTRIN OBIŠK — Novela

Vlado Habjan: IN MINILA SO LETA — Vojne skice

Knjiga je lepo opremljena na 200 straneh in tiskana na finem brezlesnem papirju ter stane:

Vezana v celoplastno s čitnim ovitkom 370.— din

Broširana 260.— din

To je NAJCEJŠJA LEPOSLOVNA KNJIGA LETOSNJEGA LETA — darilo, ki ga bo vsakdo vesel.

Se danes pišite ponj! Znesek lahko priložite tudi v znakmah in kuverti k naročilnici in pošljite na naslov:

Samozaložba knjige »IN MINILA SO LETA«

Ljubljana, poštni predal 60.

KNJIGE IN LJUDJE IN MINILA SO LETA

Pet belih vran si je zgradilo gnezdo za svoje mladiče. S tem želimo povedati, da je pet piscev pripravilo zbirko svojih novel pod zgorajnjim naslovom. »Belih vran« sem dejal zato,

ker bo knjiga izšla v samozaložbi, kar je po vojni verjetno prvi poskus, če izvezemo dve ali tri ciklostrane pesniške zbirke. Sodelujoči avtorji, ki so bili na ta sil oni način vsi aktivni člani narodnoosvobodilnega gibanja in to od vsega začetka, in ki so obenem vsi štajerski rojaki, so jo izdali »na svojo roko« v čast in spomin »štajerskim in koroškim vojnim tovarišem«, kot je povedano v posvetilu knjige.

Kot je iz vsega tega že samo po sebi razumljivo, obravnavajo vse novele snov iz časa narodnoosvobodilne borbe. Vsi sodelujoči avtorji, razen petih, so že pritekli na vrh Parnasa. Njihova fizična eksistenca je v matičnih knjigah registrirana takole: Rok Arh (to je sicer pseudonim, toda brez izjeme ni pravila); Janez Gradišnik, Vlado Habjan, Cvetko Zagorski, Rado Zakonjšek. Morda sem bil nekaj vrtic prej zafrkantski malo preveč nadobuden, kajti vsaj nekaj izmed teh imen bo marsikdo poznal, saj so večkrat črnela na straneh naših literarnih revij. Rok Arh je pred kratkim prodal javnosti svojo »Zibelko« in to po še kar dostojni ceni. Janez Gradišnik je priznan salovenizator, glasnik in francosko duhovno hrano. Vlado Habjan je za zdaj še skopuški magaciner svojih dram in romanov, s katerimi pa bo ob prvi

priložnosti zasul evropski trg. Rado Zakonjšek je za zdaj nekako prvi zakokojal »literaturo«. Cvetko Zagorski je pri večini svojih stvaritev skrit za psevdonomom Milan Koblar, znan po svoji knjižici »Sesta veselisa« in zlasti po svojih prispevkih v »Socialistični misli«. Se bolj pa seveda kot reporter »PTT«, o čem ne vem kaj pravega povedati, čeprav bi najbrže moral, ko sem že sprejel to literarno-konferencijsko nalogo, ki jo boste, dragi bralci (kolikor vas pač je — to happy few, je zapisal Stendhal) ocenili s solskimi redi od slavnega do zadostnega.

S tem sem predstavitel igralce te tragikomedije. Da se razumemo: komedijo bodo imeli

avtorji s finančnim uspehom te knjige, ki je izšla v samozaložbi. Tragične pa so njihove zgodbe, saj se vsaka zaključuje najmanj z enim mrtvacom. Toda mojega vselega literatarstva mora biti konec, kajti novele, kakor sem že omenil, obravnavajo partizansko snov, in obsojili bi me reakcionarni tendence, če bi razpisal o njih s klobukom po strani. Zato oprostite resnemu tonu, ki sledi.

Novele, zbrane v knjigi »In minila so leta« obravnavajo usode posameznikov. Čas: zadnja vojna (le obe Gradišnikovi noveli se godita po vojni in posegata zdaj pa zdaj s spomini vanjo). Prizorišče: Slovenija, predvsem Štajerska. Osebe: navadni ljudje v nenavadnih okoliščinah. Tematika se giblje od preprostih fabulističnih prikazov raznih usod do globljih psiholoških razčlenitev duševnih stanj raznih junakov. V prvem primeru je mnogokje žuti prijateljko težjo opisi usode kakega sorcea avtorjev, v drugem primeru pa največkrat spominsko razčlenjevanje svojih lastnih doživetij in občutij iz tistih težkih, a življenjsko polnih let. Marsikdo se bo ob branju knjige nehoti spomnil, se zamislil v svoje lastne spomine, v svoje lastne doživljaje in probleme. To pa zavisi od umetniške sile, ki jo bo našel v teh novelah. O tej sil ni bomo govorili, vsak naj jo najde sam. M. J.

Vrh Parnasa je strm in visoko nad oblaki in nasa... kako kaže, kako strahotno težko se je povzpeli tja gor, čeprav potuješ v isti smeri kakor piha veter... Zgodovina bo povedala, če bodo ali ne bodo priplezali...

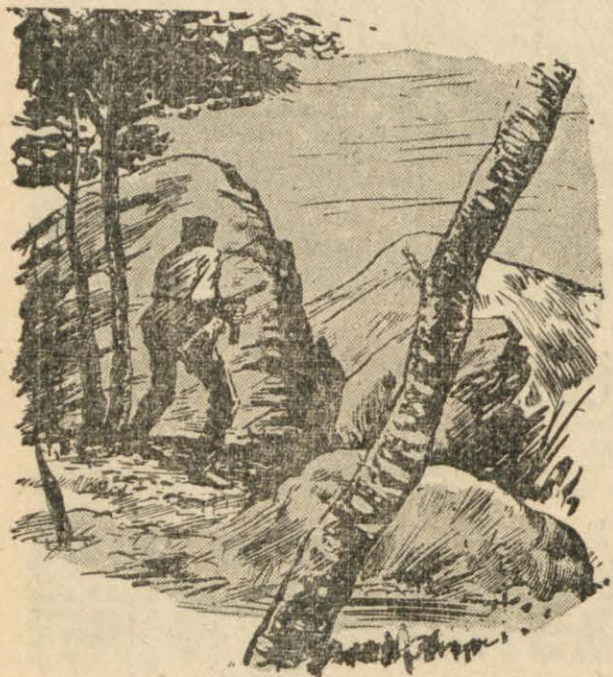
Putnik
SLOVENIJA
ORGANIZIRA
POSEBNI VLAK V DACHAU
Prijave v vseh poslovalnicah PUTNIKA

Coiztek, 9. IX. 1954.

Slavko Belak: IZVIDNIK NA KOTI 102

Niko je previdno razmaknil veje pritlikavega grmičevja na robu borovega gozda, ki je — kakor po čudežu — zrasedel na skopih kraških tleh, na skalah, le tu in tam pokritih s šopom trave ali zanikrnega lišaja. Pred njim se je pokazala r'itva dolinica z nekaj skrivenčenih borovcev in redko posejanih grmov. Nad vrhovi dreves je žarela v jutranjem soncu, gola kot mrtvaška lobanja, kota 102. Za trenutek je moral priprejeti oči, da so se po zelenkastem somraku gozda privadile močnemu blešku snežnobelih skal, odbijajočih svetlobo sonca, ki mu je sicer sijalo za hrbtom.

»Tam zgoraj je torej,« si je rekel, ko je s pogledom spet potipal nasprotno pobočje in skušal razločiti na njem sleherni podrobnost. Zdal se je izkazalo, da stene le niso tako gladke. Nešteto grapic, ki jih je izjedla voda, ko je odtekala z vrha, se je vlekle proti dolini. V majhnih kotlinicah so, kakor tu, rasli šopi trave ali kak bodljikav grm, toda zaradi močne svetlobe nad zelenjem dreves, razen srebrne beline in globoke modrine neusmiljeno jasnega neba, na prvi pogled ni razločil nobene druge barve.

Spustil je veje, da so se vrnile na staro mesto ter vstal in prislunil. Nekje na desni, prav tako na robu gozda je počila suha vejica. »To je Peter,« je pomislil. »Tudi on se razgleduje, čeprav je na boljšem.« Sicer je bilo vse tiho, niti ptice se niso oglašali, samo v ušesih mu je šumelo, pa ni vedel ali šumi kri, ali rój nevidnih žuželk pod krošnjami. Tudi v njem je bilo vse tiho in ko je tako prislunil, udarilo je v tišino nenadoma udarilo: »Klop, klop, klop...« Ni takoj uganil, da je to sicer in potem se je spomnil kaj je in spoznal, da ga je strah in da mu srce burno utripa ter da ga čuti v slehernem delu telesa. Nazadnje ga je le strah, in zato stoji, prisluskuje in ugiba. Naprej, torej!

Zdal ni več pazil, ko je razgrinjal veje in se pogljal na čistino. Medtem, ko je tekkel po položnem pobočju, da mu je telečnjak smešno poskakoval na hrbtu, ker je moral z rokami držati avtomat, so misli ostale za njim. V dnu dolinice je za hip obstal, da bi se prepračil, če je pot prosta, potem pa se je spet pogljal, vijugal med grmovjem in preskakoval skale, dokler mu ni na strmem pobočju zmanjkalo sape in je običaj ob grmu, ki je pogljal iz navpične skale, mimo katere je peljal nekoliko položnejši žleb naravnost proti vrhu.

Tja gor si ni upal pogledati. Z rokavom si je obrisal potno čelo s katerega so kapljice znoja tekle do obrvi, se ob njih zlivale na lica in v dveh drobnih curkih za ušesa. Strajca se je oprjemala telesa in to je zoprn občutil vsakokrat, ko se mu je ob silovitem dihanju dvignil prsni koš. Razen bitja lastnega srca — ki pa ga je zdaj bolj čutil kot silas — ni silas ničesar. Vedel je, da je zdaj sam. Izvidnika na levi in desni sta ostala onkraj dolinice na robu gozda. Ozrl se je nazaj, toda bilo je daleč in ni ničesar videl. »Onadva me vidita,« je pomislil in naenkrat se mu je stožilo po tistem gozdu, čeprav ga je davi videl prvič. Misli so o njem kot o varnem zavetju, kjer bi lahko ležal vznak in gledal v zelene krošnje in razmišljal o čemerkoli, čeprav je istočasno točno vedel, da bodo morda že čez pol ure tudi tja zategljam življenjem zadevale granate in podirale mlade borovce. Pravezaprav vsega tega niti ni mrzil. Prišlo je z valovi krvi kot bežen občutek, ki ga je kmalu proglasilo srce: »Klop, klop, klop, na vek, na vek...«

Počakal je še trenutek, da se mu je dihanje nekoliko uredilo in zakoračil v žleb. Pod okovanim čevljem se je odtisnil čez rob majhen plaz kamenja in se po strmini odkotalil do prve police. Nekoliko višje so bile skale čvrste

in zlahka je našel oprijeme, s pomočjo katerih se je do kaj lagodno vzpenjal kvišku. Potem se je naenkrat pokazalo, da žleb ne pelje do vrha. To ga je razjezilo; moral je prečkati ozko polico, ki je kot vsekana pot prečkala hrib. Na drugi strani je bila strmina zložnejša. Predno se je napotil dalje se je znova ozrl. Gozd, odkoder je prišel, je bil zdaj že globoko pod njim. Dno doline je bilo še v senci; zelene krpe, porasle s travo in mahom, so se nekako zgostile in videti je bilo, kakor da se na zelenem travniku pasejo krave. »Samo skale so,« je pomislil. »Ampak res so videti kot krave.« Misel se mu je zdelala smešna in ni si mogel kaj, da bi se ji ne nasmehnil. Ob tem so se mu obrvi, ki so se sicer stikale nad koronom nosu, razmaknile, izraz na obrazu se je omehečal in izdal, da je še mlad. Suknjič nemškega vojaškega kroja s potrganimi našivki mu je lepo stal na polnih ramenih in izpod titovke mu je silil pramen črnih, nekoliko skodranih las. Potem so se mu oči skillele kakor od neke otožne misli, ki jo je odgnal z zamahom roke in nadaljeval je pot navkreber.

Zdal se mu ni bilo treba oprijemati z rokami, samo noge je previdno prestavljal od skale do skale in to ga je popolnoma zaposlilo. Enakomerni ritem korakov je uspalv nekot topo bolečino, ki se je prej porajala nekje v zatilju in vrtala možgane proti celu. Spomnil se je, da je kot otrok, (le kdaj je bilo to?) hodil po železniških pragojih. Gledal je v tla in štel: »Eden, dva, eden, dva...« Kdo bo dalje? Ej, Saša, si že stopil mimo. Nikar ne goljufaj! Potem je res stopil mimo. Čevljev mu je spodrsnil na gladki skali. Padel je na komolec levice in kopito avtomata je udarilo ob tla, da je zaženketala kovina. Tista bolečina se je v trenutku zbudila, srce kakor da je za trenutek zanihalo v prazno in potem je začutil, da mu bije nekje pod grlom. Samogibno se je prihulil k tlom in prislunil. Pred njim je bilo še vedno tiho, toda na levi in desni so v daljavi že kloketali mitraljezi. Ozrl se je kvišku. Vrh se mu je zadel čisto blizu. Predstavljaj si ga je kot ozko gred, za katero se hrib spuščal navzdol prav tako strmo kot na tej strani, s prav takšnimi skalami, za katerimi čakajo, kdaj se bo na vrhu puške mušice pokazala njegova glava. Nemalo se je začudil, ko se je pripeljal tja in se je pred njegovimi očmi razgrnila majhna ravnina, obrasla z gostim grmičevjem.

Nikjer pred njim se ni nič zganilo, le hladen veter, ki mu je prijetno božal obraz, je suštel z listjem, a prav ta mir se mu je zdel sumljiv. Nekaj časa je ležal negibno, s kopitom avtomata ob licu in preko vizirjev gledal predse. Ob sami misli, da bo moral naprej, ga je zgrabila divja želja, da bi dvignil roko — znak, da je videl Nemce — in da bi se skokoma vrnil v dolino. Potem pa je iz grmovja pred njim vzprhotal plj, napravil krog nad gozdom in se znova spustil nekaj korakov dalje v grmovje in Niko je vedel, da pred njim ni nikogar. Bil je prvi. Previdno se je dvignil in napravil deset korakov. Imelo ga je, da bi poklical: »Hej! Kdo je tu?« toda ni poklical. Vrnil se je na rob, prečkal roke nad glavo in nekajkrat zamahnil. Daleč doli na robu gozda sta se iz zelenja izluščili dve postavi in mu odgovorili z mahanjem. Počakal je nekaj časa, da sta se prikazala še dva, desno od njih, in znova pomahal. Eden od dvojice na levi se je umaknil v gozd, medtem ko se je drugi v dolgih skokih napotil v dolino. Opazoval je njegovo smešno postavo, dokler mu ni izginila izpred oči v grmovju na dnu. Iz gozda je medtem prišla skupina ljudi in ko je Niko videl, da ga eden izmed njih opazuje z daljnogledom, je znova zamahnil z rokami. Skupina se je razšla, nekaj trenutkov pozneje pa se je grmovje razmaknilo in pred Nikovimi očmi, ki so se razpele od začudenja in nerazumevanja, se je pričela spuščati v dolino raztegnjena vrsta strelcev. Medtem ko je gledal, kako se počasi spuščajo po pobočju, tako razločno vidni: kakor da bi jih držal na dlani, se je nekaj v njem premaknilo. Tista bolečina, ki je že vse vstavo vrtala po njem se je ustavila nekje v sencih in ne da bi moral kaj pomisliti se je rodilo vprašanje, ki ga je mrmral med zobmi:

»Kako, hudiča, ali so neumni?«
»Ah, vedel sem, čutil sem, da se bo nekaj zgodilo. Le kako morejo riniti sem, ne da bi prej poslali zaščitnico.«

Izvidnik, ki se je prvi napotil v dolino, se je zdaj pojavil na pobočju pod njim. Pričenjal se je vzpenjati, toda Niko, ki je spetoma videl previse desno od svoje poti, je vedel, da tam ne bo prišel daleč. Hotel mu je pokazati najpleza drugje, toda oni ga ni videl. Zagrizeno se je oprjemal skal in se z rokami dvigal meter za metrom, z nogami pa je rušil kamenje, ki je odkakovalo od skal in se kotalilo v dolino s truščem, ki ga je Niko jasno silas na vrh hriba.

»Ne bo prišel,« je pomislil. »Ta že ne.«
S pogledom je še enkrat preletel dolino in ocenil razdalje. »Če bodo hiteli,« je natihem računal, »poldrugo uro, morda dve.« Njegov zadnji pogled je veljal soncu, ki se je bilo medtem dvignilo in je metalo po nasprotnem pobočju dolge sence borovcev, ki so se spuščale vedno niže.

Niko se je počasi obrnil in se napotil med grmovje in drevje, ki mu je skrivalo razgled do roba ravnine

in preko njega na južno pobočje kote 102, odkoder se je tu in tam oglašal mitraljev, ki je moral streljati dovolj nizko, ker bi se sicer slišalo pomenljivo sikanje svinčen, preletavajočih vrh. Stopal je nizko sklonjen od kritja do kritja, in ob vsakem pazljivo odmeril z očmi razdaljo do naslednjega. Končno se je grmovje razmaknilo. Po trebuhu se je spizlal še nekaj metrov naprej, potegnil avtomat predse in se nekoliko dvignil na rokah.

Za čuda, mu srce ni več utripalo. Zdal, ko je videl, da je na koncu poti, je bil naenkrat miren in se ga je polastil neki čuden občutek lahkotnosti. Bolečina v zatilju se je potajila in le majhen naval krvi je bil kriv, da se mu je za trenutek zamagil pogled. Potem je tudi to minilo. Pred njim se je na široko odprla pokrajina; položno travnatno pobočje se je spuščalo od njega naravnost navzdol, potem pa je bil svet nekaj časa rahlo valovit in naprej se je začel nagniti hrib. Desno od njega v dolini je tekla reka, ki je bila od tu videti sinje zelena. Ob njej je peljala cesta, ki je pod koto 102 zavila v levo in se izgubljala med verig hribov.

To vse se mu je odkrilo v trenutku in ne da bi moral kaj pomisliti, mu je bilo jasno, da morajo tod. Takoj nato jih je tudi videl. Vrsta temnih točk, ki ji je lahko sledil od vzpetine do vzpetine, od skale do skale, se je približevala v širokem loku, zajemajočem vse podnožje. Zdal ni imel drugega dela, kot da leži in opazuje, kako se točke premikajo in da računa. Njegova zapetna ura je kazala deset minut čez deveto.

Dve minuti pozneje se je tik nad vasjo zabliskalo, kakor da bi kdo kresnil šibico. Na kratke žvižg je stisnil glavo med ramena in že je udarilo komaj petdeset metrov od njega v hrib. Komaj je utegnil prisluniti kosu jekla, ki je kot zavaljen čmrlj breščal preko njega, ko je udarilo drugič, tretjič, četrtič in potem ni več štel. »Dobro,« je mislil, »kar dajte.« Obstreljevali so ravnico vrh kote, zato se je počasi, meter za metrom pomikal navzdol in slednjič obležal za samotno skalo, ki je gledala iz trave. Ker so preko njega še vedno leteli drobci in kamenje, je mogel gledati izza skale samo v kratkih trenutkih

NJEN PAS JE BIL ZELEEN

ANDRÉ MAUROIS

»Oh, Bertrand,« je rekla Izabela, »ali lahko ostaneš noč doma? Zelo bi me veselilo. Nočoj pričakujem ubogo Natalijo in mučno bi mi bilo, če bi jo morala sama sprejeti. Sicer pa mi je pisala, da bi te rada prosila za neki nasvet.«

Pogledal je v svoj notes in zmajal z glavo.
»To bi razdrilo vse moje načrte,« je rekel.
»Oprostite, da vztrajam, toda tega snidenja z njo se bojim bolj kot si ti lahko predstavljate. Natalije nisva videla, odkar ji je umrl mož — in to, kar se ji je zgodilo,

ko naj vem kdo? Plesala sva prvič skupaj. Nisem ga vprašala.«

Vrglo me je, duša zlata. O, pokvarjenost, pokvarjenost. Ko sem si malo opomogel, sem začel zaskrbljeno in strogo. »Metka,« sem začel, »Metka, kam drsiš? Kako moreš, otrok, poljubiti človeka, ki ga niti ne poznaš? Svoj čas ni dekle poljubilo fanta preden ni vedelo vse o njem: kdo je, koliko je star, kaj in kje dela, koliko ima pod palcem, če pije, kadil, zapravlja. Domala vse!«

Metka me je zavzeto in skesanu poslušala. (Opazil sem.) Zajecjala je: »Nisem vedela, verjemite mi, ne bi dovolila.«

Vesel sem bil, da so ji moje besede segle do srca. Nazadnje sem ji očetovsko položil roko na ramo in dejal: »Ne misli več na to. Kar je bilo, je bilo. Za naprej se pa vedi kot rečeno.«

Odšla je, naša Metka. Strmel sem nekaj časa v vrata, zamišljeno. Potem sem se zvedril. »Vraga, saj se ne bo ponovilo,« sem si rekel, ter zadovoljno pristavil: »Dobro pridigo si ji držal, starina!«

Minilo je teden dni in kot običajno sem sedel pri svojih časopisih v svoji sobi. Tok-tok! Potrkala je na moja vrata, pokukala notri in vprašala: »Smem, gospod Franjo?« Sedla je na posteljo, si oslinila obrvi in sklenila debelušasti roki na krilo.

Nisem ji pustil, da bi prišla do sape. Vprašal sem jo: »Ze spet na plesu?« Rekla je kratko: »Da.« Povzel sem: »Ze spet te je kakšen nevedko poljubil? Zivalno je protestirala: »O, ne. To pot pa ne. Ravnala sem se po vaših nasvetih.« Segla je v žep in privlekla na dan precej dolg listek. Začela je brati: »Pod kostanj me je poljubil Stane Kožar, starost 22 let, višina 1,70 metra, po poklicu mizar, zasluži dobro. Potem me je poljubil Franc Strukej, pokojnega Petra in Ane Vlahovič, edinec, star 25 let, študent, stanuje nekje v Šiški, 3. nadstropje desno. Dnevno pokadi 20 do 30 cigaret. Ne pije. Potem me je poljubil Miha Vesel, brez stalne službe in stanovanja. Se ukvarja s preprodajanjem. Bajje izhaja iz neke plemiške družine, če se ni samo bahal. Bahal se je ves čas. Potem me je poljubil Peter Kocjan, Primorec. Njegov oče je drugič poročen s Peric Amalijo, šiviljo. Peter je iz prvega zakona. Stanuje na Glavnem trgu številka 35. Imajo dvosobno stanovanje s kopalnico ter banjico za otroke. Pododaval je po svoji materi. Potem me je poljubil Alojz Kablar, 24 let star, nezakonski sin dramske igralke v pokloju. Mati boleha na lišajisu, revica. Njegov ded ima na Gorenjskem kmetijo in čebelnjak. Potem me je poljubil...«

Onemel sem na stolu, duše zlata. Jaz, gospod Franjo, sem zgubljeno sprejel predse, brez besed, brez moči, bolj podoben mokri cunji kakor potomcu vrliga Adama...«

zatišja in takrat je videl, da se vrsta približuje. Polkrog se zarezal že visoko v pobočje in Niko je že lahko razločil svetleče obraze pod temnimi čeladami.

»Čudno,« je ugibal, »da ne pošljejo izvidnice.« Potem so spet udarile granate in moral je skriti glavo. Po skali pred njim, porasli z lišajem, so begale mravlje. »Mravlje so povsod,« je mislil, »in najbrž jim je malo mar kanonada.« Zazdelo se mu je nad vse važno vprašanje, če mravlje slišijo. Skušal se je spomniti žolskega znanja in naenkrat ni vedel ali sodijo insekti k favni, ali so kar tako, zase. Najbrž so zase, kakor on. Flora, ta je spet zase; tu je najbrž planiska. »Naši morajo biti že precej visoko,« je pomislil. »Tudi ti so že precej visoko. Ogenj so prenesli naprej. Ura je tri četrt na deset.«

Ob desetih je kanonada povsem utihnila. Niko se je dvignil nad skalo in se takoj prestrašen umaknil. Trije izvidniki so tekli s kratkimi skoki tik pod njegovim skrivališčem. Komaj je utegnil pomisliti: »Kaj, že?« Vse ostalo je prišlo samo od sebe, kakor da je že davno vnaprej vedel, kaj bo storil. Potegnil je noge podse, sedel, se s hrbtom naslonil na skalo in dvignil avtomat k licu. Potem je minilo nekaj napetih trenutkov, v katerih se je sleherni mišica v njem napela kot lok. Slišal je težko sopenje onih treh, ko so tekli mimo njega, eden na levi, dva na desni. Potem je preko vizirja sledil hrbtu srednjega, ki se je sunkovito poganzal kvišku. »Ali bom utegnil, preden se druga dva obrneta,« je še pomislil in zadržal sapo. Komaj je začutil kratke udarce kopita svojega avtomata, ko se je srednji ustavljal na polovici svojega skoka, zakrilil z rokami in omahnil. Oba, levi in desni, sta padla, še preden sta se utegnula ustaviti. Levi, čokat dedec, se je obrnil postrani in se začel valiti v dolino.

»Dobro!« je rekel Niko in potegnil z dlanjo preko čela. »Naši so že visoko.«

Tudi oni so bili visoko. Niko je pokleknil za skalo in položil avtomat preko nje. Petdeset metrov pod seboj je v travi jasno razločil široke rdečkaste obraze. Izbral je prvega in pomeril. Počakal je nekaj sekund in v tem času je pred njegovimi očmi, kakor blisk hitro, stekla množica prizorov, ki so se nabirali v njem, ne da bi sam vedel kje. Slike so se komaj dotikale zavesti, toda vsaka od njih je prillila žolja, ki se je nabiral v njem. »Stiri leta,« je pomislil. »Bilo je dovolj časa.« Oni obrab na vrhu mušice se ni premaknil. »Dobro,« je zamrmral Niko. »Ti dobiš pozneje.« Nenadoma je začutil, da je povsem miren. Hladnokrvno je premaknil čevl, posikal sosednjega v vrsti in stisnil. Potem ni več vedel, kaj dela.

Ko je za njim na koti 102, zapel mitraljev, je Izvidnik Niko ležal vznak, z nogami podvitimi podse in s polzaprtimi očmi strmel v nebo, kjer je visoko pod jasnim nebom krožila jata prestrašenih ptičev, ki jih je strajlanje preganilo iz gozda.

se mi zdi tako grozno, da ne morem razumeti, kako je sploh ostala živa... Ti napadi blaznosti, ta drama... vse se je podrl... to je preveč za eno samo bitje. Saj sploh ni človeške tolažbe, ki bi ji jo lahko nudil! Cisto enostavno ne vem, kaj naj ji govorim.«

»Ampak nikar,« je rekel, »ne veš, da je v takšnih slučajih najbolje čim manj govoriti? Mislim, da bo zanjaka, ko se bosta zagledala... Ti boš torej tudi jokala... Potem jo objemi... Potem jo poljubi... Skratka prepusti se instinktu...«

Trenutek nato je dodal:
»Zelo dobro razumem, da bo ta prizor zate precej boleč; toda uredil bom tako, da bom zvečer s teboj.«

Zvečer, nekaj minut pred določeno uro, je stopil k njej. »Nervozna sem,« je dejala, »poskušam brati, pa na nič drugega ne morem misliti kot na to nesrečnico... Strmin v ta vrata, skozi katera bo vstopila in besede mi kar beže iz zavesti... To je grozno...«

»Pomiri se,« je dejal. »Na teška dejanja se ne smeš nikoli tako pripravljati. V mučen razgovor se moraš pogonati, kakor skoči plavač v mrzlo vodo; to je Stendhalov nasvet... Si naročila čaja?«

»Da. Rekla sem Mariji, naj ga prinese pet minut po njenem prihodu... Upam, da bo vstop neke tuje osebe prekinil njeno intenzivno v začetku in da bo potem razgovor lažji.«

Bertrand je vzel knjigo, jo odprl, potem pa z vzdihom spet zaprl. Oba sta molčala. V tej tišini je zazvonilo, kratko in plšno.

»To je Natalija,« je rekla.
»Sedi, sedi,« je prosil Bertrand.
V predsobi sta tedaj zaslišala jasen glas.

»O, kako je tu prijetno toplo... Slekla bom svoj plašč.«

Vrata so se odprla. Na pragu se je pojavila Natalija, njen ljubki obraz je bil nekoliko suh, bila je bolj bleda kakor včasih, a vendar komaj komaj spremenjena in tako mlada.

»Dober večer,« je rekla, »oh, Bertrand, kako je to ljubivo! Nisem si drznila upati, da boste imeli nočoj čas za mene... Kako prijetno imate zakurjeno, Izabela...«

Ko je uro kasneje Bertrand pospremil obiskovalko in se nato vrnil v salon, je Izabela izbruhnila? »To je neverjetno!« je dejala. »Se ti ne zdi? Tresla sem se ob misli na najino snidenje... Je sploh izustila kako besedico o svoji nesreči?«

»Nekaj medih iluzij,« je rekel Bertrand. »Od časa do časa je podtaknila kak v mojem položaju... a zares prav nič direktnega. Predvsem ne razumem, zakaj je želela, da bi bil poleg...«

»Hotela me je prosti za neki nasvet — ali mi nisi tako povedala? Pa ni nič...«

»Da, to je bilo njeno sporočilo... To mi ni všeč. Si že kdaj kaj takega videl? To neskončno razpravljanje o nabranih rokovih... V oklepaju — kaj so res tudi tebi všeč, kakor si ji rekel? Mislija sem, da mi dopušča samo take oblike, ki se prilagajo telesu...«

»Seveda,« je rekel Bertrand, »ampak ti si bila tako tiho in moral sem ti pomagati.«

»Dvakrat sem poskusila, da bi govoril o njenem možu,« je rekla Izabela, »a vsakokrat se je temu izognila z mrzlo frazo in se spet vrnila k tistem načrtu za potovanje v Grčijo, k tistemu parniku, k tisti kabini, ki jo hoče dobiti! Ne, v globini duše ga ni nikoli ljubila!«

»Kdo ve?« je rekel Bertrand.
»In njeni otroci? Si slišal, kaj je odgovorila, ko sem ji rekla, da ji bodo gotovo v tolažbo?«

»Misliš?« je dejala. »Ti imaš rada otroke? Jaz pa ne... Stopim v njihovo sobo in če se kaj igrajo, me sploh ne opazijo. No, to me pa vendar nekoliko žalosti.« Nisem vedela, kaj naj ji odgovorim... Na drugi strani pa je bila neizbrpna, ko smo govorili o tvoji zadnji knjigi.«

»To pač ni zločin,« je rekel Bertrand, »jo je pač pazljivo prebrala...«

»In prav tega ji jaz nikoli ne odpuštam... Kako je mogla pazljivo brati, ko bi morala biti vendar vsa obupana? In navsezadnje še to: ta njen zeleni pas! Si ga opazil?«

»Da,« je rekel Bertrand, »sicer je bil kar čeden — črta žive barve na popolnoma črnem oblaku...«

»Ceden! Mogoče — toda predvsem je bil to škandal... Kako? Izgubila je moža, komaj tri mesece je od tega — in to v tako tragičnih okoliščinah — in zdaj niti kaj prida ne žaluje! Oh, — dobro vem, da ti na te podrobnosti sploh ne misliš. Zate niso važne, jaz pa drugače! Predvsem mora biti človek dostojen... Ta pas — zeleno smaragdne barve! Kar nisem mogla odtrgati oči od njega.«

»Uboga moja,« je rekel Bertrand, »ta ženska te je precej vznemirila!«

»Saj ni zaslužila... In kako je jedla! V začetku sem se ji komaj upala ponuditi malo čaja... Ona pa je jedla vse: torte, piškote... Tvoji sendviči s papriko so čudoviti, mi je dejala... Nisem vedela, kaj naj rečem!«

JOLKA MILIC

Novelica Metki

»Smem?«
Ko pride k meni, se Metka usede na mojo posteljo, nasmehana in otroška kot pomladansko jutro. Brizno si popravi gube kritke ter si z oslinjenim kazalcem pogladi obrvi, medtem mi pa pripoveduje to in ono — kako je preživela pretekli teden, kje je bila in kaj je doživela.

Moram se pač zadovoljiti s svojo vlogo »stričkas«, čeravno... Kaj pa naj pripravim začnem (starec s široko plešo in trebusčkom, ki ni — šmenta — sil vsaj bolj v ospredje kot kakšna ljubljanska elitna dama!) z otročtom, petnajstih let, to je beri in piši: z zelenim grahcem v luščinah? Na mah sem sprevidel (saj sem vendar svoj čas postavil pred ogledalo v polkuzno-patetično pozo za ljubljansko, da mi bolj pristaja (v javnosti) vrček piva in (doma) samška soba, kakor takšno dekletce kot je Metka, debeluška petnajstih let, živo srebro s plavimi kodri in jamico na bradici.

Prevezel sem torej svojo stransko, a dostojno vlogo »sive glave« (ne bom več primadona, duše zlatel) in z njo ustvaril skoroda prepričljiv lik prikupnega strička.

Potrkala je torej tisti dan, pomoihla glavico skozi špranjo in razposajeno vprašala: »Smem?«

»Seveda smeš,« sem ji odvrnil. Kdo bi se brnil takega ljubkega gosta. (Sedel sem ob svoji delovni mizi in bral časopise.)

Metka je vstopila. Sedla je na posteljo in začela zmagoslavno: »V nedeljo sem bila na plesu, gospod Franjo.«

»Ho!« sem rekel in z zanimanjem čakal nadaljevanja. »Bilo je čudovito,« je rekla. Kmalu je postala sanjava. »Nešteto rdečih in modrih lučic je bilo med kostanji v parku. Pravi svetlobni karneval.«

»Ho!« sem ponovil in se bolj napel ušesa. Nadaljevala je: »Bilo je zares čudovito. Orkester je sijajno igral, gospod Franjo. Potem ko sva odplesala valček — angleški

valček, gospod Franjo — me je moj kavaler spremil do klopi pod kostanj in... Metka me je oklevaječe in skrivnostno pogledala. Začela se je pogajati: »Ne boste povedali mami, če vam povem?« Užaljeno sem vprašal: »Sem kdaj izdal kakšno tajnost?« Odkimala je in rekla: »No, ja, povem. Na klopi me je on poljubil.«

V sobi je počil strel: »Kaj?!« Bil je moj glas. Nato sem še povsem nepričakovano krknil: »Kdo?«

Prestrašil sem jo. Začela je zbegano pojasnjevati: »Ka-

ŽENA IN MAJHOD POD POSTELJO

Potem, ko je neznan sprehajalec, ki ga je na ulici ogovoril ljubosumni Ivan Andrejevič, preprčil le-ta, da on — neznanec — nikakor ni vzrok njegovega »neznanega« trpljenja, mu je obljubil pomoč pri iskanju Don Juana, ki mu je speljal ženo. Ivan Andrejevič mu je sicer zatrdil, da ona pravzaprav ni njegova žena, temveč žena prijatelja. Vendar pa je bilo po njegovem bedastem obnašanju kaj lahko ugotoviti resnico.

Oha možaka sta zdrvela v tretje nadstropje visoke zgradbe, kjer naj bi dama uživala prepovedano ljubez. Ta podatek je zaupala Ivanu Andrejeviču njegova kuharica. Ustavila sta se torej v tretjem nadstropju pred vrati Bobinčinovih in se pričela prerekati če in kdo naj prvi vstopi. Med burno debato sta zaslislala šum v stanovanju...

»Oprostite, dragi mladenič, toda vi ste v hudi zmoti...«
 »Ah!«
 »Ah!«
 V stanovanju Bobinčina se je zaslislal šum. Odpirali so neka vrata, vmes pa je bilo čuti nekakšne glasove.
 »Ah, to ni ona, ni ona! Poznam njen glas; zdaj vem zadržano, da to ni ona!« je rekel gospod v kožuhi in pobledel kot zid.
 »Molčite!«
 Mladenič se je pritisnil k steni.
 »Milostljivi gospod, zdaj grem! To ni ona, kar me zelo veseli!«
 »No, no! Pojdite že vendar!«
 »A, vi? Koga pa vi čakate?«
 »In vi, zakaj?«
 Vrata so se odprla. Gospod v kožuhi zdaj ni več vzdržal; strmoglavil je po stopnicah navzdol.
 Mimo mladeniča sta stopila možki in ženska; srce mu je zamrlo... Zaslislal je znan ženski glas, nato pa se je oglašil hripavi možki, ki mu je bil popolnoma tuj.
 »Nič ne de, naročim sani,« je zabundal hripavi glas.
 »Ah, dobro, dobro, zadovoljna sem; le naročite...«
 »Takojo bodo tu!« —
 Dama je ostala sama.
 »Glafir! Kje je tvoja prisega?« je zakričal mladenič in zgrabil damo za roko.
 »Aj, kdo je to? To ste vi, Tvorogov? Moj bog! Kaj pa delate?«
 »S kom ste bili tu?«
 »To je vendar moj mož! Pojdite, pojdite, vsak čas lahko stopi iz stanovanja... od Polovčinovih! Tečite, za božjo voljo, tečite!«
 »Polovčini so se pred tremi tedni izselili! Vse vem!«
 »Ah! Dama je stekla na hodnik. Mladenič jo je dohitel.
 »Kdo pa vam je to povedal?« je vprašala dama.
 »Vaš mož, gospa, Ivan Andrejevič! On je tu, pred vratni stoji, gospa...«
 Ivan Andrejič je res stal na hodniku.
 »Ah, to si ti?« je zakričal gospod v kožuhi.
 »Ah, to si ti?« je zakričala Glafir Petrovna in planila z neponarejeno radostjo k njemu.
 »Moj bog! Kaj se mi je pripetilo? Bila sem pri Polovčinovih, lahko si misliš... Sedaj stanujejo pri Izmajlovskem mostu; saj sem ti pravila, se spominjaš? Tam sem najela sani; konji so se splašili; jaz pa sem padla nedaleč odotod. Izvoščka so aretirali; bila sem vsa iz sebe. K sreči pa je gospod Tvorogov...«
 »Kako?«
 Gospod Tvorogov je bil bolj podoben kamenitemu kipu, kot gospodu Tvorogovu.
 »Gospod Tvorogov me je zagledal in sklenil, da me pospremi domov. Ker si pa ti tukaj, ti moram le izraziti svojo tople hvaležnost, Ivan Hljč...«
 Okamenelomu Ivanu Hljču je dama podala roko in mu jo bolj vstipnila nego stisnila.
 »Tukaj gospod Tvorogov! Moj znanec; na plesu pri Skorupovih — imela sem srečo, da sem ga spoznala. Zdi se mi, da sem ti o tem že pravila nekoč? Menda nisi tega pozabil?«
 »Ah, seveda, seveda! Spominjam se, da!« je znil gospod v kožuhi, ki so mu pravili »Kokov«. »Zelo lepo, zelo lepo!«
 In krepko je stisnil roko Tvorogovu.
 »S kom pa govorite? Kaj pa naj to pomeni? Jaz vendar čakam...« se je oglašil hripavi glas.
 Pred trojico se je pojavil nenavadno visok gospod; izvekel je lornjet in si natančno ogledoval gospoda v kožuhi.
 »Ah, gospod Bobinčin!« je zaščebetala dama. »Odkod pa vi?« Glej kakšen slučaj! Pomislite, konji so me pravkar prevrnili... no, torej, predstavim vam svojega moža! Tu je gospod Ivan Bobinčin, ki sem ga imela čast spoznati na plesu pri Karpovih...«
 »Ah, zelo, zelo mi je dragol... Zdjaj pa takoj pokličem kočijaža, dragica!«
 »Pokliči, Ivan, pokliči! Se vedno se tresem od prestanega strahu in skoraj mi prihaja slabo... Nocoj na maskerad!« je šepnila Tvorogovu. »Zbogom, zbogom, gospod

Bobinčin! Jutri se najbrž srečava na plesu pri Karpovih...«
 »Ne, oprostite, jutri me ne bo! Jutri ne pridem, ker je že tako... Gospod Bobinčin je še nekaj zagodrnjal skozi zobe, udaril s škornji, sedel v svoje sani in se odpeljal.
 Pripeljal je kočijaž; dama je sedla v kočijo, gospod v kožuhi pa je obstal. Najprej se ni mogel niti ganiti z mesta, temveč je tjavdan zijal v mladeniča, ki se je neumno muzal.
 »Ne vem...«
 »Oprostite, zelo me veseli, da sem se seznanil z vam!« je odgovorjal mladenič in se nekam boječe priklonil.
 »Tudi mene veseli, zares...«
 »Oprostite, zdi se mi, da se vam je snela galoša...«
 »Meni? Ah, da, saj res! Hvala, hvala! Ze večkrat sem mislil, nabaviti visoke gumaste dokolenice...«
 »Meni se zdi, da se noge le preveč potijo v gumastih dokolenicah,« je dejal mladenič z vidnim sočutjem.

»Ivan! Ali boš kmalu?«
 »Seveda se potijo! Takoj, takoj, dušica, glej, kako zanimiv razgovor! Pa res, kakor pravite, da se noge le preveč potijo... Sicer pa, oprostite...«
 »O, prosim, prosim!«
 »Zelo, zelo me veseli, da sem vas spoznal...«
 Gospod v kožuhi je sedel; kočija je odpeljal; mladenič pa je še vedno stal na mestu in jo spremljal z začudenim pogledom.
 Naslednji večer je bila predstava v Italijanski operi. Ivan Andrejevič je vdrl v gledališče kakor bomba. Še nikoli ni bilo opaziti pri njem take strasti do glasbe. Znano je celo bilo, da je Ivan Andrejevič v Italijanski operi ne navadno rad sladko in prijetno zasmerjal za utorico ali dve; celo ploskal je kdaj pa kdaj, tako mu je godilo. »Hentaj, to pa ti je primadonka!« je govoril včasih svojim prijateljem, »mijavka kakor bela mucka tisto svojo uspanko.«
 Toda, bilo je že davno, ko je tako govoril. To je bilo že v prejšnji sezoni; a zdaj, ojeji Ivan Andrejevič še celo doma in ponoči ne zaspi. Torej, vdrl je v nabitno polno dvorano kakor bomba. Celot gledališki sluga je nehote poškilil v njegov stranski žep, preprčan, da bo zagledal ročaj skrivnega bodala. Pripomniti moramo namreč, da sta obstajali takrat v gledališču dve stranki in vsaka je bila za svojo primadono. Eni so se imenovali ***zisti drugi pa ***nisti. Obe stranki sta bili tako vneti za glasbo, da so se gledališki sluga začeli navsezadnje že resno bati kakih nasilnih pojavov ljubezni do vsega prekrasnega in visokega, utelesenega v obeh primadonah. Razume se torej, da se je stari gledališki sluga, ki je videl tleto mladeniču srborostjo se sivolasega starca, čeprav ne povsem sivega, a kljub temu petdesetletnega, plešastega, in sicer resnega, spomnil na besede Hamleta, danskega princa:
 »Če že tako počenja stari svet, kaj nam od mladih je pričakovati?« itd.
 Kakor smo že rekli, škilil je z očesom na njegov stranski žep, če le ni v njem skrito bodalo. Toda tam je tičala samo listična in nič drugega.
 Ko je Ivan Andrejevič priletel v gledališče, je z enim

pogledom ošinil vse lože druge vrste in — joj, groza! Srce mu je zamrlo: bila je tu! V njeni družbi je bil general Palovčin s soprogo in nečakinjo; ob njej je bil tudi pribočnik, izredno spreten človek. Razen tega je bil tam še neki meščanski oblečen človek... Ivan Andrejevič je uporabil vso ostrost svojega vida in — o groza! Meščansko oblečeni možak se je izdajalsko skrtil za pribočnika in ostal tako v mraku nedolčnosti!
 Bila je tu, čeprav je rekla, da je sem sploh ne bo. Prav ta dvoščnost, ki se je zadnje čase pojavljala na vsakem koraku pri Glafir Petrovni, je ubijala Ivana Andrejeviča. Mladenič v meščanski obleki pa ga je spravljal celo v obup. Kot zadet je padel v naslonjč. Čemu le? boste rekli. Vzrok je bil vendar popolnoma jasen.
 Pripomniti je treba, da je bil sedež Ivana Andrejeviča prav na strani parterja, izdajalska loža v drugem nadstropju pa tik nad njegovo glavo, tako da revež ni mogel — v njegovo največjo nesrečo — videti kaj se godi nad njim. To ga je močno jezilo. Vse v njem je kipeelo kot v samovaru. Prvo dejanje je popolnoma preslišal, saj ni bil sposoben, da bi registriral eno samo noto. Pravilo, da je glasba zato tako čudovita, ker se glasbeni vtisi lahko prilagode vsakemu čustvenemu razpoloženju. Vese-ljak najde v zvokih glasbe radost, melanholik — žalost; v ušesih Ivana Andrejeviča pa je divjala pravcata burja. Vrh tega so odmevali spredaj in zadaj ter na obeh straneh takšni strašni glasovi, da je Ivanu Andrejeviču pokalo srce. Prvo dejanje je bilo končno pri kraju. V trenutku pa, ko je padela zavesa, se je našemu junaku pripetilo nekaj, česar ne more opisati nobeno pero.
 Včasih se zgodi, da pade z gornjih prostorov v dvorano kak sporedni listek. Če je predstava dolgočasna in gledalci zevajo, potem je taka malenkost pravcati dogodek. S posebnim zanimanjem opazujejo obiskovalci polet tistega izrednega, mehkega papirčka, prav od vrhnjega balkona ter s prijetnim občutkom zasledujejo njegovo potovanje vse dotle, dokler se ne približe do sedežev, kjer prav gotovo sede na najmanj pripravljeno glavo. In res, prav zanimivo je opazovati, kako se potem tista glava razburi, ker je prav gotovo, da se. Vedno me spreta srda, ko se spomnim danskih kuka, ki leže navadno prav na obroku lož; često me obide misel: glej, glej, zdaj bo padlo na kakšno nepripravljeno glavo. Sicer pa vidim, da sem napravil neumnost, tragično opazko in jo zato raje pošiljam uredništvom tistih časopisov, ki svariijo svoje naročnike pred prilivizolci, separji, nepoštenimi agenti in pred šturki, tako pred ruski kot pred inozemskimi, če jih imate v stanovanju itd., itd.
 Torej Ivanu Andrejeviču se je pripetilo nekaj, kar še ni bilo doslej nikjer opisano. No, kakor smo že rekli, na precej plešasto glavo mu je priletelo ne to, kar navadno izreujemo spored, temveč nekaj čisto drugega... Priznam, skoraj sram me je povedati, ker to ni dostojno, da je prav na njegovo ugledno in plešasto, to se pravi

Šale

VEDNO NA POTI
 »Če se s možem res kdaj spreva, pošljeva otroke tako dolgo v park...«
 »A zato imajo tako dobro barvo!«

NESPEČNOST
 »Tako težki časi — gostilne pa tako polne!«
 »Saj ni čudno — kdo bi pa lahko pri teh skrbih spal!«

DOBER TRIK
 »Povej mi vendar, kaj si napravila, da tvoj mož ne gre več brez tebe ven!«
 »Čisto preprosto: ko je zadnjič spet pozno prišel domov, sem mu v temi padla okrog vratu in šepnila: 'Oh Janez, kako dolgo sem te čakala!'
 »In to je pomagalo?«
 »Jasno, moj mož je vendar Miha!«

SPOMIN
 »Rad bi le vedel, kje sem imel glavo, ko sem ti obljubil zakon!«
 »Kje neki, na mojih prsih, vendar!«

NEDISKRETNOST VPRASANJE
 Igralec: »Ko sem potem gostoval v svojem rojstnem kraju, sem igral zgolj in samo za svojo mater...«
 Prijatelj: »Kaj ni bilo nobenih drugih ljudi na predstavi?«

ZIV DOKAZ
 Sodnik: »Trdite torej, da ste živeli dvanajst let z obtoženim. S tem hočete pač reči, da ste bili z njim toliko kot poročen!«
 »Ja.«
 »Pa imate za to dokaze?«
 »Menda, dva fantka in tri deklice.«

Kaj bo letos novega PRI Mladinski knjigi

Izkušnje, ki jih je imela založba »Mladinska knjiga« ob koncu leta z množičnimi izdajami, so pokazale, da je nekaj knjig, in še to ob koncu leta, vse premalo za šolarja iz gimnazije. Dve novi zbirki, ki sta začeli izhajati v zadnjih dveh letih, in sicer »Sinji galeb« (za šolarje in gimnazijce) in »Cebelica« (za otroke prvih razredov ljudskih šol) sta pokazali, da je bolje, če dobiva mladina knjige skozi celo šolsko leto. Vendar pa niti knjižnica »Sinjega galeba« niti knjižnica »Cebelice« ne moreta zajeti vsega, kar otroka in mladino zanima. Zato založba »Mladinske knjige« razpisuje v šolskem letu še tri zbirke, ki se bodo lahko naročile v subskripciji, se pravi vnaprej, in ki bodo tudi precej cenejše. To so zbirke: **PRAVLJICE IN PRIPRAVEKLE, IZ ŽIVLJENJA ŽIVALI** in zbirka **POTOPISIL**. Redakcija založbe se je potrudila, da je zbrala za te zbirke najvrednejša dela iz pravljic in v popisne literature. Posebno zanimiva je zbirka **POTOPISIL**, saj bodo izšle v nji knjige, ki so preprostejše pomoči pri spoznavanju sveta in zgodovine. To zbirko bodo brali predvsem gimnazijci, segli pa bodo po njej tudi šolniki.

Ugodnosti, ki jih ima naročnik knjižnih zbirk »Mladinske knjige«, so naslednje: zagotovljena mu je dostava knjig takoj po izidu in na stroške založbe, knjige so v subskripciji cenejše kot nato v navadni prodaji, in končno ima možnost obročnega odplačevanja.

Naročila sprejemamo za zbirke:

1. »Cebelica«, 8 broširanih slikanic, skupaj 400 din
2. Knjižnica »Sinjega galeba«, 8 broširanih knjig 720 din, polplatno 1200 din
3. »Zbirka pravljic«, 4 knjige v ppl. vezavi 1200 din
4. »Zbirka potopisov«, 4 knjige v ppl. vezavi 1200 din
5. Zbirka »Iz življenja živali« v ppl. vezavi 1200 din.

Naročnik lahko naroči vse zbirke ali pa vsako posebej v enem ali več izvodih.

Plačuje se v zaporednih mesečnih obrokih tako, da je najmanjše mesečno odplačilo vsaj 200 dinarjev. Vsak obrok mora biti poravnán najpozneje do 10. v mesecu.

Subskripcijske ugodnosti priznava založba naročnikom, ki bodo poslali naročila najkasneje do 31. oktobra 1954.

Založba se obvezuje, da izidejo vse knjige omenjenih zbirk najkasneje do 31. maja 1955.

Založba
„MLADINSKA KNJIGA“

Kadar se je čistilec čevljev Hajri oprl z nogami v svojo omario in se naslonil s hrbtom na umazani zid, ter tako dremal poleg vrat v brivnico, mu človek ne bi bral na nosu, da spada med pomembne ljudi narega anatolskega mesteca Bejšehira. Mestec se je sicer do kolen pogrezalo v prah in nesmiselno je bilo, da bi si hotel kdo dati očistiti čevlje, ki bi bili nekaj minut nato že zopet pokriti z debelo plastjo prahu, zato je bilo tako razkošje prihranjeno samo za velike praznike. Vendar so bili dnevi, ko se je nepričakovano pokazalo, kako važen je Hajri.

Kadar je namreč v oblakih prahu prihajal od gornjega obrežja Bejšehirskega jezera avto guvernerja, poveljnika armadnega zbora ali kakega drugega visokega uradnika ter zavil na deželno cesto med vinogradi in sadovnjaki, je nastala prava dirka k Hajriju. Vsi uradniki in mestni močniki, ki so morali biti pri sprejemu visokega obiskovalca, so hoteli, da jim pred tem še Hajri hitro svetlo očisti čevlje. Sodnik je poslal sodnega sluga, deželni svetnik oročnika, poveljnik pionirskega bataljona pa svojskega čevljarja, poveljnik pionirskega bataljona. Hajri, ki je tega slišal, ki so se dobesedno rvali za Hajrija, Hajri, ki je tudi tiste dni, ko ga nihče ni rabil, pazil na svojo čast, je s hudomušnim pogledom gledal zasople ljudi, ki so kričali in vpili pred njim. Stal je naslonjen na zid in ravnodušno strmel vanje s svojimi velikimi očmi, dokler oročnik, ki ga je poslal deželni svetnik, ni izgubil potrpljenja.

»Premakni se že, sicer ti jo prisolim!« je zatullil nanj in odrazil svoje tovariše. Sele tedaj je vzel Hajri skrinjico pod pazduho in voljno odšel pred oročnikom.

Kadar je prišla v mesto igralska skupina, je bil Hajri takoj zraven. Take potujoče skupine, ki so morale zaradi

IZ TURŠKE KNJIŽEVNOSTI

Ljubezen čistilca čevljev

slabega gmotnega stanja hoditi okoli samo s petimi ali s šestimi igralci, so morale zaupati stranske vloge laikom. Zato so izbirale primerne ljudi med natakariji, vajenci in mestnimi postopači. V Bejšehiru je, če je bilo treba, izpopolnil ansambel Hajri. Ob takih priložnostih je bila razlita po njegovem obrazu smešna resnost in hodil je okrog kot pav. Sicer je pri takih nastopih večinoma dvigal in spuščal zastor, vendar se je tudi zgodilo, da je imel kako manjšo stransko vlogo in je smel povedati nekaj besed. Kakor hitro se je prikazal na odru, so gledalci, ki so ga vsi poznali, bušili v smeh. Toda Hajri je ostal resen ter je ježno in zaničljivo gledal nanje.

Končno je prišla v mesto skupina »Mladi umetniki« s svojim vodjem Sahrjem Süho in še isti večer, ne da bi si otrešala prah, nastopila v zgornjem nadstropju Hanaj-kazine.

Zvezda skupine je bila Adalet, mlada igralka, o kateri so šušljali, da živi v divjem zakonu z vodjo Sahrjem Süho.

Ze pri prvem nastopu je obrnila nase pozornost. Čeprav njena nežna in plemenita lepota ni naredila vtisa na gledalce, ki so dajali prednost bujnim ženskam, pa je le pokazala krasne plesne in pela čudovite ljubavne pesmi. Z igro svojih rok in nog je znala združevati milino in preprostost anatolskih plesov z opojno ubranostjo kavkaških. Ob zvoku kantanjet v njenih ozkih, nežnih rokah se je izvil gledalcem marsikaj vzdih in mnogim so se ovlažile oči, ko je zapela pesem o vitkih topolih, padajočih uvelem listju in neutrušenem hrepenju zaljubljenec; zdelo se jim je, da gledajo liste visokih topolov, ki jih ziblje lahen veterič.

Takoj ko se je dvignil zastor in je stopila na oder Adalet, je zagrmelo po kazalni divje ploskanje in navdušenje gledalcev ni poznalo meja. Njen največji in najodkriteljši občudovalec pa je bil čistilec čevljev Hajri, ki je sedel za nabori zastora v desnem kotu odra. V rokah je držal vrh zastora in strmel v plesalko. Včasih je bil tako izgubljen in pogreznjen v svoje občudovanje, da sploh ni opazil, kdaj je zapustila plesalka oder. Sele hrup v dvorani in porojljivi smeh gledalcev ga je zdrnil, da je hitro spustil zastor.

Pri drugih plesalkah je Hajri mirno obsedel na svoji

Tudi čež dan se ni odmaknil od Adalet. Uslužno je stal v njeni bližini in čakal njenih ukazov, kadar se je sprehajala po obali Bejšehirskega jezera ali prejemala v kavarni plačo. Vodja Sahr Süha je bil naravnost ponosen, da ima njegova žena takega služabnika; kaj drugega res nihče ne bi bil mogel gledati v njem. Nihče v mestecu ne bi bil mogel resno misliti, da bi se bil mogel čistilec čevljev zaljubiti v plesalko. Samo Adalet, ki je bila izkušena in tenkočutna ženska, se je zdelo, da je to opazila in bilo ji ga je žal. Če mu je kaj naročila, je bilo v njenem glasu nekaj rahlega in ljubkujočega. Hajri jo je vdano gledal. V njegovih očeh je bila obljuba, da je tisočkrat pripravljen umreti zanjo in en sam sladki smehljaj Adaletu je bil poklonil ves, kar si je mogel želeeti in po čemer je mogel hrepeneti.

Zvečer pred odhodom igralske skupine so priredili mestni veljaki s pomočjo čolnov pionirskega bataljona Adalet in častno banoč na Bejšehirskem jezeru. Postavili so drugega poleg drugega štiri mostovne čolne, jih med seboj zvezali in pokrili z deskami. Gostom so postregli s hladnimi jedili in z žganjem. Pri mizah so stregli Hajri in dvojce slov pionirskega bataljona. Hajri se je zdel miren in zatopjen vase. Zdjaj pa zdaj so mu ponudili z mize kozarček žganja, ki ga je izpil na dušek in stregel dalje. Gostje so drug za drugim pospali. Tudi glava Sahrirja Sühe je težko ležala na mizi. Razen obeh slov, ki sta vozila splay iz srede jezera zopet nazaj k bregu, ni mogel nihče stati na nogah. Tudi Adalet je globoko spala v naročju starejšega pijanega možaka; pri njenih nogah je klečal Hajri in jo nepremično gledal. Meseč, ki se je neprestano skrival za oblaki, je risal fantastične sence na pijančih, ki so ležali drug poleg drugega. V mesečini je odseval Hajrijev temni usnjeni obraz in v njegovih očeh je gorel čuden ogenj. Previdno je razklenil roke pijanca na razgaljenih prsih mlade žene, ki so se zelenkasto lesketale v linumem svitu in vzel njeno nežno telo v roke. Vedno znova se je zastrel v njen obraz, ko jo je nesel na rob mostovnega čolna. Tam jo je položil na ploho. Nato se je spustil v vodo. Z eno roko se je še držal za splay, ko je brez šuma potegnil spečo ženo k sebi. Ko so se Adaletine noge dotaknile vode in je meseč, ki je prišel izza oblaka, razsvetlil njen obraz, se je zdelo, kot da bi bila še enkrat odprla oči. Nihče ni opazil, ko ju je pogoltnilo jezero. Slišati sta dalje veslala proti jezeru, katerega smer so jima kazale sence vrb žalujk.

Proti bolečinam
 v lekarnah zahtevajte le

PROTI GLAVOBOLI ZOBOBOLI
 REVMAČNIM OBOLJENJEM ITD

„Lek“ LJUBLJANA

LETOŠNJA JESENSKA IN ZIMSKA MODA

Pariške modne hiše razkazujejo prve modele

Od leve proti desni: LEMPEREUR: enodelna obleka iz tweeda v barvi whisky-soda. Klobuček, pas in rokavice iz temnega envelope-a. — BASTA: zimski kostum iz dolgodlakatega zelenega mohaire zibelina, okrašen s črnimi gumbi, prav take so tudi rokavice in bareta. — BASTA: plašč iz volnena flavaša v barvi tobakovega listja, ovratnik in podloga iz gepardovega krzna. Šal, čepica, rokavice in torbica so v barvi temnih pik krzna. — CASALINO: kostum iz pralno sivga gabardina. Klobuček je iz črnega velurja. — BASTA: zimski kostum iz hairistweeda, ob vratu okrašen s črnim astrahanom. Strleče krojena jopica poudarja modno smer 1954-55. — BASTA: komplet — plašč je iz marengo alpargarja, podloga in obleka pa sta iz blede volne, mešane s svilo, kar je novost letošnje jeseni.

LEMPEUR: mala večerna obleka v obliki tulpana iz srebrnega moire tafta, obroba je iz črnega puha. — CASALINO: kostum iz poprasto črnega gabardina, obrobjen s črno posamentirjo. — LEMPEREUR: plašč iz relief-flavaša v barvi gorčice. — WEILL: topli plašč iz peralpa tkanine v barvi peščenke moke, okrašen z nutrijo. — GATTEGNO: preprosta obleka iz kakor reseda zelenega jerseyja. Klobuček in rokavice v barvi jesenskega listja.

Geslo Londona: praktično in elegantno

Velika modna podjetja v vseh modnih središčih so bila že pred dobrim mesecem pripravljena za modne revije svojih jesenskih in zimskih oblačilnih kolekcij. Tako danes že vemo, kakšno smer ubira moda nove sezone in kaj bodo nosile žene v prihodnjih mesecih. Seveda so bile vse te priprave opravljene v sodelovanju s tekstilno industrijo. Hkrati z drugimi modnimi ustvarjalci so nastopili s svojimi novimi modnimi modeli tudi vodilni angleški krojači, ki so pokazali prav okusne izdelke.

S preparatom «FLEX» lahko čisti madeže vsak otrok. «FLEX» ni vnetljiv, ne pušča roba okrog madeža! «FLEX» dobiva v vseh drogerijah.

Možnost kombiniranja barv je skoraj neomejena, tako da lahko vidimo na eni tkanini rožnato, zeleno, modro in škrlatno barvo. Kostumi iz pisanega tweeda so običajno okrašeni z baržunastim ovratnikom tiste barve, ki prevladuje na tkanini. Linija kostuma pa ostaja še vedno klasična: jopič ukrojen ob životu, do polovice bokov, z moškimi reverji, ozko krilo, ki je na bokih malo razširjeno ali z narahlo naznačenim naborom zadaj.

«Komplete» ali obleko iste barve, kakor je zimski plašč ali površnik, prav tako ne bodo ženske več nosile. Značilnost letošnje jesenske in zimske mode, kakor jo predlaga London, je pisanost barv, tonov, tkanin in vzorcev. Angleški modni ustvarjalci so pri letošnjem kreiranju novih oblek posebno mislili na zaposlene žene (po službah). Obleke temnih barv, ki so jih pokazali ti ustvarjalci, je mogoče nositi ne samo v pisarnah, temveč z nekaj okrasa, ki ga žena lahko prinese s seboj v torbici, tudi za manj pomembne večerne priložnosti in obiske javnih lokalov.

Materiali iz sintetičnih vlaken, pretkani s svilo ali volno, imajo pomembno mesto v letošnji garderobi.

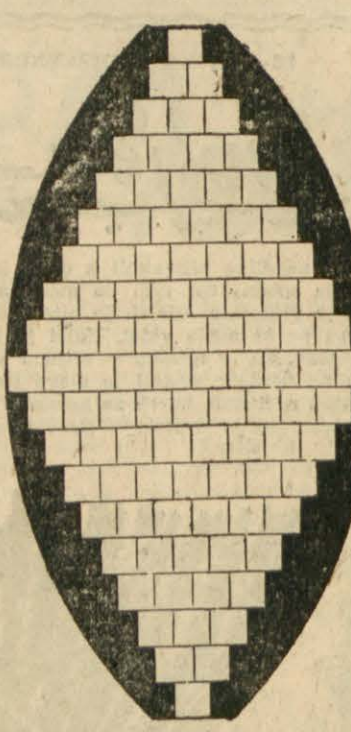
Za one, ki šivajo same

- Uporabljajte naše posebne izdatke »KROJEVI«.
- Kroj št. 1: otroške igrače in praktične stvari za otroke in odrasle.
 - Kroj št. 2: halje za otroke; obleke za otroke.
 - Kroj št. 3: žensko in moško perilo (III. izdaja) 45 din.
 - Kroj št. 4: halje in obleke za žoljarje.
 - Kroj št. 5: halje za dom.
 - Kroj št. 6: suknje in bluze.
 - Kroj št. 7: otroške halje in obleke za otroke od 2 do 12 let.
 - Kroj št. 8: halje za prehodno sezono, posamezna številka 30 din.
 - Kroj št. 9: halje za plažo.
 - Kroj št. 10: halje in obleke za male otroke.
 - Kroj št. 11: za večje osebe.
 - Kroj št. 12: za otroke do 2 let.
 - Kroj št. 13: otroški suknjičji.
 - Kroj št. 14: otroški vzorci za poletje (kroji iz vseh otroških vzorcev »Naše mode« št. 3 — poletni. Posamezna številka 35 din.
 - Nabavite »KROJEVE« čimprej v vaši knjigarni ali direktno v upravi »Naše Mode«, Zagreb, Trg Republike 8, tek. račun 401-T-1039.

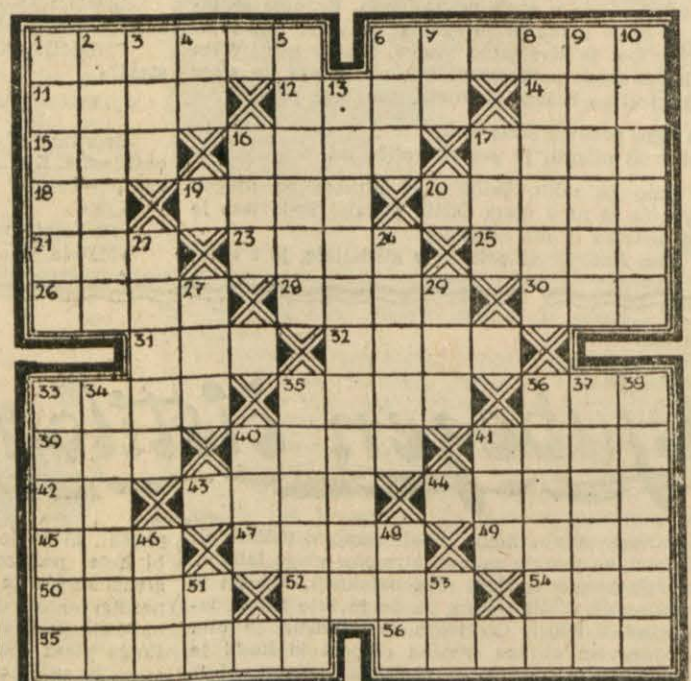
UGANKARSKI KOTIČEK

DVOJNA PIRAMIDA

Vpiši v vsako vrsto novo besedo, ki je sestavljena iz črk prejšnje in ene nove, kadar se lik širi, oziroma ene manj, kadar se lik oži. Besede pomenijo: vzklík začudenja — grška črka — zgoraj — Madžari — jegulje — mesto v Italiji, med Padovo in Ferraro — zadevajoči govor — mnogobesedni, živahni v besedo.

dovanju — obrambni — znanstvenik, historik — trsovje, rožje — uroki, formule čaranja — opravičilo, izgovorjava — kurivo, gorilne snovi — nasprotje nemosti, molka — oseba iz opere »Madame Butterfly« — gora na Dolenjskem — japonska igra — kratica za gospod.

Vodoravno: 1. padec; lastnost klanca, 6. dišavna rastlina, 11. kujavci, 12. prav tak, 14. zmaga v šahovski igri, 15. železov oksid, 16. mesto na Holandskem, 17. papirne enote, 18. grška črka, 19. arabski glavar, 20. geološka doba, 21. števnik, 23. sestav, sistem, 25. vrsta apnenca (množ.), 26. streha nad odprtim ognjiščem, 28. najstarejši, najčistit-ljivejši možak, 30. srbski kazalni zaimek, 31. ime pesnika Grudna, 32. vnama, zalet, 33. gora na Koroskem, 35. drobitina, trščica, 36. poljska cvetlica, 39. časovna enota, 40. garje, srebčica, 41. tako pravijo Primorci staremu očetu ali dedku, 42. kazalni zaimek, 43. sestav, sistem, 44. vijem, navijam, 45. naziv, 47. določene barve, 49. gospodinske potrebščine, 50. zabavišče, 52. telček, 54. ko, kakor, 55. rimska visoka šola, 56. turistične naprave.

Navpično: 1. toleranten, 2. inozemstvo, 3. zemeljski konici, 4. osebni zaimek, 5. gospodinska potrebščina, 6. vprašalnica, 7. učenje, vežbanje, 8. bogat, premožen, 9. vaja, dolžnost, 10. glej 55. vod., 13. kdor opravlja naročila, 16. reka v Nemčiji, 17. domača žival, 22. eksoitena žival, ki nam povzroča veliko veselja, 24. obmorska ptica, 27. turški fevdalce, 29. oziralni zaimek, 33. protin, podagra, 34. puščavnik, 35. kemična prvina, 36. kmetijska orodja, 37. tuje moško ime, 38. deli konjskih vpreg, 40. knjižna kratica, 41. del obraza, 46. neke, 48. pripadnik slovenskega naroda, 51. osebni zaimek, 53. kadar.

„KROSAN“

posipajte na krompir, ko ga vskladite za zimo. 1 kg zadostuje za 300 kg krompirja. Dobite ga v drogerijah, semenarnah in kmetijskih zadrugah.

Nekaj zapisov iz francoske kuhinje

Zelenjavno — testenasta enolonica. Za štiri osebe potrebuje 4 litre vode, pol kilograma korenja, pol litra fižola, pol kilograma krompirja, pol kilograma paradižnikov, pol litra stročjega fižola, glavico zelene, tri srednje čebule, 200 gramov parmezana, 250 gramov testenin, sol, poper, peteršilj in pehtran. Namočite fižol. Otrebite, zrežite na velike kocke in operite vse vrtnine (tri vejice zelene brez listja zadostujejo). Denite jih, razen čebule, v velik kotlič, v katerem je štiri litre slane vode in jih skuhajte. Četr ure preden servirate, dodajte testenine, nastrgan sir, čebulo

počvrto v olju, sesekljana začimbenja zelišča, sol, poper in kozareček olivnega olja. Premesajte, skuhajte do konca nato pa postavite na mizo. Pogreta ohrani enolonica vse svoje kvalitete.

Makaroni z bolonsko omako. Makaroni so debelejšje testenine kakor rezanci ali špageti, zato jih je treba kuhati najmanj 20 minut. Preden jih odstavite, jih morate poskusiti. Odcedite jih in pokrijte. Nato jih naložite na servirni krožnik in zalijete s toplo bolonjsko omako. Ko jih zmešate, jih postavite na mizo. Bolonjsko omako pa pripravite takole: vzamete škatlico koncentriranega paradižnikovega soka, 100 g slanine, 3 srednje čebule in 2 polni žlici olja. Ogrejte olje in denite vanj meso. Dodajte čebulo, drobno sesekljano slanino in kozarec vode. Tako kuhajte četr ure, dodajte paradižnikov koncentrat. Kuhajte 3 četr ure na premočnem ognju. Solite in popoprajte. Omaka mora biti gosta. Polijte jo na testenine.

Nobena ne obstane pri njih

Stanujem v mestni okolici. Okna mojega stanovanja so obrejena k ljubki zidani hišici, kjer diva marljiva prikupna družinca. On, ona, oba uslužbenca in dva otroka. Roditelja sta vedno že na vse zgodaj pokonci in delata pozno v noč. Kakor mravlje se ubadajo, da bi bila, vsaj kar se dela tiče, lahko vsakomur za zgled. Nekaj pa pri tej družini le ni v redu. Ker sta oba zaposlena, skrbi za otroka in gospodinjstvo gospodinj-ska pomočnica. Toda, kakor bi bilo zaklet! Nobena ne obstane. Mesec ali dva, in že se pojavi ob kuhinjskem oknu nov obraz. Vsa ulica že ve, da pri sosedovih glede tega nekaj ni v redu. Ljudje ugibajo marsikaj, v glavnem pa se strinjajo, da so vzrok — otroci!

V službi imam tovarišice, ki je poročena in ima prav tako že dva otroka. Njen mož služi nekje na terenu. Tudi ta kar naprej išče gospodinj-ske pomočnice. Vso Dolenjsko, od koder je doma, je že obredla v iskanju ustreznih gospodinj-ske pomočnice. In vendar: vedno znova me sprašuje, ali vem za kakšno gospodinj-sko pomočnico. Mar mislite, da bi jo poslala k njej, če bi vedela zanjo? Nikoli, kajti Mara — tako je ime tej moji tovarišici — še da danes ni spoznala, da so ona in njeni otroci tisti vzrok, zaradi katerega noče nobena gospodinj-ska pomočnica ostati pri njej v službi. Saj je morda reva, ker ne more vedno obvladati svojih razvranih živcev, otroke pa bi že morala vzgojiti drugače. Kakor ubogajo in spoštujejo njo, tako bi morali ubogati in spoštovati njeno namestnico — gospodinj-sko pomočnico!

Kako je s temi stvarmi marsikje?

»Tovarišica žal mi je, toda ne morem drugače, kakor da odpovem službo. V tej hiši mi ni več obstanka. Vaš mož je dober, vi imate razumevanje, plača kar ustreza... z vašimi otroci pa je vsako pravilno sožitje nemogoče...«

»Tudi ta,« vzdihne tovarišica Mršavčeva in pomisli na vse tiste gospodinj-ske pomočnice, ki so zapustile službo pri njej zaradi otrok. »Naj le počakajo, danes jih bodo slišali. Medtem ko čaka, da se vrnejo Vida in Vojko iz šole, je trdno odločena, da bo te stvari razčistila do konca.«

V tem pride na obisk njena najdražja prijateljica, druga ji kmalu nato telefonira, da se ob 17. — torej že čez eno uro — začena seja ženskega društva, kjer Mršavčeva ne more izostati. Tako pozabja na storjene sklepe. Odpovedni dnevi minejo, gospodinj-ska pomočnica odide, ne da bi Mršavčeva rekla otrokom niti najmanjšo žal besedo.

Tokrat pa ima Mršavčeva srečo. Ze na prvi časopisni oglas se javi nova gospodinj-ska pomočnica, ki ima odlična priporočila. Njena zunanost je prikupna, njen nastop resen, da vzbuja spoštovanje. Prvi stiki z Vido in Vojkom

Nova napaka! Nikar ne pozivajmo otrok, da naj se obnašajo dostojno do ljudi, ki so v naši službi, samo zaradi nas. Otrokom je treba vzgojiti spoštovanje do vsakega delovnega človeka — tako tudi do naše gospodinj-ske pomočnice — zaradi njega samega in zaradi njegovih dolžnosti. Plača, ki jo dobi gospodinj-ska pomočnica za svoje delo, še ne daje nikomur pravice, da ravna z njo nevljudno in surovo.

Marijana ravna v tem pogledu popolnoma drugače. Pogosto pove otrokom:

»Milka je v službi pri meni.« Posebno naglasi to, kadar sliši, da hoče kateri koli otrok gospodinj-ski pomočnici kar koli ukazovati. »Samo jaz ji lahko ukazujem ter odkazem to ali drugo delo. Vi jo smete v skrajnem primeru le prositi, naj vam napravi to ali ono, če res sami ne zmorete tega. Ko pa vam to napravi, se ji morate vljudno zahvaliti. Vse to pa brez vpitja in zmerjanja!«

So družine, kjer nastane največji nered, ko zapustijo starši dom. Otroci počenajo vse tisto, kar jim je sicer prepovedano. Igrajo se in skrivajo pod pohištvom, preoblečijo v mamine obleke, navijajo gramofon, pričejo vse luči. Ko se starši vrnejo, ugotovijo vrsto okvar in škod in v prvi očitki letijo na gospodinj-sko pomočnico: »Mar jim niste mogli preprečiti vse te vragolije? Ali ne znate vplivati nanje, da bi vas ubogali.« Kako naj jih ukrotim, saj se vsaki moji besedi smejajo, moje ukaze poslušajo le toliko, da se lahko iz njih norčujejo. Krivda je na starših, ki niso povedali svojim otrokom z vsoto odločnosti, da morajo gospodinj-sko pomočnico brez ugovaranja ubogati, sicer bodo kaznovani!

V resnici mora biti tako, da pride gospodinj-ska pomočnica v družino z otroki raje kakor v družino brez otrok. Čeprav je v taki družini veliko dolžnosti, je tudi več veselja, več možnosti za izhode, ko je treba spremljati otroke in govoriti ali kam drugim. Ni lepšega ni slišati, kakor če se gospodinj-ska pomočnica takole pohvali: »Moji otroci so ubogovali in zelo prikupni. Če dobijo bonbone, jih vedno pobijo, ker vedo, da bi vas ubogali.«

276. »Krvave jajce« je v krogljico zvita diaka, ki pride v želodec živine, ko se medsebojno obiljuje.

277. Mameluki so bili dvorni stražarji jutrovskih vladarjev.

278. Z vzdevkom »pesnik ubogih« so nazivali francoskega pesnika Victorja Hugoja (1802 do 1885).

279. Kolumb je bil prvotno tkalec volne.

280. Višje kakor 1000 metrov leži afriško jezero Viktorija-Njasa (1136 metrov).

Zadnja leta je japonski film osvojil okusa Evrope in Amerike. Odkrili so ga leta 1951 z »Rashomonom« (V gozdu) v Benetkah. Prvikrat je razsodišče nekoga mednarodnega filmskega festivala prisodilo prvo nagrado filmu iz Daljnega vzhoda. Ta film je doživel velik uspeh po vsej Evropi. Zal pa je »V gozdu« doslej edini japonski film, ki smo ga videli v Jugoslaviji. Clovek bi upal in pričakoval, da bomo videli še katere uspele japonske filme, saj so Japonci zmagali še v Cannesu z »Ugetsu Monogatari«, dosegli priznanje z Otroci Hirošime, s Tremi dimniki in pravkar navdušili občinstvo v Berlinu s filmom »Ikirus«. Prav radi bi se odrekli marsikateremu filmu v poplavi ameriških cowbojskih in gangstrskih pretepaštev ali poneumljvalnih sentimentalk, s katerimi nas že preko ušes zaliva ameriška filmska industrija, da bi mogli videti nekatera pomembnejša dela japonskega filma.

Vsako leto izdela japonska filmska industrija povprečno 250 filmov; med njimi so nekateri tudi prave umetnine. V večini od njih nastopajo izbrane filmske igralkice, ki pa so v nasprotju z zapadnimi kolegicami v privatnem življenju izredno skromne.

Najboljša igralka japonskega platna — vsaj Japonci trdijo tako — je Machiko Kyo, stara 29 let, bivša plesalka v »Takarazuka« operi in ki jo pri nas poznamo iz filma »V gozdu« (Rashomon). Zivi z materjo v skromni hiši na robu Tokia. Niti telefona nima — baje zato, da ima mir pred občudovalci. Njeno življenje je preprosto, odkrito, brez raznih »legende« in skonstruiranih senzacij. Sicer se japonske filmske igralkice poročijo in postanejo matere, prav tako brez vsakih — čisto neokusnih — reklamnih »bomb«, ki jih ob takih priložnostih kaj radi mečejo razni novinarji po zapadnih filmskih časopisih in revijah. Japonske igralkice prav tako oprav-

Od leve proti desni: Machiko Kyo je najpomembnejša igralka japonskega filma. Pri nas je znana iz filma »V Gozdu« — Yoshiko Yamaguchi je slavna kot igralka, plesalka in pevka. Rojena v Mandžuriji je prvič nastopila v filmu tik pred vojno — Ysuzu Yamada, izvrstna karakterna igralka, ki ji dajejo največje vloge. Najraje nosi tradicionalni kimono, s katerim pridejo njene kvalitete najbolj do izraza — Hideo Takamine, tekmič Machike Kyo se je uveljavila predvsem v modernejših zvrsteh, ki zelo spominjajo na zapadni film. Pri filmu je začela kot čudežni otrok

ZVEZDE na japonskem filmskem nebu

Machiko Kyo igra predvsem v filmih, ki obravnavajo klasične snovi — Japonci jim pravijo »jidaï — geki« — vzete iz starih ljudskih legend in pripovedk.

Nje najbolj nevarna tekmičica v modernih

zvrsti ali »gen aigeki« je igralka Hideo Takamine, nekdanja »čudežni otrok« kot zapadna Shirley Temple. Kasneje je postala znana pevka in plesalka. Danes je gotovo najbolj priljubljena igralka v modernih ljubavnih zgodbah.

Seisuko Hara zastopa novo generacijo emancipiranih žena, ki skoraj nikoli ne nosi kimona, temveč samo zapadna oblačila (ki jim Japonci pravijo yofuku), seveda rahlo ublažena z dobrim okusom.

Kot pevka je zelo priljubljena Yoshiko Yamaguchi; ona je pred leti prva pela preko radia Tokio najbolj slovito japonsko popevko: Shina no Yoru (Kitajske noči).

Ysuzu Yamada, je zelo vsestranska igralka in zmožna izraziti karakterizacije; zato jo lahko vidimo v logi lastnice bara ali pa tudi v vlogi delavke v rudniku.

Starejše vloge igra Akiko Tamura. Ta igralka zastopa staro, tradicionalno Japonsko; žena, ki jo zmagujejo sinovi in hčere s svojimi modernimi nazori.

Kakor so japonske filmske igralkice zelo številne (teh nekaj imen upoštevamo le najboljše in najbolj priljubljene »zvezde«) so tudi snovi japonskega filma zelo različne. Na eni strani klasične tragedije in drame, vse filmane v studiih v Kyotu. To so filmi zvrsti »Rashomon«: Genji Monogatari in Ugetsu Monogatari, dram, ki jih igrajo tudi v gledališču Kabuki. Na drugi strani pa sodobne filmske zgodbe, ki jih snemajo v studiih v Tokiu.

Seveda hoče povojni japonski film kar se le da ustreci spremenjenemu okusu svojega občinstva. Zato so modernizirali razne pretrajne zgodbe o gejšah, kot na primer v »Itsuwareru Seiso« (Varljiva lepota) in v Yoru No hibotan« (Nočni metulj), prikazujuč dva popolnoma nasprotna značaja gejš: ena vsa nežna, občutljiva, idealna, druga računarska in egoistična.

Velik uspeh je imel tudi film »Karumen Kokyju ni Kaeru« (Karmen se vrača na vas); zgodba kmečkega dekleta, ki zabljena od luči in skušnjav velikega mesta odide s prijateljico od doma, da bi postala plesalka. Toda že prvo razočaranje ji svetuje, da se vrne nazaj na vas obdelovat polja. To je bil obenem tudi prvi japonski barvni film.

Seveda je tudi tam zelo priljubljena tema ljubezni in zakona. Najboljši film te vrste bo »Bakushu«, kjer igra glavno vlogo Seisuko Hara. To je zgodba osemindvajsetletnega (!) dekleta, uradnice v nekem tokijskem podjetju, ki raje s potrpežljivostjo in prepricavanjem skuša zlomiti odpor svoje družine in se poročiti z mladim zdravnikom z negotovo bodočnostjo, kot pa da bi pristala na ostarelega milijonarja. Tu siromaštvo zmaga nad bogatijo. Važno v tem filmu je predvsem to, da se tu prvič upa dekletu upirati očetovim sklepom in razpravlja z njim namesto, da bi ga slepo ubogala.

Ta značilni tip modernega japonskega dekleta, ki ga na Japonskem ni bilo pred drugo svetovno vojno, imenujejo »apure musume«; to je čudna spačenka francoske besede »après guerre« (po vojni) združena z besedo »musume«, kar v japonsčini pomeni deklet. To je torej sodobno deklet, ki si je uspelo priboriti neke osebne svobosčine (na primer, da gre lahko v kino, kar je bilo prej dekletom prepovedano), pravico šolanja

na univerzah in možnost, da si sme najti zaposlitev. Med temi je tudi poklic filmske igralkice. Kajti v starejših filmih, ki so jih snemali v Tokiu, so ženske vloge igrali v ženske preoblečeni moški. Star običaj, ki je ostal sedaj samo še v klasičnem gledališču.

Japonski barvni film »Vrata pekla« je dobil Veliko nagrado v Cannesu 1954. Obravnava ljubezensko zgodbo iz 12. stoletja

Hajo svoj poklic, kot opravljajo svoj poklic uradnice, šivnice, sobarice itd. To je za njih pač delo, ne pa vzvišen pedestal, s katerega bi smel kdo s perzirom gledati na ostalo človeštvo.

Souvenir

Narta

EAU DE COLOGNE

Seisuko Hara predstavlja tip modernega dekleta, ki je nastal šele po vojni. Igrala je glavno vlogo v prvem japonskem barvnem filmu

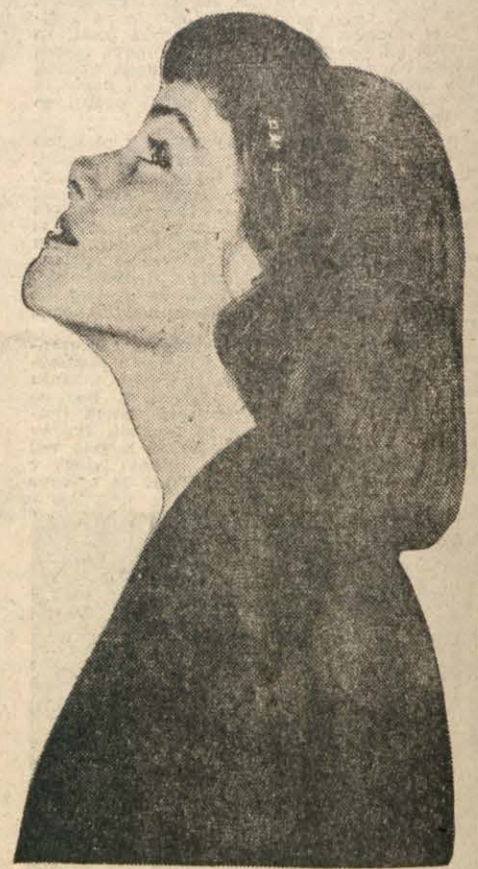

Maj — Britt Nilsson

Eden vedno pogostejših pin-up posnetkov Ave Gardner

Filmi, ki jih bomo gledali

ZARADI MOJE LJUBEZNI — švedski film
Scenarij: Rune Lindström in Majken Cul-
lberg.
Režija: Arne Mattsson
Kamera: Sven Thermanius
Glasba: Sven Sköld
V glavnih vlogah: Maj-Britt Nilsson, Folke
Sundquist, Nils Hallberg, Georg Rydeberg,
Aino Taube itd.
Produkcija: Nordisk Tonefilm
Ta film, ki je dosegel po svetu še več uspe-
hov, kakor njegov predhodnik »Plesala je samo
eno poletje«, je delo o mladi ljubezni, o na-
sprotjih med posameznimi generacijami in o
odnosu staršev do svojih otrok.

Oba mlada junaka Ingrid in Torben sta ravno pred matoro; Torbenovi starši so premožni in imajo svoje načrte s sinom, Ingrid pa je hčerka gimnazijskega profesorja. Ker starši branijo mladima, da bi se sestajala in ljubila, si hčeta in najdeta skrivnih kotičkov, kar ni ostalo brez posledic. Po maturi mora Torben k vojakom, kamor mu Ingrid piše, da pričakuje otroka. Ko so starši zvedeli za to, so jima prepovedali poroko in Ingrid poslali na Dansko, da bi tam rodila. Otrok mora ostati na Danskem tudi potem, ko sta se proti volji staršev poročila. Toda v Ingrid se začenja oglašati hrepenenje po otroku, ki mlada zakonca kljub srečnim dnevom kmalu razdružijo. Tedaj se Ingridin oče odloči, da pojde mlada mati na Dansko po otroka. Ingrid je kakor prerorena, ko sme na vlak. Prav tedaj se je vrnil domov iz Anglije Torben. Ni mogel več vzdržati in je pohitel z letalom za njo. Ko je Ingrid prispela na domačijo, je našla ob zibelki že Torbena — in vsi trije so odšli v novo, srečno življenje.

Tovarna čevljev

Jadran

MIREN pri GORICI

objavlja izžrebane številke nagradnega srečkanja.

Od srečk izdanih v prodajalni v Postojni so bile izžrebane:

1. dobitek št. 603
2. dobitek št. 216
3. dobitek št. 610
4. dobitek št. 630

Od srečk izdanih v prodajalni v Ilirski Bistrici so bile izžrebane:

1. dobitek št. 1100
2. dobitek št. 1117
3. dobitek št. 1369
4. dobitek št. 1372

Potrošniki, ki posedujejo izžrebane srečke naj dvignejo dobitke v naših prodajalnah v Postojni oziroma v Ilirski Bistrici.

ZVITOREPEC V AFRIKI

ZVITOREPEC JE HITEL S KLETKO NA POMOC SVOJEMU PRIJATELJU...

KAKO SEM MOGEL BITI TAKO NEUMEN, DA NISEM USTRELIL TISTE KACE IN RESIL TRDONJO...

...ZDAJ GA JE NAJBREŽ ZE POZUJINALA... O, KAKŠEN TEPPEC SEM BIL!... AHA, TU JE MOJA GAZELA IN TULE ZA GRMOM MORA BITI...

OOO, STE ŽE TU? NO, TO ME VESELI!... KAR BRZ SEM S TISTO SKATLJO!

TRDONJA!! SI SE ŽIVI? KAJ SPRAŠUJEŠ NE-UMNOSTI?... MENDA NE MISLIŠ, DA SE MOJ DUH MUČI, DA BI SPRAVIL TO GLIŠTO V KLETKO... RAJŠI ZAGRABI IN POMAGAJ!!

...KONČNO SE BIL UDAV VARNO SPRAVILJEN V BAMUSOVEM ZABOJU...

POVEJ MI NO, TRDONJA, KAKO SI GA UGNAL JAZ SEM BIL ŽE PREPRIČAN, DA TE JE POZRL...

O, TO JE BILO KAJ PRE-PROSTO... HOTELE ME JE UMORITI, PREDEN BI ME UMORILA, PA SEM SI BIL VERJETNO PREŽLAV, STISKALA JE IN STISKALA, JAZ SEM SI PA MISLIL, KAR DAVA... NO, PA JE NJEJ PRIGLAŠLA ŠAPA IN ZDAJ SE VOLI NA KOT KUZEK... HIHI...

ZADOVOLJNI SO SE NAŠI LOVCI VRAČALI Z DRAGOCENIM PLENOM V TAVORIŠČE...

SLONČEK!?

V KLETKO Z NJIMI!

LE NOTRI GA PORINI, LE NOTRI!!

KMALU BOVA IMELA POLE NE KLETKE, PRIJATELJ.

TALE SE JE IZGUBIL IN MAMI SLONICA GA GOTOVO IŠČE... NE BI BILO PRIJETNO, ČE GA TUKAJ ODKRI... TODA KAJ JE TO?...

IZ DŽUNGLE SE JE OGLAŠILO TROBENTANJE...

HRUMPE

JE ŽE TU! BEZIMO! OTOJI!